

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ ПОСЛЕДНОТО МУ ПРЕКЛОНЕНИЕ

Превод: Милена Попова

chitanka.info

ТИГЪРЪТ ОТ САН ПЕДРО

ГЛАВА I

СКОТ ЕКЪЛС

Както се вижда от моите записки, това се случи през един навъсен и ветровит ден в края на март 1892 година. Някъде около обед Холмс получи телеграма и веднага надраска отговор. Той не промълви нито дума, но явно съдържанието ѝ занимаваше съзнанието му, защото след като изпрати отговора, той застана срещу печката, замислено смучейки лулата си, като хвърляше поглед към телеграмата. Изведнъж той се извърна към мен с весели пламъчета в очите.

— Предполагам, Уотсън, че на вас мога да разчитам като на майстор на словесността — промълви той. — Какво разбирате под термина „безсмислен“?

Той поклати глава.

— Тук трябва да влизат и други понятия — трагичен, страшен, Спомнете си някои от вашите разкази, с които вие награждавахте нашето изстрадало общество, и веднага ще се съгласите колко често престъплението е било съпроводено от куп безсмислени наглед подробности. Спомнете си за „съюза на червенокосите“. Отначало историята изглеждаше безсмислена, а завърши с грабеж. А петте портокалови зърна? Веригата от несвързани, лишени от всякакъв смисъл случки ни доведе накрая до разкриването на банда убийци. Не, не, тази дума, според мен, обещава много.

— Тя ли е използвана в телеграмата? — попитах аз.

Холмс я прочете на глас.

„Току-що с мен се случи във висиш степен невероятно и до глупост безсмислено приключение. Мога ли да се посъветвам с вас?“

Скот Екълс
пощенска станция Чаринг Крос.“

— Мъж или жена?

— Мъж, разбира се. Една жена никога не би изпратила телеграма с платен отговор. Тя би дошла сама тук.

— Ще се срещнете ли с него?

— Драги Уотсън, не забелязвате ли колко всичко ми е дотегнало, след като изпратихме в затвора полковник Каръдърс. Умът ми е като машина, която се разпада, ако не се употребява за целта, за която е създадена. Животът стана най-обикновен, вестниците — постни, романтиката и приключението изчезнаха, както изглежда, дори от света на престъпниците. Как можете след всичко това да ме питате дали ще се заема с решаването макар и на най-простата задача? Но, ако се не лъжа, ето го и нашия клиент.

По стълбището се чуха отмерени стъпки и след минута в стаята влезе висок, здрав човек, с побелели коси и с израз на достойнство на лицето. Начинът му на живот се четеше ясно в строгите черти, както и в гордото му държание. Цялата му външност, като се започне от походката и се завърши с очилата със златни рамки, говореше, че той е консерватор, добър християнин и отличен гражданин. Но вроденото му самообладание явно беше нарушено от някакво преживяване, което бе оставило следите си в разрешените му коси, искрящи очи, зачервени бузи и бързия му възбуден говор.

— С мен се случи във висша степен странна и неприятна случка, господин Холмс — започна той. — Нито веднъж през целия ми живот не беше ми се случвало да попадна в такова положение. То е до най-голяма степен фалшиво, неестествено и оскърбително за мене. Аз съм длъжен да търся някакво обяснение.

Той пъхтеше и се задъхваше от раздражение.

— Моля ви седнете, господин Скот Екълс — успокояващо заговори Холмс. — Мога ли най-напред да ви запитам, защо решихте да дойдете при мен?

— Вижте какво, господине, в началото ми се струваше, че тази работа не е за полицията, но като изслушате фактите, ще се съгласите, че не мога да оставя нещата така, както са. Аз решително не изпитвам никаква симпатия към съюза на частните детективи, но като чух вашето име...

— Напълно разбрах мисълта ви. Сега, второ — защо не дойдохте при мене веднага?

— Какво искате да кажете?

Холмс погледна часовника си.

— Сега е три и четвърт — каза той. — Телеграмата ви е изпратена в един. Но човек, като погледне облеклото ви, ще разбере, че вълнението ви е обхванало в мига, в който сте се събудили.

Клиентът ни приглади разрошената си коса и прокара пръсти по небръснатата си брада.

— Прав сте, господин Холмс. Днес съвсем и не съм мислил за тоалета си. Бях много доволен, че успях да се измъкна от тази къща. Преди да дойда при вас, се отбих в агенцията за комисионни услуги, където ми казаха, че наемът за вилата бил плащан редовно от господин Харкин и че с Уистъриъ^[1] Лодж всичко е наред.

— Е, е, господине, вие приличате на моя приятел Уотсън, който има лошия навик да започва разказа за някоя случка откъм края — със смях отбеляза Холмс. — Бъдете добър да подредите мислите си и да ни разкажете ясно и последователно какви са тези обстоятелства, които са ви накарали да излезете от къщи за съвет и помощ несресан и полуоблечен, с домашни обувки и с разкопчана жилетка.

Нашият посетител погледна объркано външността си, неотговаряща на благоприличието.

— Убеден съм, че не изглеждам както трябва, господин Холмс. Мисля, че подобна небрежност едва ли се е случвала с мене досега. Но аз ще ви разкажа цялата тази чудна случка, след което, сигурен съм, че ще ме извините с готовност.

Но разказът му беше прекъснат в самото начало. Най-напред на улицата, а после пред вратата се дочу шум и госпожица Хъдзън въведе двама души, атлетично сложени, единият от които ни беше много добре известен под името инспектор Грегсън от Скотланд Ярд. Той беше енергичен, любезен и много способен в границите на специалността си служител. След като стисна ръка на Холмс, той ни представи другия новодошъл, като го назова инспектор Бейнс от Съри.

— Ние търсим него и нашето преследване е в тази посока. — И той посочи с очите си на булдог към нашия посетител. — Вие ли сте господин Джон Скот Екълс от Понхайм Хаус в графство Лий?

— Да.

— Ние ви следим цяла сутрин.

— Вие, разбира се, сте го проследили благодарение на телеграмата, която той ми изпрати — каза Холмс.

— Точно така, господин Холмс. Ние го настигнахме в пощенската станция Чаринг Крос и ето ни тук.

— Но защо ме следите? Какво ви е нужно?

— Искаме, господин Скот Екълс, да установим причините за смъртта, настъпила тази нощ, на господин Алоис Гарсия от Уистъриъ Лодж до Ишър.

Нашият клиент скочи от стола и се облеци от учудване. От изуменото му лице избяга всякаква червенина.

— Умрял? Казвате, че е умрял?

— Да, господине. Той е мъртъв.

— Но как? Случайност?...

— Убийство.

— Милостиви боже! Това е ужасно! Вие... може би вие ме подозирате...

— В джоба на убития открихме писмо, написано от вас. От съдържанието на писмото разбрахме, че сте имали намерение да прекарате миналата нощ в неговия дом.

— Да, аз наистина я прекарах там.

— Наистина ли? Вие наистина прекарахте ли нощта там?

И в ръцете на инспектора се появи неизбежният служебен бележник.

— Потърпете малко, Грегсън — каза Шерлок Холмс. — Вашите усилия са насочени към получаването на ясни и точни показания, така ли е?

— А служебният ми дълг изисква да предупредя господин Скот Екълс, че всичко, което ще ни каже, може да бъде използвано в съда против него.

— Господин, Екълс се канеше да ни разкаже всичко, малко преди да дойдете. Аз мисля, Уотсън, че на господина няма да му навреди малко разредено уиски. А след това, господине, ще ви моля да продължите разказа си пред увеличената аудитория, все едно че не сме ви прекъсвали.

Нашият гост изпи уискито и червеният цвят отново заигра по страните му. Поглеждайки боязливо бележника на инспектора, той започна чудния си разказ.

— Аз съм ерген — започна той — и като човек, който се движи в обществото, имам много приятели. Между тях е и семейството на един бивш пивовар, на име Мелвил, което живее в Албърмейл Меншън в Кенсингтън. Преди няколко седмици у тях, по време на обяд, се запознах с един млад човек — Гарсия, вероятно от испански произход. Доколкото разбрах, той поддържаше някакви връзки с испанското посолство. Говореше отлично английски, беше много любезен и възпитан и беше толкова красив, че до момента не съм виждал такава мъжка красота. По някакъв начин ние се сприятелихме. Изглежда съм му се понравил още при запознаването ни и два дена след първата среща той вече ми дойде на гости в Лий. Нашата дружба продължи, в резултат на което той ме покани да му гостувам за няколко дни в Уистъриъ Лодж между Ишър и Оксхот. Снощи, възползувайки се от поканата, бях вече в Ишър. Той и по-рано ми говореше за своята прислуга. Имаше си верен слуга — съотечественик, който говореше отлично английски. По неговите думи, Гарсия имаше още и готвач, чудесен готвач, когото бе открил по време на пътуванията си. Помня, че той ми обърна внимание върху странния състав на прислугата си в тази къща в сърцето на Съри и аз се съгласих с него, въпреки че не знаех, че тази прислуга щеше да се окаже много по-странна, отколкото си мислех в началото. Отидох дотам с файтон — мястото беше на две мили южно от Ишър. Къщата беше добре разположена — тя беше встрани от пътя и към нея водеше алея, която плавно завиваше и бе оградена с вечно зелени храсти. Това беше старо, готово да се събори здание, докарано до това състояние от занемареност. Когато файтонът ми премина по обраслата с трева алея и се насочи към опръсканата с кал врата, аз се запитах дали постъпвам разумно, отивайки на гости у човек, когото така малко познавам. Домакинът ми отвори лично и ме посрещна много сърдечно. Предаде ме на един мургав слуга, меланхоличен тип, който след като ми взе багажа, ме отведе до определената за мен спалня. Вечеряхме само двамата и макар Гарсия да се мъчеше да бъде занимателен, неговите мисли сякаш бяха много надалеч, а и говорът му беше недостатъчно свързан и бърз, та едва го разбирах. От време на време тропаше с пръсти по масата, хапеше нокти и изобщо проявяваше признаци на нетърпение. Нищо в обстановката, а още по-малко присъствието на мълчаливия слуга можаха да внесат оживление в нашата вечеря. Уверявам ви, че

многократно през цялата вечер аз се молех на небето да ми изпрати някакъв предлог, който би ми дал възможност да се намеря отново в Лий. Сега си спомням нещо, което би имало отношение към вашето разследване, господин инспекторе. Тогава аз и не помислих за тази случка. Малко преди да приключим вечерята, слугата предаде на домакиня някаква бележка. След като я прочете, той стана още поразсеян. Пушеше цигара след цигара и изостави всякакъв опит да поддържа разговора, като се задълбочи в мислите си. Останах много доволен, когато към 11 часа получих възможността да отида да спя. Малко след като бях изгасил светлината, Гарсия потропа на вратата и ме попита не съм ли звънял. Казах му, че не съм. След като се извини за безпокойството, той ми поясни, че вече било един часът след полунощ. След това съм заспал и смея да ви уверя, спал съм отлично цялата нощ. Сега вече приближавам към най-интересната част от моя разказ. Събудих се при пълна дневна светлина. Бях помолил да ме събудят в осем часа и останах учуден от това невнимание. Скочих от леглото и позвъних за слугата, но напразно. Няколко пъти звънях, но със същия успех. Помислих си, че звънецът е повреден. Навлякох дрехите си и доста раздражен се спуснах по стълбите, за да поръчам да ми донесат гореща вода. Представете си моето учудване, когато констатирах, че в къщата няма жива душа. Отидох в преддверието и извиках колкото ми глас държи. Отговор не последва. Започнах да тичам от стая в стая. Домакинят ми беше показал своята стая. Почуках на вратата. Никой не ми отговори. Натиснах дръжката на вратата. Стаята беше празна, леглото непобутнато. Всички бяха излезли. Чужденецът домакин, чужденецът слуга, чужденецът готвач — всички бяха изчезнали през нощта. Такъв беше финалът на моето гостуване в Уистъриъ Лодж.

Шерлок Холмс потриваше ръце, подсмиваше се рязко, като прибавяше този случай към своята сбирка от странни и невероятни истории.

— Вашето приключение, драги господине, решително е единственото по рода си — отбеляза той. — Ще ми позволите ли да ви попитам какво предприехте по-нататък?

— Бях страшно ядосан. Първата ми мисъл беше, че съм станал жертва на глупава шега. Прибрах си нещата в пътната чанта, затръшнах вратата и тръгнах пеша към Ишър. Обърнах се към фирмата

„Алън & брадърс“, занимаваща се с недвижими имоти, и разбрах, че вилата е дадена под наем именно от тях. Помислих си по този повод, че цялата случка едва ли е някаква глупост, насочена против мен, и че същността на въпроса стои на плоскостта на плащането на наема. Тъй като сега е краят на март, тъкмо е време за плащането на наема за първата четвърт от годината. Изоставих незабавно това предположение, тъй като представителят на фирмата ме увери, че наемът е предплатен. Веднага отидох в града направо в испанското посолство. Личност с името Гарсия не им беше известна. Отправих се у Мелвил, у когото се бяхме запознали с чужденеца. Оказа се, че той знае за него не повече от мене. Накрая, след като получих телеграфен отговор на моето запитване до вас, дойдох тук, защото зная, че само вие можете да дадете отговор и съвет в трудните житейски лабиринти. Но сега, господин инспекторе, от вашите думи разбрах, че вие бихте могли да продължите моя разказ и че се е случило нещо много трагично. Искам да ви уверя, че всяка казана от мен дума е чиста истина и че не зная нищо повече за съдбата на този човек. Освен това ще прибавя, че моето искрено желание е да помогна по всякакъв начин на закона.

— Вярвам ви, господин Скот Екълс, вярвам ви — каза инспектор Грегсън. — Но аз съм длъжен да удостоверя, че всяка ваша дума съвпада с отбелязаните от нас факти. Вие например ни разказахте за бележката, подадена по време на вечерята. Не успяхте ли да забележите какво стана с нея?

— Разбира се, че забележах. Той я хвърли в огъня.

— Какво ще кажете за това, господин Бейнс?

[1] Уистъриъ — глициния (бот.) — пълзящо растение с ухаещи лилавосини цветове. ↑

ГЛАВА II

ИНСПЕКТОР БЕЙНС

Провинциалният детектив беше висок човек с червендалесто месесто лице, грубите черти на което се смекчаваха от необикновено изразителните очи, скрити от тежко надиплените клепки и скули. Той се усмихна и извади от джоба си къс избеляла хартия.

— Печката е имала решетка и тя е задържала хартията. Аз успях да намеря този пощаден от огъня край на бележката.

Холмс одобрително се усмихна.

— Навярно сте разгледали всичко много внимателно, щом сте успели да намерите това парче хартия.

— Да, господин Холмс. Това е станало привичка в мен. Може ли да се прочете, господин Грегсън?

Лондончанинът кимна с глава.

— Бележката е написана на проста восьъчна хартия без водни знаци. Размер — четвърт лист. Била е срязана на две, а с помощта на остри ножици — сгъната три пъти и запечатана с червен восък, сложен набързо и натиснат с някакъв плосък, овален предмет. Адресирана е до господин Гарсия, Уистъриъ Лодж. Съдържание: *„Нашите собствени цветове — зелен и бял; зеленият е открит, белият — закрит. Главното стълбище, първият коридор, седмото отъдно, зеленият плат. Да помага Бог. Д.“* Почеркът е женски, написано е с остро стоманено перо, но адресът е изписан или с друго перо, или от друго лице. Почеркът на адреса е по-широк, както можете сами да се уверите.

— Много любопитна бележка — произнесе Холмс, като я разглеждаше. — Длъжен съм да ви поздравя, господин Бейнс, за подобно отношение към подробностите. Към вашите обяснения може да се прибави съвсем малко. Овалният печат без съмнение не е нищо друго, а кръгло копче — какво друго би могло да има овална форма. Ножиците са били ножици за нокти. Колкото и да са къси двете

парчета, вие лесно ще различите и в двете, че краищата са изрязани по един и същи начин — леко закривени.

Провинциалният детектив се засмя.

— Аз си мислех, че съм измъкнал всичко, което може да се измъкне от тази бележка, но сега разбрах, че нещичко съм пропуснал — отбеляза той. — Трябва да ви призная, че от съдържанието не стигам до никакво заключение, освен че е било необходимо да се съобщи нещо и че както навсякъде, и тук е замесена жена.

По време на разговора господин Скот Екълс се въртеше на стола си нетърпеливо.

— Доволен съм, че сте намерили бележката, защото това само потвърждава моя разказ — каза той. — Но иде се осмеля да забележа, че още не съм чул какво се е случило с Гарсия и къде се е дянала прислугата.

— Колкото до Гарсия — каза Грегсън, — отговорът е лесен. Той беше открит заранта мъртъв около Оксхот, на около миля от вилата. Главата му беше смазана с тежки удари от лопати или някакъв подобен инструмент, който още с първия удар му е пръснал черепа. Местността е доста уединена. На четвърт миля наоколо няма никаква постройка. Очевидно е бил нападнат и ударен отзад и след като е паднал, убиецът е продължил да нанася тежки удари и след настъпването на смъртта. Нападението е било бясно. За съжаление около тялото липсват каквито и да са следи, които да ни насочат към личността на убиеца.

— Може би грабеж?

— Не, няма опит за грабеж.

— Събитието е скръбно и ужасно и ме разтърсва из основи — каза господин Екълс. — Аз нямах никакви връзки с моя домакин, който преди трагичния си край се е отправил към някаква нощна експедиция. Но кажете ми, моля, с какво аз съм замесен в тази история?

— Много просто, господине — каза инспектор Бейнс. — Единственият документ, намерен при покойния, е вашето писмо до него, с което го уведомявате, че ще прекарате нощта в дома му — нощта, в която той намира смъртта си. От плика ние узнахме името и адреса на убития. Ние отидохме в къщата след девет часа сутринта и не намерихме нито вас, нито който и да било. Аз телеграфирах на господин Грегсън да ви проследи в Лондон, а самият аз се заех да

обследвам Уистъриъ Лодж. След това пристигнах в Лондон, срещнах се с инспектор Грегсън и дойдохме заедно тук.

— Аз предлагам — ставайки, каза Грегсън — да оформим всичко според закона. Вие ще дойдете с нас в полицията, господин Екълс, и ще дадете писмени показания.

— О, разбира се. Но, моля ви, господин Холмс, не жалете нито труд, нито средства, за да узнаете истината.

Приятелят ми се обърна към инспектор Бейнс.

— Предполагам, че не ще имате нищо против моето участие и съдействие в тази работа, инспекторе?

— Това ще бъде голяма чест за мен, господин Холмс.

— Вие се оказахте много ловък и деен, като се има предвид всичко, което до момента сте постигнали. Но нямате ли никаква нишка по въпроса, в колко часа е настъпила смъртта?

— Не по-късно от един след полунощ. Около това време валеше дъжд, а убийството е извършено преди дъжда.

— Но това е съвсем невъзможно, господин Бейнс — извика нашият клиент. — Не е възможно да съм се излъгал в гласа му. Готов съм да се закълна, че точно по това време именно той говореше с мен.

— Забележително, но не е невъзможно — промълви Холмс с усмивка.

— А вие виждате ли някаква следа? — запита Грегсън.

— При наличието на тази подробност нещата стават не така сложни, но се откриват нови интересни насоки. Необходими ми са още някои факти, за да имам определено мнение. Господин Бейнс, кажете, не открихте ли все пак нещо друго интересно в къщата, освен бележката?

Детективът погледна някак странно моя другар.

— Да, имаше едно-две интересни неща — каза той. — Може би след като свърша работата си в управлението, ще се съгласите да излезем заедно, за да ми кажете мнението си за тях.

— На вашите услуги съм — каза Холмс, като натисна копчето на звънеца. — Изпратете тези господа, госпожице Хъдзън, а също така изпратете момчето да подаде тази телеграма с платен отговор.

След като ни напуснаха посетителите, ние седяхме известно време мълчаливи. Холмс, спуснал клепки над остриите си очи, пушеше

ожесточено. Беше издал главата си напред в това стремително състояние, тъй характерно за него.

— Е, Уотсън — се обърна внезапно към мен. — Какво мислите вие по този въпрос?

— Нямам никаква представа.

— А престъплението?

— Като се вземе под внимание изчезването на слугите на убийтия, може да се предположи, че те имат някакво участие в престъплението и затова са избягали от правосъдието.

— Това, разбира се, е напълно възможно. Но съгласете се, че е странно слугите да реализират заговора против господаря си точно тази нощ, когато вкъщи е имало гост. Те са могли да сторят това през всеки друг ден от седмицата.

— Но тогава защо са избягали?

— Наистина, защо са избягали. Този факт е много важен. Друго важно нещо е разказът на господин Скот Екълс, как да изтъкуваме всички факти едновременно? Ако това тълкуване не противоречи на бележката със забележителните изрази, тогава то би могло да служи за временна хипотеза. И ако всички нови факти, които ще узнаем, напълно съвпадат с това тълкуване, нашата хипотеза ще се слее напълно с истината.

— Но каква е вашата хипотеза?

Холмс се облегна в креслото и затвори очи наполовина.

— Трябва да се съгласите, драги Уотсън, че мисълта за шега е съвсем недопустима. Бъдещите събития са били много по-сериозни от една шега (както показва случилото се) и тази покана до господин Скот Екълс в Уистъриъ Лодж има някаква връзка с тези събития.

— Възможна ли е някаква връзка?

— Да разделим историята на части. В тази чудновата дружба между младия испанец и Екълс има нещо неестествено. Гарсия поставя нейното начало. Той е посетил господин Екълс още на другия ден и е поддържал дружбата си с него, като завършва с поканата си да му гостува в Ишър. Какво му е било нужно от Екълс? За какво би могъл да му послужи Екълс? Аз не виждам в него като личност нищо особено. Той не е и съвсем интелигентен. С една дума, той съвсем не е това, което би могло да бъде търсено от притежаващия жив ум представител на латинската раса. Защо именно той е бил избран от

Гарсия измежду всички останали познати като най-подходящ за неговите цели? Какви качества притежава той пред останалите? Аз мисля, че той ги има. Той представлява чист тип британски джентълмен, който като свидетел би направил най-добро впечатление на всеки друг англичанин. Вие се уверихте сам, че нито единият, нито другият инспектор, след като изслушаха неговия разказ, колкото и странен да беше той, не го подложиха на по-подробен разпит.

— Но за какво би могъл да свидетелствува той?

— За нищо при този обрат на нещата и за всичко, ако работите се бяха развили в друга посока.

— Аз разбирам, че той би могъл да докаже нечие алиби.

— Така е, драги Уотсън. Той би могъл да докаже нечие алиби. Да предположим за по-просто, че прислугата има някакво отношение към убийството. Нападението, каквото и да е било то, е трябвало да се осъществи до един часа през нощта. Много е възможно чрез някаква игра с часовника те да са накарали Скот Екълс да си легне по-късно отколкото е било: но във всеки случай най-вярно е това — когато Гарсия е казал на Екълс, че часът е вече един, всъщност не е било повече от дванадесет. Ако Гарсия е имал възможност да свърши намисленото до един часа и би се прибрал по това време вкъщи, в лицето на Екълс той би имал най-непоклонимото алиби срещу всякакво обвинение. Гарсия винаги би имал в резерв този англичанин с безупречно име, готов да се закълне пред всеки съд, че обвиняемият е бил вкъщи до един часа. С това испанецът се е осигурявал срещу най-лошото.

— Да, разбирам. Но защо са изчезнали останалите?

— Не разполагаме още с всички факти, но не мисля, че този въпрос ще ни сблъска с непреодолими трудности.

— А бележката?

— Какво беше написано там? *„Нашите собствени цветове — зелен и бял.“* Като че ли се касае до надбягвания. *„Зеленият е открит, белият — закрит.“* Явно това е някакъв сигнал. *„Главното стълбище, първият коридор, седмото отдясно, зелен плат.“* Очевидно среща. В края на краищата може би се намираме пред някаква история с ревнив мъж. Ясно е, че поканата е била опасна. В противен случай тя не би писала *„Да помага Бог. Д.“* Ето тази буква би могла да ни послужи за следа.

— Гарсия беше испанец. Предполагам, че „Д“ е поставено вместо Долорес — едно много разпространено испанско женско име.

— Добре, Уотсън, много добре. Но това е съвсем недопустимо. Испанка би писала на испанец на испански. Очевидно авторът на писмото е от английски произход. Но сега ние трябва да запазим мълчание, докато не се върне този знаменит инспектор. През това време ще имаме възможност да благодарим на съдбата, че ни спаси от непоносимата скука, изпращайки ни този случай.

Отговорът на телеграмата на Холмс пристигна, преди нашият инспектор да се върне от Съри. Холмс я прочете и бе готов да я прибере в бележника си, когато забеляза моето очакващо лице. Той ми я прехвърли със смях.

— Преминаваме към висшите обществени кръгове — каза той.

Телеграмата съдържаеше списък от имена и адреси: лорд Харингтън, Дингъл; господин Жорж Фолио, Оксхот тауърс; господин Хейнс, Перди Плейс; господин Хендерсън, Хай Гейбъл; почитаемия Джошуа Стоун, Уолслин.

— Това е напълно ясен способ, за да ограничим полето на нашите действия — каза Холмс. — Несъмнено Бейнс с неговия аналитичен ум е направил някакъв подобен план.

— Не ви разбирам добре.

— Вижте, драги приятелю. Ние вече дойдохме до заключението, че бележката, получена по време на вечерята, е известявала Гарсия или за някаква сделка, или за среща. Ако прекият смисъл на бележката е верен, той би трябвало да попадне в някаква несъмнено голяма къща с главно стълбище и да търси седмата врата в първия коридор. Вярно е също така, че тази къща не трябва да се намира по-далеч от една-две мили от Оксхот, защото Гарсия е вървял именно в тази посока и, съпоставено с фактите, той е трябвало, за да си осигури алиби, да се прибере в Уистъриъ Лодж преди един часа. Числото на големите сгради в Оксхот е ограничено, а телеграмата си аз отправих до същата фирма, която е използвал Екълс. Тази телеграма е отговорът. И оттук ще разплитаме кълбото по посока на някои от тези големи къщи.

Към шест вечерта бяхме вече в хубавото градче Ишър, графство Съри, заедно с инспектор Бейнс.

Бяхме си взели долни дрехи и намерихме отлично място за нощуване в Уул. Незабавно се упътихме с инспектора да изследваме

Уистъриъ Лодж. Вечерта беше мартенска — тъмна и студена; в лицето ни шибаше вятър и дъжд. Времето напълно отговаряше на дивия характер на местността, през която минаваше пътят ни, и на скръбния повод, който ни доведе тук.

След няколко мили тъжно пътуване достигнахме до висока дървена врата, която закриваше мрачната дъбова алея. Извита и засенчена, тя водеше към ниска и тъмна постройка, която се чернееше с намръщените си стени на фона на сивото небе. Прозорецът вляво от вратата светеше.

— Там има полицай — посочи Бейнс. — Ще почукам на прозореца.

Той мина през тревата по полянката и почука на стъклото. През замъгленото прозорче видяхме, че човекът, който седеше пред огъня, скочи, извика нещо и тръгна към вратата. След минута той се появи бледен, със свещ в треперещата си ръка. Това беше полицаят.

— Каква е тази работа, Уолтърс? — попита рязко Бейнс.

— Много съм доволен, че дойдохте, господин инспекторе. Вечерта минава страшно дълго, а моите нерви, изглежда, излъгаха очакванията ми.

— Нерви ли, Уолтърс? Аз мисля, че те не съществуват във вас.

— Господин инспекторе, всичко това е от тази уединена къща и от онази вещ в кухнята. Освен това, когато почукахте на прозореца, аз помислих, че той се появява отново.

— Кой е този „той“?

— Дяволът, господине. Доколкото разбирам, той ми се появи на прозореца.

— Кой се е показал и кога?

— Преди около два часа аз седях на стола и четях. Случайно вдигнах очи от книгата и в долния край на прозореца видях лице, което гледаше в мен. Какво лице, господине! Дълго ще го помня! Сигурно ще ми се явява и насън!

— Уолтърс, ето ти думи, недостойни за полицай.

— Зная, господине, зная. Не отричам, че се изплаших. Лицето не беше нито черно, нито бяло, нито някакъв друг цвят от известните ми цветове. Нещо странно — като катран, смесен с мляко. А погледът му — тези грамадни изпъкнали очи, и редицата бели зъби като у голямо животно! Казвам ви, господин инспекторе, не можех пръста си мръдна,

дъхът ми спря, докато лицето не изчезна от прозореца. Тогава изтичах навън, разгледах храстите, но там, слава богу, нямаше никой.

— Благодарете, че ви се доверявам, Уолтърс. Иначе това „слава богу“ в устата на полицай, задето не му се е удало да го залови, изглежда доста странно. Надявам се, че разказаното от вас не е плод на нерви и халюцинации.

— Това лесно може да се провери — каза Холмс. — Запалете фенера си. Да — продължи той. — Обувки номер дванадесет, бих казал. Ако в съотношението между ръста на тялото и номера на обувките има зависимост, то ние си имаме работа с гигант — след като разгледа тревата, каза моят другар.

— Какво е станало с него?

— По всичко личи, че той се е впуснал през храстите към пътя.

— Отлично — каза инспекторът. — Който и да е бил той, какъвто и да е бил, той вече си е отишъл. Но ние имаме тук нещо, на което дължим внимание. Ако не възразявате, господин Холмс, бих искал да разгледаме къщата.

Голямото количество спални и гостни не представляваха интерес. Очевидно беше, че в тях малко се е влизало и целият интериор беше останал такъв, както го бяха взели под наем. Бяха останали много и различни дрехи с емблемата „Марк & Ко“, Хай Холбърн. Обадих се незабавно по телефона, но Марк знаеше за своя клиент само, че е бил редовен платец и нищо повече. Имаше и други дреболии — няколко лули, пет-шест романа, два от които на испански, старинен револвер и китара. Това бяха нещата на убития.

— Тук няма нищо — казваше Бейнс, като минаваше от стая в стая със свещ в ръката. — А сега, господин Холмс, мога ли да ви обърна внимание на кухнята?

Тя беше тъмна и висока стая в задната част на къщата. В единия ъгъл имаше легло със сламеник, вероятно на него спеше готвачът. Масата беше затрупана с остатъци от ястия и неизмити съдове, вероятно от снощната вечеря.

— Погледнете тук — каза Бейнс, като вдигна високо свещта. — Какво ще кажете за това?

Това беше странен предмет, облеган на бюфета. Беше раздърпан и измачкан и поради това не би могло да се определи какво е представлявал преди това. Имаше черен цвят, изработката беше от

кожа, приличаше на човек или по-скоро на джудже. Отначало ми се стори като мумия на негърче, а после — на изсушена маймуна. В края на краищата не можах да реша в себе си — човек ли е, или животно.

— Много интересно наистина — каза Холмс, като разглеждаше тази развалина. — Има ли друго нещо?

Бейнс доближи готварската маса и пак повдигна свещта. Масата беше претрупана с парчета месо от някаква голяма бяла птица, разкъсана на части заедно с перушината и костите. Холмс посочи с пръст гребена на откъснатата глава.

— Бял петел — каза той. — Наистина любопитен случай. Много интересно.

Но Бейнс пазеше изненадата за най-последно. Изпод масата той измъкна цинкова кофа, в която имаше кръв. После взе от масата чиния с дребни обгорели кости.

— Нещо е било убито, а после изгорено. Всичко това го извадихме от печката. Показахме костите на доктора. Той ни увери, че костите не са човешки.

Холмс се усмихна и потри ръце.

— Поздравявам ви, инспекторе, за рядката работа. Вашите способности, без да ми се обиждате, са твърде високи за провинцията.

Малките очи на инспектора блеснаха от удоволствие.

— Вие сте прав, господин Холмс. Ние изгниваме тук, в провинцията. Случай като този дава възможност да се прояви човек и аз няма да го изпусна. Какво мислите за костите?

— Теленце или козленце — бих предположил.

— А петелът?

— Странно, господин Бейнс, много странна работа, единствена по рода си.

— Да, господине. В тази къща сигурно са живели странни хора със странни навици. Един от тях е умрял. Дали е бил убит от другите? Ако са го убили, ние ще ги заловим, защото всички изходи са под наблюдение. Но моята собствена хипотеза е от съвсем друго естество.

— Значи, вие имате някаква теория?

— И аз ще я разработвам сам, господин Холмс. Вие вече сте си създали име, а аз трябва още да се мъча, за да постигна нещо. И аз бих бил страшно доволен да кажа накрая, че съм решил задачата без ваша помощ. Холмс добродушно се засмя.

— Добре, господин инспекторе — каза той, — следвайте вашия собствен метод, а аз ще следвам моя. Всичко, което науча, можете да ползвате в случай, че се обърнете към мен. Аз мисля, че се запознах с всичко тук, а също така ми се струва, че ще ми бъде по-полезно да прекарам времето си на друго място. Желая ви успех. Довиждане!

По множество дребни признаци, които биха били пропуснати от всеки друг, аз, който толкова добре го познавах, разбрах, че Холмс е попаднал на нова следа. За случайния наблюдател той би изглеждал само невъзмутим и сравнително спокоен. Но в уголемените му пламнали очи, в отсечените му движения аз виждах друго — началото на играта. По стар навик той не ми казваше нищо, а и аз нищо не го питах. Достатъчно ми беше, че участвувах в неговите търсения — защо е необходимо да безпокоя напрегнатия му ум с ненужните си въпроси. Всичко трябваше да дойде, когато му е времето.

Изглежда, моето очакване беше напразно. Дните минаваха, но приятелят ми не предприемаше никаква стъпка. Една сутрин той прекара в града и аз случайно узнах, че беше ходил в Британския музей. Извън това той прекарваше дните си в дълги самотни разходки или в разговори с безделниците, с които се беше сприятелил напоследък.

— Убеден съм, Уотсън, че и за вас е необходимо да прекарате една седмица на село — каза той веднъж. — Колко е приятно — говореше той — да се разхождаш по първата зеленинка, а пък ако вземеш със себе си мрежата, хербария и определителя на растенията, ще излезе и полезно. — Самият той рядко събираше растения.

При една от тези разходки ние срещнахме Бейнс. Пълното му червено лице разцъфна в усмивка, а очите му блестяха, когато той поздрави другаря ми. За разследването той говори малко, но от думите му личеше, че не е недоволен от хода на работата. Трябва да призная, че една сутрин, отваряйки вестника, открих следното заглавие, напечатано с едър шрифт: *Тайната на Оксхот разбулена. Задържането на предполагаемия злодей.*

Холмс подскочи като ужилен, когато му прочетох заглавието.

— Нима Бейнс го е заловил? — извика той.

— Очевидно — казах аз и започнах да му чета съобщението: „В Ишър и околността голяма сензация направи съобщението, че късно снощи е извършен арест, който има връзка с Оксхотското убийство.

Трябва да припомним, че господин Гарсия от Уистъриъ Лодж бе намерен убит близо до Оксхот Комън със следи от страшни удари по тялото и че същата нощ изчезнаха готвачът и слугата му, което, изглежда, доказва тяхното участие в престъплението. Предполагаше се, че загиналият джентълмен е имал у себе си някакви ценности, които са послужили за мотив на престъплението. Инспектор Бейнс е имал доста сериозни причини да мисли, че въпросните извършители са избягали и се укриват в предварително подготвено убежище, недалеч от къщата. Ясно бе, че рано или късно те ще бъдат проследени, защото съдейки от разказите на неколцина работници, които са успели да видят готвача през прозореца, той е имал запомняща се външност. Той е мулат и лицето му носи типичните следи на негърския произход. Този човек е видян и след престъплението — той е бил видян от полицая Уолтърс край Уистъриъ Лодж. Явно, като не е успял да проникне в къщата, инспектор Бейнс правилно е разсъдил, че черният ще се върне за това, заради което е искал да проникне вътре. В храстите са били поставени засади. Късно през нощта, след жестока борба, при която полицаят Доунинг е бил силно ухапан по ръката, мулатът е бил заловен. Очакваме, че след предаването му на властите заловеният ще направи важни разкрития.“

— Повярвайте ми, Уотсън, ние трябва да се видим с Бейнс — каза Холмс, взимайки шапката си. — Ще успеем да го намерим, преди да е излязъл.

Спуснахме се по улицата и както се надяхахме, заварихме Бейнс да излиза от жилището си.

— Прегледахте ли вестника, господин Холмс? — запита инспекторът, като ни предлагаше един брой.

— Да, Бейнс, заради това идваме. Моля, не считайте това за дързост, ако река другарски да ви предпазя.

— Да ме предпазите ли, господин Холмс?

— Аз проучих доста добре всичко и съм убеден, че не сте на прав път. Не се предоверявайте на себе си.

— Много сте любезен, господин Холмс!

— Уверявам ви, съветът ми е само във ваша полза.

Стори ми се, че над едно от острите очи на господин Бейнс трепна нещо като намигване.

— Нали се уговорихме всеки да работи по своя метод, господин Холмс? Аз мисля да изпълнявам уговорката.

— О, чудесно — каза другарят ми, — извинете ме за настойчивостта!

— Нищо, господине. Аз несъмнено вярвам в добрите ви намерения. Но всеки си има система. Вие имате своя, а аз си имам моя. Да не говорим повече за това. Винаги ще бъда готов да ви съобщавам новините от моя страна. Този момък е силен като бик и храбър като дявол. Едва не отхапа пръста на Доунинг, докато се бореха. Знае само две-три английски думи и не можахме да изтръгнем нищо от него, освен ръмжене.

— Вие мислите ли, че имате явни доказателства за неговата виновност?

— Не съм казал това, господин Холмс, не съм казал това. Но всеки от нас си има свой мъничък метод. Вие, господин Холмс, ще приложите своя, а аз — моя. Нали така се условихме?

Холмс вдигна рамене, когато се сбогувахме с инспектора.

— Какво да го правиш, като сам се блъска в пропастта. Какво пък, всеки ще опита своя метод, както казва той. Ще видим какво ще излезе от това, въпреки че у него има нещо, което аз не разбирам.

ГЛАВА III

ХОЛМС ПРЕДЛАГА ХИПОТЕЗА

— Седнете тук, Уотсън — каза Холмс, когато се завърнахме в нашата стая в Уул. — Искам да ви запозная с положението на нещата, защото довечера вероятно ще ми бъде нужна вашата помощ. Позволете ми да ви изложа последователността на събитията, доколкото можах да ги проследя. Колкото и проста да е историята в главните си черти, толкова тя се затруднява от един арест. Разбира се, има много празни места, които допълнително ще запълваме. Ще се върнем на бележката, която е била предадена на Гарсия вечерта, преди смъртта му. Можем да отхвърлим настрана версията на Бейнс, че тук е замесена прислугата. За доказателство може да послужи обстоятелството, че именно Гарсия е предизвикал посещението на Скот Екълс, с единствената цел да има алиби. Следователно Гарсия е замислил за през нощта нещо престъпно и то е довело до гибелта му. Казвам престъпно, защото алиби е необходимо само при извършването на престъпни действия. Мисля, че животът на Гарсия е бил отнет от лицето, срещу което са били насочени престъпните действия. Доколкото разбирам от тези неща, това е единствено правилната версия. Сега бих могъл да обясня и причината за изчезването на прислугата. Според мен те също са били съучастници в замисленото от Гарсия престъпление. Ако то би било реализирано, Гарсия би се върнал, всякакви подозрения биха отпаднали чрез показанията на Екълс и това би било отлично. Но замисълът е бил опасен и щом Гарсия не се е върнал вкъщи в определения час, това е значело, че сам той е убит. Било е уговорено, според мен, ако той не се върне, прислугата да се скрие на предварително определено място, за да се избягнат евентуалните разпити, след което да се възобнови изпълнението на замисленото престъпление. По мое мнение, тази теория обяснява всички факти.

Постепенно тази загадъчна история започна да ми се изяснява. Само се учудвах, че преди това не бях и помислил за подобно обяснение на нещата.

— Но защо се е върнал един от слугите?

— Лесно може да се допусне, че в бързината при бягството е било забравено нещо ценно или трудно преносимо. Това не обяснява ли неговата настойчивост?

— А по-нататък какво е станало?

— Сега идваме до записката, получена от Гарсия по време на вечерята. Тя ни насочва към съучастника от другата страна. Къде би могла да бъде тази друга страна? Аз вече ви доказах, че тя би трябвало да се намира в някаква голяма къща, а числото на големите къщи тук е ограничено. Първите дни от моя престой на село аз посветих на дълги разходки, при които извън ботаническите занимания аз се запознавах с всички големи къщи в околността и с живота на техните обитатели. Вниманието ми остана насочено към една-единствена къща. Това е известната ти вила Хай Гейбъл, отстояща на една миля от Оксхот и на половин миля от мястото на трагичната случка. Останалите вили принадлежат на почтени и прозаични хора, в чийто живот няма и следа от романтика. Но господин Хендерсън от Хай Гейбъл е във всяко отношение любопитна личност, на която не е чужда любовта към приключенията. Поради това аз концентрирах вниманието си върху него и върху обитателите на неговата къща. Чудновати хора са това, Уотсън, а самият той ми се стори най-чудноватият. Под благовиден предлог успях да се срещна с него и ми се стори, че в неговите тъмни, дълбоки очи прочетох, че той отлично разбира каква е моята действителна професия. Той е петдесетгодишен, все още твърде здрав и енергичен, и въпреки стоманеносивите коси и пергаментово лице, походката му е решителна, има държание на цар, с една дума — смел човек с луд характер. Или е чужденец, или е живял дълго в тропиците, защото е слаб, жълт и сух, но иначе пъргав като струна. Неговият приятел и секретар господин Люка вероятно е чужденец — кожата му има шоколадов цвят. Това е много ловък човек, притежаващ особена отровна мекост на речта. Виждате ли, Уотсън, аз имам вече двама чужденци — единият в Уистъриъ Лодж, другият — в Хай Гейбъл, и като че ли с тях местата вече почват да се запълват. Хендерсън и Люка, свързани с тясна дружба, са главните, но не и единствените действащи лица в къщата. Там има и друго лице, което за нашите нужди ще се окаже още по-забележително. Хендерсън има две момиченца на единадесет и тринадесет години. Гувернантката им се

казва госпожа Бърнет, англичанка, на около четиридесет години. Също така има лакей, ползущ се с голямо доверие. Тази малка група образува своего рода семейство. Те винаги се движат заедно, а трябва да знаеш, че Хендерсън е голям любител на пътуванията и почти не стои на едно място. Той се е завърнал тук, в Хай Гейбъл, след дълго отсъствие в чужбина, само преди две-три седмици. Мога да допълня разказа си с това, че той е страшно богат и може без затруднение да удовлетворява всичките си желания. Останалите в къщата са лакеи, прислужници, икономии — изобщо група от хора, образуващи обикновения състав от прислуга, достойна за една богата английска вила. Всичко това аз узнах къде от хорски приказки, къде от собствени наблюдения. Най-доброто средство да научиш нещо за даден господар е да завържеш познанство с някой изпъден слуга. Случи ми се да намеря такъв един. И макар да казвам „случи ми се“, нямаше да ми се удаде, ако аз сам не бях си потърсил такова лице. Както казва Бейнс, всеки си има своя система. Та моята система ме научи да намеря Джон Уолтърс — предишен градинар в Хай Гейбъл, изгонен от господаря си при изблик на гняв. Той дружи с останалата прислуга, която ненавижда господаря си. По този начин аз намерих ключа към тайните на тази къща. Интересни хора, Уотсън! Не твърдя, че съм разбрал всичко в цялата му пълнота, но все пак това са много странни хора. Домът е разделен на две крила — господарско и за прислугата. Между тези крила няма никаква връзка. Няма връзка и между прислуга и господари, ако не се смята собственият камердинер на Хендерсън, който сервира на трапезата. Всичко, каквото е необходимо, се носи до една определена врата, която служи за съобщение с външния свят. Гувернантката с децата много рядко се появява навън — обикновено се разхождат в градината. Хендерсън никога не ходи сам — тъмният секретар е неговата втора сянка. Прислугата твърди, че господарят им е разтревожен от нещо. „Продал е душата си на дявола за пари — твърди Джон Уолтърс — и сега чака да се яви кредиторът, за да си вземе своето.“ Откъде идват и какви са — никой не знае. Страшно груби са с хората. Хендерсън два пъти се е спущал срещу прислугата с бич за кучета и само големите парични откупи са го спасявали от съдебно преследване. Сега, Уотсън, нека се опитам да си обясня нещата, като вземем предвид всичко, което ти разказах за тази къща. Да допуснем, че бележката е канела Гарсия да участва в нещо и че тя

— бележката, е идвала именно от тази къща. Кой ли би могъл да я напише? Очевидно някой от „крепостта“. Кой, освен госпожа Бърнет, гувернантката? Всичките ми разсъждения водят към това заключение. За всеки случай, нека приемем това като хипотеза. Да видим към какво ще ни насочи тя. Мога само да прибавя, че възрастта и характерът на гувернантката изключват моето първоначално предположение — тук да има замесена любов. Ако Бърнет е авторката на бележката, очевидно е, че тя е другар и съучастник на Гарсия. Какво би направила тя, узнавайки за неговата смърт? Ако той е загинал, извършвайки някаква мръсна работа — това сигурно би я заставило да мълчи. Но в дълбочината на мислите си тя би трябвало да изпитва дълбока ненавист към убийците на Гарсия и би трябвало, според възможностите си, да помага Гарсия да бъде отмъстен. Аз исках да я видя. Това беше първият ми подтик. Но ето, че се срещнах с нещо необяснимо. Никой не е виждал госпожа Бърнет от нощта на убийството. От този момент, тя е изчезнала безследно. Жива ли е, затворена под ключ, или е споделила участта на своя другар — това ние не знаем, но това е моментът, който ние трябва да си изясним. Сигурно оценявате цялата трудност на положението, Уотсън. Ние няма за какво да се хванем. Цялата ни система от разсъждения може да се стори на съда чиста фантазия. От друга страна, членовете на това „семейство“ могат да не се показват извън къщата със седмици. И все пак животът на тази жена е заплашен в момента от голяма опасност. Всичко, каквото мога да направя, е да държа къщата под наблюдение с помощта на моя агент — Уолтърс. Но така не можем да продължаваме. Ако утре не може да бъде направено нещо на законно основание, ще трябва да рискуваме.

— Какво искате да кажете?

— Аз зная къде е стаята ѝ. Можем да се вмъкнем в нея през покрива на едно от служебните здания. Аз бих ви предложил да дойдете сега през нощта заедно с мен, за да опитаме да разгадаем тайната.

Тази перспектива, трябва да призная, не беше от приятните. Този стар дом с атмосферата на убийството, населен с неговите жестоки обитатели, фалшът на положението, в което бихме попаднали, ако ни разкрият като нарушители на закона — всичко това до голяма степен охлаждаше огъня ми. Но в хладните разсъждения на Холмс винаги

имаше нещо, което ме възпираше да го убеждавам да изостави намисленото приключение. Беше ми ясно, че само по този начин може да бъде разрешена загадката. Аз мълчаливо му стиснах ръката и въпросът бе решен.

Но не ни било съдено да завършим предначертаното по намисления начин. Към пет часа в стаята ни влетя един възбуден селянин.

— Те заминаха, господин Холмс! Качиха се на последния влак! Господжата успя да им се изплъзне и аз я доведох тук с файтона!

— Отлично, Уолтърс! — извика Холмс, скачайки на крака. — Уотсън, белите полета се запълват!

Във файтона седеше една жена, почти безчувствена от преживения нервен люк. Лицето ѝ носеше следи от скорошна драма. Главата ѝ беше отпусната на гърдите, но когато ни погледна с помътен поглед, забелязах, че зениците ѝ се разшириха и потъмняха. Била е упоена с морфин.

— Аз се навъртах около вратата, както ми поръчахте, господин Холмс — разказваше градинарят. — Когато оттам излезе колата, аз я последвах до гарата. Жената изглеждаше заспала по пътя, но когато искаха да я качат на влака, тя се пробуди и започна да се съпротивлява. Те я вмъкнаха в купето. Тя започна да се дърпа отново. Тогава аз се застъпих за нея, качих я на файтона и я доведох тук. Никога няма да забравя лицето, което ме гледеше от прозореца на купето, когато я отвеждах. Няма да живея дълго, ако този цветен дявол ме намери.

Помогнахме ѝ да се изкачи горе, разположихме я на канапето и няколкото чаши силно кафе ѝ помогнаха да проясни мисълта си. Холмс повика Бейнс и му обясни бързо как стоят нещата.

— Господине, та вие ми доставяте този свидетел, който ми е най-необходим — каза инспекторът, стискайки ръката на Холмс. — Още отначало аз вървах по същата следа, по която вървахте и вие.

— Как следяхте Хендерсън?

— О, господин Холмс, нали ви видях как лезехте из храстите край Хай Гейбъл. Аз се бях разположил на дървото над вас.

— А защо арестувахте мулата? Бейнс се усмихна.

— Бях убеден, че Хендерсън, както той сам се нарича, чувствава, че го подозират; мислех, че ще си седи мирно, докато не възникне реална опасност, т.е. докато не се убеди окончателно, че усилията на

следствието водят единствено към него. Като арестувах невинния мулат, аз исках да поуспокоя Хендерсън, за да може той на спокойствие да обмисля плановете си за бягство. Това бягство щеше да бъде замаскирано като най-обикновено пътуване, при което госпожа Бърнет нямаше да може да бъде държана като пленница, което пък щеше да ни даде възможност да я отвлечем и спасим.

ГЛАВА IV

ХЕНДЕРСЪН — ТИГЪРЪТ ОТ САН ПЕДРО

Холмс сложи ръка на рамото на инспектора.

— Вие ще стигнете далеч! — каза той. — Очакват ви успехи. Бейнс пламна от удоволствие.

— Един мой човек дежуреше цяла седмица на гарата. Всеки обитател на Хай Гейбъл беше под наблюдение. Вероятно е той така да се е вживял в задачата си, че да е пропуснал госпожа Бърнет. За щастие вашият Уолтърс успя да я измъкне от ръцете им. Без нейните показания ние не можем да предприемем никакви съдебни действия, не можем да ги задържим. Следователно колкото по-бързо тя проговори, толкова по-бързо ще ги арестуваме.

— С всяка минута състоянието ѝ се подобрява — каза Холмс, поглеждайки гувернантката. — Кажете, Бейнс, кой е този Хендерсън?

— Хендерсън, това е дон Мурильо, когото някога наричаха Тигъра от Сан Педро.

Тигърът от Сан Педро! Това име ми напомни историята на този човек. Това беше името на най-жестокия и кръвожаден диктатор от Латинска Америка. Несъмнено надарен с определени достойнства, той с твърдост, безстрашие и енергия успя да се задържи десет-дванадесет години начело на своята държава, като удавяше в кръв всеки опит да бъде отстранен. Името му внушаваше ужас в цяла Средна Америка и в целия цивилизован свят. Независимо от изключителните мерки, в страната му се зароди мощно движение, което прерасна един ден във въстание. Благодарение на своята далновидност, той си беше подготвил специален кораб, чийто екипаж беше съставен от предани до смърт негови привърженици. Утрото, в което народът на тази малка държава сриваше неговия дворец и го превръщаше в развалини, диктаторът беше в открито море с кораба си, натоварен с всичко, което беше успял да ограби. От този ден дон Мурильо, двете му дъщери и секретарят му сякаш изчезнаха, но не изчезна мрачната му слава, появяваща се под формата на статии в европейския печат.

— Да, господине, дон Мурильо, тигърът от републиката Сан Педро — повтори Бейнс. — Ако направите справка, ще видите, че цветовете бял и зелен, споменати в бележката, са националните цветове на тази република. Аз направих справки за мнимия Хендерсън в Париж, Рим и Мадрид. Стигнах и до Барселона, където в 1886 година е акостирал корабът му. Той не си въобразява, че ръката на възмездието не го преследва, и аз съм сигурен, че определени лица са влезли в дирите му.

— Те го откриха преди година — промълви госпожа Бърнет, която се беше посъвзела и следеше внимателно разговора. — Веднъж му устроиша покушение, но някакъв зъл дух го пазеше. Сега падна рицарски благородният Гарсия. Но бъдете сигурни, че правосъдието ще бъде удовлетворено. Идват нови и нови отмъстителни и това е така сигурно, както е сигурно, че утре слънцето ще изгрее — тя стисна тънките си ръце, а измъченото ѝ лице побледня от страстна ненавист.

— Но как попаднахте вие в тази история, госпожо Бърнет? — запита Холмс. — Как и защо вие, англичанката, взехте участие в този заговор?

— Вземам участие, защото на този свят няма друг начин да се възстанови нарушената справедливост. Какво ги е грижа в Англия за потъпканите закони, за реките кръв, за несметните богатства, отмъкнати с кораба? Но ние знаем това. Ние се научихме на справедливост в сълзи и страдания. За нас в самия ад не ще се намери по-зъл враг от Мурильо и у никого в Сан Педро няма да настъпи душевен покой, докато неговите жертви викат за мъст.

— Без съмнение той е такъв, какъвто го описвате — каза Холмс. — Слушал съм за него. Но каква е вашата връзка в цялата тази история?

— Ще ви разкажа всичко. В ежедневието на този човек влизаше и политиката му да унищожава всеки, който заради способностите си би могъл да стане след време негов потенциален противник, а след това да го измести. Моят съпруг, да, истинското ми име е госпожа Виктор Дюрандо, моят съпруг беше дипломат, посланик на Сан Педро тук, в Лондон. Ние се срещнахме и се оженихме тук. Светът не бе виждал по-благороден човек от него. За нещастие Мурильо разбра за неговите качества, отзова го под някакъв предлог и го застреля. Имотът му бе присвоен, а аз останах без средства и с разбито сърце.

След това настъпи неговото падение. Той избяга точно така, както току-що разказахте. Но ние, безбройните му жертви и техните близки, създадохме организация. Заклехме се да не се разделяме, докато не отмъстим. След като открихме, че Хендерсън и тиранинът са едно и също лице, на мен ми се падна да постъпя при него като гувернантка. Той и не подозираше, че жената, която се грижи за децата му и която всеки ден вижда на трапезата, е съпругата на един от тези, които той с едно драсване на перото изпрати във вечността. Усмиввах му се, изпълнявах задълженията си с децата и чаках. Покушението, извършено в Париж, бе несполучливо. С цел да заличим следите, започнахме да скитаме из Европа, а после дойдохме тук, в този дом, който е бил нает от диктатора при първото му идване в Англия. Но и тук вече го чакаха ангелите на справедливостта. Гарсия, син на един от първите хора на Сан Педро, ликвидиран от тиранина, заедно с двамата си помощници от по-долен произход, но също негови жертви, бяха сигурни, че Мурильо един ден ще се върне тук. Те наеха тази къща и чакаха. Денем нищо не можеше да се направи, защото деспотът не оставаше никога сам. Неговата сянка — секретарят Люка или Лопес, както го наричаха в родината му, го следваше неотлъчно. Само нощем те се разделяха. При това Мурильо сменяше често спалните си. В бележката, която изпратих, предварително се бяхме уговорили зеленият цвят на фенера на прозореца към пътя да означава, че всичко е наред, т.е. че вратите са отключени, белият цвят означаваше, че операцията се отлага. Но отново всичко се обърка. Изглежда, по някакъв начин съм възбудила подозрение у секретаря Лопес и тъкмо когато дописвах бележката, той ми се хвърли изотзад и сграби бележката. Ако можеха да бъдат сигурни, че няма да оставят никакви следи, биха ме ликвидирали веднага. Независимо от това те ме завлякоха в стаята ми и произнесоха присъдата си над мен — „изменница“. След това започнаха физическите мъки. Извиваха ръката ми до счупване. Ако знаех какво са намислили по отношение на Гарсия, бих се оставила да ми счупят ръката. От мен те узнаха адреса на Гарсия. Тогава Лопес написа адреса върху бележката ми и я запечати с едно от копчетата си. Изпратиха я по слугата Хосе. Как са убили Гарсия, не зная. Сигурна съм само, че го е ликвидирал Мурильо, защото Лопес ме пазеше през цялото време. Вероятно убиецът се е скрил в храстите край пътя, който води към къщата, и го е връхлетял

отзад. Отначало те искаха да го оставят да влезе във вилата и тогава да го убият като разбойник, влязъл с цел грабеж. Но разсъдиха, че след това, във връзка с евентуален съдебен процес, те биха разкрили своето инкогнито, и тогава решиха да го ликвидират навън. Освен това, разсъждаваха те, неговото убийство до голяма степен би стреснало останалите отмъстители и би ги накарало да се замислят. Цялото злодеяние би останало неразкрито, ако не бях аз. Тъй като съм единственият свидетел, аз разбирах, че те ще се отърват от мен. Тормозеха ме психически, биха ме, погледнете раната на гърба ми и синините по ръцете ми. Слагаха ми кърпи в устата, за да не викам за помощ. Всичко това продължи пет дълги дни. Храната беше тежка и отвратителна — старяха се чрез глад да ме сломят. Едва тази сутрин ми поднесоха чудесна закуска. Щом се допрях до храната и вкусих от нея, разбрах, че искат да ме упоят. И наистина, като в полусън те ме носеха и подкрепяха до колата и така стигнахме до гарата. Влязох във вагона и тъкмо когато влакът потегляше, ме осени мисълта, че свободата ми се намира в моите ръце. С остатъка от силите и разума си се напрегнах и скочих, и въпреки че се опитвах да ме вмъкнат обратно, благодарение помощта на добрия човек, съм спасена завинаги.

Всички ние слушахме внимателно този забележителен разказ. Пръв наруши мълчанието Холмс.

— Трудностите още не са се свършили. Вярно е, че нашата полицейска работа приключи, но сега идва ред на закона.

— Така е — съгласих се аз. — Един опитен адвокат спокойно би могъл да оправдае убиеца като човек, действувал в състояние на самозащита. Веднъж научил за готвеното срещу него покушение, той е гледал да защити живота си на всяка цена. Английският съд няма да вземе под внимание хилядите престъпления, които стоят зад гърба на Мурильо.

— Е, е — усмихна се весело Бейнс. — Аз имам по-добро мнение за закона. Едно е самозащита, друго е да причакаш и да убиеш човек само защото се опасяваш от него. Не, не, всички тук ще бъдем удовлетворени, когато застанем в залата на наказателния съд.

Все пак измина доста време, докато тигърът от Сан Педро получи своето възмездие. Смел и съобразителен, той измамил преследвачите си, като влязъл в хотел на Едмънт стрийт и през

резервния изход излязъл на Кързън стрийт. Оттогава никой в Англия не чу нищо за него.

Половин година по-късно в Мадрид, в един апартамент на хотел „Ескуриал“, бяха намерени убити маркиз Монтолве и секретарят му Рули. Престъплението беше приписано на анархисти и убийците не бяха заловени.

Инспектор Бейнс ни посети на Бейкър стрийт и ни показа снимката на пълното лице на секретаря и властната физиономия, магнетично черните очи и гъстите вежди на неговия господар. Не се и усъмнихме, че правосъдието все пак си беше казало своето.

— Хаотичен случай, драги Уотсън — каза веднъж Холмс. — Няма да успеете да го изложите в тази сбита форма, която е така мила на сърцето ви. Той съчетава два континента, две групи от тайнствени хора и освен това се усложнява от присъствието на господин Скот Екълс, приключението на който показва, че покойният Гарсия е имал забележителен ум и чудесно чувство за самозащита. Друго неясно нещо има ли за вас?

— Причината за завръщането на мулата готвач.

— Мисля, че странната статуя в кухнята е принадлежала нему. Той все пак е дивак, син на джунглите на Сан Педро, и тази фигура е била неговият фетиш. Когато са бягали към предварително устроеното убежище, вероятно подготвено от трето лице, неговият другар го е уговорил да не носят със себе си такъв компрометиращ предмет. Но сърцето на мулата е останало при фетиша и затова се е върнал, за да си го прибере. Тогава полицаят Уолтърс е видял лицето му през прозореца. С привичната си хитрост инспектор Бейнс не отдаде привидно значение на тази случка, но после направи капан, в който бе заловен мулатът. Друго има ли, Уотсън?

— Разкъсаната птица, кофата с кръв, обгорелите кости и целият този боклук в кухнята.

Холмс се усмихна и прелисти бележника си.

— Прекарах цяла сутрин в Британския музей и библиотеката, ровейки се из книгите. Ето откъс от Екермановия „Водуизъм и негърски религии“: „Верният последовател на религията никога не предприема нещо важно, без да принесе жертва на своите богове. В изключителни случаи жертвоприношението може да бъде жив човек. Най-обикновената жертва е белият петел, който те разкъсват жив на

части, или черният пръч, на който прерязват гърлото и после го изгарят.“

Оттук може да се види, че нашият жив приятел твърде много е държал на ритуала. Разбира се, това е безсмислено, Уотсън. Но както доста пъти съм ви казвал, от безсмислено-глупавото до ужасното има само една крачка, и то твърде малка...

ЧЕРВЕНИЯТ КРЪГ

— Е, госпожо Уорън, според мен нямате сериозни основания за безпокойство и не виждам причина да се намесвам. Имам доста друга работа.

След тези думи Шерлок Холмс се сведе над огромната папка с изрезки, в която добавяше последните попълнения.

Но дамата притежаваше упорството, а и лукавството, характерно за нейния пол. Не се предаваше лесно.

— Миналата година разнищихте загадката, с която се сблъска един мой наемател — продължи тя, — господин Феърдейл Хобс.

— О, спомням си, нищо особено.

— Но той само за това говори, за любезността ви, сър, и как сте хвърлили светлина в мрака. И когато самата аз попаднах в ситуация, в която се двоумя и не виждам светлина, се сетих за приказките му. Знам, само да пожелаете, и ще намерите обяснение на всичко.

Холмс се поддаваше на ласкателства, но за да бъде честен към него, трябва да кажа, че и простата любезност не го оставяше безучастен. Двете заедно го накараха с примирена въздишка да остави гумата и да отмести назад стола си.

— Добре, добре, госпожо Уорън, да чуем тогава всичко. Нали не възразявате, ако пуша? Благодаря ви, Уотсън, за кибрита. Доколкото разбрах, тревожите се, защото новият ви наемател не излиза от стаята си и не сте го виждали. Но, госпожо Уорън, ако аз бях ваш наемател, нерядко нямаше да ме виждате и със седмици.

— Сигурно, сър, но случаят е друг. Много съм разтревожена, господин Холмс. Не мога да мигна от страх. Просто вече не издържам — да го слушам как снове из стаята от сутрин до вечер. И мъжът ми се дразни, но той по цял ден е на работа, а за мен няма отдых. Защо се крие? Какво е извършил? Ако не броим прислужничката, аз съм сама в къщата с него и нервите ми вече не издържат.

Холмс се наведе и положи дланта си с дълги слаби пръсти върху рамото на жената. Когато искаше да успокои някого, влагаше почти

хипнотична сила. Изплашеният поглед изчезна от очите на посетителката, напрегнатото ѝ лице се отпусна. Тя седна на посочения от него стол.

— Ако поема случая, трябва да знам всички подробности — каза той. — Нужно ми е и време, за да ги обмисля. И най-незначителната дреболия може да се окаже най-съществена. Казвате, че мъжът е пристигнал преди десет дни и ви е платил за две седмици пълен пансион?

— Попита какви са условията ми, сър. Отвърнах, че искам петдесет шилинга седмично за пълен пансион. На най-горния етаж има малка дневна и спалня.

— И какво стана?

— Той каза: „Ще ви давам пет лири седмично, ако мога да живея според моите собствени условия.“ Аз съм бедна жена, сър, господин Уорън не печели кой знае колко и парите значат много за мен. Той извади банкнота от десет лири и я размаха отпреде ми, като каза: „Ако спазвате условията ми, задълго ще получавате по толкова на всеки две седмици.“

— А какви бяха условията му?

— Искаше да има ключ от къщата. Нямах възражения. Наемателите често имат ключ. Освен това искаше да живее в пълно усамотение и при никакви обстоятелства да не го безпокоим.

— И в това няма нищо странно според мен.

— Но ако е умерено, сър. А неговото излиза извън всякакви граници. Настани се вкъщи от десет дни и никой очите му не е виждал — нито аз, нито господин Уорън, нито прислужничката. Чуваме го как ходи напред-назад из стаята и денем, и нощем, но след първата вечер изобщо не е излизал.

— Значи е излизал първата вечер?

— Да, господине, и се върна много късно, всички си бяхме легнали. След като нае стаята, ми каза, че има намерение да излезе, и ме помоли да не залоствам вратата. След полунощ го чух да се качва по стълбите.

— Но как се храни?

— Изрично заръча винаги когато позвъни, да му оставяме храната на един стол пред вратата. След като се нахрани, звъни отново

и прибираме съдовете от същия стол. Ако иска нещо друго, пак там ни оставя бележка с печатни букви.

— С печатни букви ли?

— Да, господине, печатни букви, написани с молив. Само думата и нищо повече. Ето, донесох да ви покажа — САПУН. И още една — КИБРИТЕНА КУТИЯ. А тази намерих първата сутрин — ДЕЙЛИ ГАЗЕТ. Оставям му този вестник със закуската всяка сутрин.

— Скъпи Уотсън — каза Холмс, като се взираше с голямо любопитство в листчетата, които му подаде хазяйката, — това явно е малко странно. Мога да разбере отшелничеството, но какво означават тези печатни букви? Неудобно е. Защо не пише с обикновения си почерк. Какво е предположението ти, Уотсън?

— Че иска да си скрие почерка.

— Но защо? Какво значение има за него дали хазяйката му има бележка с неговия почерк? И все пак може да си прав. Но има и друго — защо бележките са толкова лаконични?

— Нямам представа.

— Това разкрива обещаващ простор за предположения. Думите са написани с обикновен тъп химически молив. Ще забележиш, че бележката е откъсната, след като е написана. Крайчето на буквата Н от САПУН липсва. Показателно, Уотсън, не мислиш ли?

— Предпазливост?

— Точно така. Явно е имало някакъв отличителен знак, някакъв отпечатък, който да издаде самоличността на този човек. И така, госпожо Уорън, според вас мъжът е среден на ръст, мургав, тъмнокос и с брада. На каква възраст ви изглежда?

— Млад, сър, няма повече от трийсет години.

— Можете ли да ми разкажете за някакви други отличителни белези?

— Говореше английски добре, но въпреки това ми се стори, че е чужденец заради акцента.

— Добре ли беше облечен?

— Много елегантно, истински джентълмен. В тъмни дрехи, които не се набиват на очи.

— Каза ли си името?

— Не, господине.

— Получавал ли е писма, идвал ли му е някой на гости?

— Нито веднъж.

— Но сигурно сутрин вие или прислужничката влизате в стаята му, за да почистите?

— Не, сър, той сам се грижи за това.

— Мили Боже! Това наистина е необичайно. Ами багажът му?

— Носеше само една голяма кафява чанта.

— Да, като че ли няма много, за което да се заловим. Значи казвате, че нищо не е излизало от стаята, абсолютно нищо?

Хазяйката извади от чантичката си плик за писма и изтърси на масата две полуизгорели кибритени клечки и угарка от цигара.

— Намерих ги в пепелника му тази сутрин. Донесох ги, понеже съм чувала, че умеете от дребни неща да правите важни заключения.

Холмс сви рамене.

— Тук няма нищо — каза той. — С клечките, разбира се, са палени цигари. Личи си по това, докъде са изгорели. За да се запали лула или пура, клечката ще изгори наполовина. Но... Я виж ти! Тази угарка определено е странна. Нали казахте, че господинът имал брада и мустаци?

— Да, сър.

— Нещо не разбирам. Според мен само гладко обръснат човек може да е изпусил тази цигара. Струва ми се, Уотсън, че дори твоите скромни мустаци биха се опърлили.

— Цигаре? — предположих.

— Не, не, има следи от устните. Предполагам, няма начин в жилището да има двама души, нали, госпожо Уорън?

— Не, сър. Той яде толкова малко, че често се питам как не умира от глад.

— И така, смятам, че трябва да почакаме, докато не се появи нещо ново. В края на краищата вие нямате от какво да се оплачете. Получили сте си наема, а наемателят, макар и странен, не ви създава неприятности. Плаща ви щедро, така че, ако предпочита да се спотайва, това не ви засяга пряко. Няма никаква причина да нарушим усамотението му, докато не ни даде основание да смятаме, че върши нещо нередно. Поемам случая, ще продължавам да го следя. Ако се случи нещо ново, уведомете ме и знайте, че в случай на нужда можете да разчитате на помощта ми.

— Несъмнено има някои интересни моменти, Уотсън — отбеляза Холмс, след като хазайката си тръгна. — Разбира се, случаят може да се окаже банален, плод на ексцентричност, но може и да излезе много по-сериозен, отколкото изглежда на повърхността. Първото, което прави впечатление, е очевидната вероятност човекът, който в момента пребивава в жилището, да не е същият, който го е наел.

— Кое ти дава основание да мислиш така?

— Дори да изключим угарката, не ти ли се вижда многозначително, че единственото излизане на наемателя е веднага след като е наел жилището? Върнал се е — някой се е върнал, — когато не може да го види никой. Нищо не доказва, че излезлият и завърналият се са едно и също лице. И още нещо — мъжът, наел жилището, говори добре английски. Другият обаче пише „кибритена кутия“ вместо простото „кибрит“. Предполагам, че е извадил думата от някой речник, където тя е била в този вид. Може би лаконичният стил цели да скрие слабото владение на английски. Да, Уотсън, има сериозни основания да подозираме, че наемателят се е разменил с друг човек.

— Но с каква цел?

— Точно в това е въпросът. Съществува една доста очевидна следа, по която да тръгне разследването.

Той взе дебелата папка, в която ден след ден залепваше колонките за обяви от различните лондонски вестници.

— Боже Господи! — възкликна, докато я прелистваше. — Какъв хор от стонове, вопли и безсмислици! Какъв панаир от странни случки! Но и безценна златна мина за онзи, който е решил да търси необикновеното! Този човек е сам и не може да му се прати писмо, без да се наруши пълната тайна. Но как може да получава новини и послания отвън? Очевидно чрез обяви в някой вестник. Като че ли няма друг начин и за щастие не ни се налага да си блъскаме главата кой е вестникът. Ето ги изрезките от „Дейли газет“ за последните две седмици. „Дамата с черна боа от Клуба на кълкърите «Принс»...“ — това можем да го прескочим. „Джими за нищо не света не би разбил сърцето на майка си“ — това като че ли няма връзка с нас. „Ако дамата, която припадна в омнибуса за Бриксън...“ — не ме интересува. „Всеки ден сърцето ми копнее...“ Дрънканици, Уотсън, пълни безсмислици! О! Това е по-вероятно. Чуй: „Запази търпение. Ще

намерим безопасен начин за връзка. Дотогава — в тази колона. Дж.“ Това е публикувано два дни след нанасянето на наемателя на госпожа Уорън. Не звучи ли правдоподобно? Тайнствената личност разбира английски, макар и да не може да пише. Да видим няма ли пак да попаднем на следата. Да, ето, три дни след това. „Нещата се нареждат. Търпение и предпазливост. Облаците ще се разпръснат. Дж.“ След това нищо в продължение на седмица. После се появява нещо по-ясно: „Пътят се разчиства. Ако намеря възможност за връзка, помни кода: едно А, две Б и т.н. Ще ти се обадя скоро. Дж.“ Това е във вчерашния вестник, а в днешния няма нищо. Много подхождат на наемателя на госпожа Уорън. Ако почакаме малко, Уотсън, несъмнено тази афера ще стане по-разбираема.

Така се и оказа: на следващата сутрин заварих приятеля ми изправен с гръб към камината, а на лицето му сияеше доволна усмивка.

— Какво ще кажеш за това, Уотсън? — извика и вдигна вестника от масата. — „Високата червена къща с облицовка от бял камък. Третият етаж. Вторият прозорец отляво. След мръкване. Дж.“ Пределно ясно. Според мен след закуска трябва да поогледаме къщите около дома на госпожа Уорън. О, госпожо Уорън, какво ви води насам?

Клиентката нахълта в същи миг с изблик на енергия, който говореше, че се е случило нещо ново и важно.

— Ще отида в полицията, господин Холмс! — извика тя. — Не мога да го търпя повече! Да си стяга багажа и да се маха. Щях да ида право при него и да му кажа, но реших, че ви дължа първо да разбера вашето мнение. Но търпението ми се изчерпа и когато някой вдигне ръка на моя старец...

— Някой е ударил господин Уорън?

— Все едно че са го пребили.

— Но кой?

— Ей това искаме да разберем! Тази сутрин, сър. Господин Уорън е контролор в „Мортън и Уейлайтс“ на „Тотъм корт роуд“. Излиза от къщи преди седем часа. Тази сутрин едва направил десет крачки, и зад него изскочили двама мъже, хвърлили палто на главата му и го натикали в една карета до тротоара. Разкарвали го около час, а накрая отворили вратичката и го изхвърлили навън. Лежал на пътя и главата му била толкова размътена, че изобщо не видял накъде

отминала колата. Когато се посъвзел, установил, че е на „Хемпстед хийт“. Прибра се у дома с омнибус и сега лежи на дивана, а аз дойдох право при вас да ви разкажа.

— Крайно интересно — каза Холмс. — Забелязал ли е как изглеждат тези мъже, чул ли е разговор?

— Не, съвсем е замаян. Знае само, че са го отвлекли като насън и са го върнали като насън. Били са най-малко двама, а може и трима.

— И вие свързвате това нападение с наемателя си?

— Да, живеем там от петнайсет години и досега нищо такова не се е случвало. Стига ми толкова. Парите не са всичко. До довечера ще го изхвърля от къщата.

— Чакайте малко, госпожо Уорън. Не избързвайте. Започвам да си мисля, че тази история може да се окаже много по-важна, отколкото изглеждаше отначало. Вече е ясно, че някаква опасност застрашава наемателя ви. Ясно е също, че враговете му го дебнат около дома ви, и в сутрешната мъгла са взели съпруга ви за него. Щом са разбрали грешката си, са го освободили. Можем само да гадаем какво биха сторили, ако не е било грешка.

— И какво да сторя аз, господин Холмс?

— Много ми се иска да видя този ваш наемател, госпожо Уорън.

— Единственият начин е да се разбие вратата. След като му оставя подноса, докато слизам по стълбите, го чувам да отключва.

— Но нали трябва да внесе подноса. Сигурно има начин да се скрием и да го зърнем.

Хазяйката се позамисли.

— Ами насреща има един килер. Вероятно мога да сложа огледало и ако се скриете зад вратата...

— Чудесно! — възкликна Холмс. — В колко часа обядва?

— Към един.

— Значи с доктор Уотсън ще дойдем навреме. Довиждане засега, госпожо Уорън.

В дванайсет и половина се озовахме на стълбите пред дома на госпожа Уорън — висока и тясна постройка от жълти тухли на улица „Грейт орм“, малка пресечка на северозапад от Британския музей. Къщата беше почти на ъгъла, от нея се виждаше улица „Хоу“ с по-представителните ѝ сгради. Холмс посочи с доволна усмивка една извънредно висока постройка с апартаменти под наем.

— Виж, Уотсън! — каза той. — „Високата червена къща с облицовка от бял камък.“ От там ще се подават сигналите. Знаем мястото и кода — задачата ни няма да е трудна. На този прозорец има табела „Дава се под наем“. Явно е празен апартамент, до който съучастникът има достъп. Е, госпожо Уорън, какво ще правим сега?

— Приготвила съм всичко. Ако влезете и си оставите обувките на площадката, веднага ще ви заведе.

Беше ни приготвила отлично скривалище. Огледалото беше сложено така, че, седнали в тъмното, съвсем ясно виждахме отсрещната врата. Тъкмо се бяхме настанили, когато се чу далечен звън. Хазяйката отново се появи с подноса, остави го на един стол до заключената врата и силно куцукайки, слезе надолу. Клекнали зад вратата ние не изпускахме от очи огледалото. Щом стъпките на хазяйката затихнаха, се чу превъртане на ключ, дръжката се завъртя и се подадоха две слаби ръце, които поеа подноса от стола. Миг покъсно го оставиха бързешком и аз зърнах мургаво красиво и ужасено лице, което се взираше към процепа, оставен от вратата на килера. После вратата се захлопна, ключът пак се превъртя и настана тишина. Холмс ме дръпна за ръкава и крадешком заслизахме по стълбите.

— Довечера ще ви се обадя отново — каза той на хазяйката, която очакваше новини. — Мисля, Уотсън, че е по-добре да обсъдим това у нас.

— Както видя, предположението ми се оказа вярно — каза той, потънал в креслото си. — Наемателят се е разменил с някого. Това, което не предвидих, беше, че ще открием жена, при това необикновена жена, Уотсън.

— Тя ни видя.

— Видя нещо, което я разтревожи. В това съм категоричен. Общата последователност на събитията е съвсем ясна, нали? Мъж и жена пристигат в Лондон, за да се скрият от някаква ужасна и непосредствена опасност. За сериозността ѝ може да се съди по предпазните мерки, които вземат. Мъжът, който трябва да свърши някаква работа, иска през това време да осигури на жената пълна безопасност. Задачата не е лесна, но той я решава по оригинален начин, и то така успешно, че хазяйката, която носи храната, дори не подозира за присъствието на жена. Сега става ясно, че печатните букви са целели да прикрият женския почерк. Мъжът не може да се

приблужи до жената, за да не докара враговете им. И тъй като не може да се свърже с нея пряко, прибягва до колонката за обяви във вестника. Дотук нищо трудно.

— Но каква е причината?

— Ето това е Уотсън, практичен до мозъка на костите, както обикновено! Каква е причината? В хода на разследването проблемът на госпожа Уорън, който приличаше на прищявка, става все по-сериозен и зловещ. Дори можем да кажем: това не е обикновено бягство на влюбени. Видя израза на жената, когато ѝ се стори, че е в опасност. Чухме и за нападението над хазяина, чийто прицел несъмнено е бил наемателят. Тази тревога и дълбоката тайнственост говорят, че въпросът е на живот и смърт. Нападението над господин Уорън показва също, че неизвестните врагове не са наясно за подмяната на наемателя с наемателка. Твърде необикновено и сложно е всичко, Уотсън.

— Защо ти е да се задълбочаваш? Какво ще спечелиш?

— Наистина, какво? Изкуство заради самото изкуство, Уотсън. Предполагам, че в практиката си като лекар си имал случаи, когато парите изобщо не са те интересували?

— Защото съм се учил от тях, Холмс.

— Човек никога не спира да учи, Уотсън. Животът е поредица от уроци, като най-великият идва накрая. От този случай може да се извади поука. От него не могат да се очакват нито пари, нито почести и въпреки това ти се иска да го разплетеш. Щом мръкне, разследването ни може да продължи.

Когато се върнахме в дома на госпожа Уорън, здрачът на зимната лондонска вечер се беше стъпил в плътна сива пелена, пробождена само от жълтите квадратчета на прозорците и неясните ореоли на газените фенери. Докато надничахме от тъмната дневна на пансиона, високо горе просветна още една мъждива светлинка.

— Някой се движи в онази стая — прошепна Холмс, навел към стъклото изпитото си напрегнато лице. — Виждам му сянката! Ето го пак! Държи свещ. Сега наднича насам. Трябва да се увери, че тя е там. Сега започва да сигнализира. Записвай и ти, Уотсън, за да сверим после. Едно мигване е А. А после? Колко ги преброи? Двайсет ли? И аз. Значи Т. АТ — съвсем ясно. Още едно Т. Това сигурно е началото на втората дума. И после ТЕНТА. Пауза. Това не може да е всичко, Уотсън. АТТЕНТА не значи нищо. А ако го разделим на три думи,

положението не изглежда по-добро. — АТ ТЕН ТА, освен ако ТА не са инициалите на човека отсреща. Ето, пак започва. Какво е това, Уотсън? АТТЕ... Ама това е повторение на същото. Странно, Уотсън, много странно! И още веднъж! АТ... за трети път. Три пъти АТТЕНТА! Колко пъти ще го повтори? Не, явно свърши. Дръпнал се е от прозореца. Какво ще кажеш, Уотсън?

— Шифровано послание.

Приятелят ми внезапно се засмя.

— При това шифърът никак не е неясен — каза той. — Ама, разбира се, това е италиански! Окончанието А показва, че е отправено към жена. „Пази се! Пази се! Пази се!“ Какво ще кажеш, Уотсън?

— Мисля, че удари в десетката.

— Несъмнено. Съобщението е много спешно, а потретването му го подсилва. Но от какво да се пази? Чакай малко, той пак се приближава до прозореца.

Отново видяхме неясния силует на приведен мъж и движението на пламъче пред прозореца и сигналите се подновиха. По-бързо от преди, едва ги следвахме.

— PERICOLO. Какво ли значи това? Опасност, нали? Да, за Бога, това е сигнал за опасност. Ето пак! PERI. Чакай, какво...

Пламъчето внезапно се скри, мъждукащото квадратче на прозореца изчезна и третият етаж се превърна в черна линия през сградата, в която светеха множество апартаменти. Последното предупреждение бе прекъснато неочаквано. Как и от кого? Това се питахме. Холмс рязко се изправи.

— Става нещо сериозно, Уотсън — извика той. — Крои се някакво зло! Защо съобщението прекъсна така? Трябва да съобщим в Скотланд ярд, но не можем да тръгнем точно сега...

— Дали да не отида аз в полицията?

— Трябва да изясним нещата. Може да е нещо съвсем невинно. Да отидем отсреща, Уотсън, и да видим дали ще разберем какво става.

Докато крачехме бързо по улица „Хоу“, се обърнах и хвърлих поглед към къщата, от която бяхме излезли. На най-горния прозорец в мъждивата светлина видях очертание на глава, главата на жена, която се взираше напрегнато в мрака и със затаен дъх чакаше сигналите да се подновят. До входа на сградата на улица „Хоу“ облегат на парапета

стоеше един мъж, загърнат в шал и балтон. Когато светлината от коридора падна върху лицата ни, той се втрени и възкликна:

— Холмс!

— Виж ти, Грегсън! — каза приятелят ми и подаде ръка на детектива от Скотланд ярд. — Какво ви води насам?

— Предполагам, същото, което и вас — отвърна Грегсън. — Но не мога да си представя как сте попаднали на този случай.

— Нишките са различни, но водят до едно и също заплетено кълбо. Проследих сигналите.

— Какви сигнали?

— От онзи прозорец. Прекъснаха на средата. Дойдохме да разберем причината. Но щом владееете положението, няма защо да продължаваме.

— Чакайте малко! — извика припряно Грегсън. — Трябва да призная, господин Холмс, че в този случай бих се чувствал по-добре, ако разполагам с помощта ви. Това е единственият изход от сградата, затова няма как да се измъкне.

— Кой?

— Не може да бъде, господин Холмс, веднъж и ние да ви изпреварим. Този път трябва да ни отдадете заслуженото.

Той силно почука с бастуна си по паважа и към нас с небрежна походка пристъпи един кочияш с камшик в ръка, който стоеше до кабриолета на отсрещния тротоар.

— Позволете да ви представя на господин Шерлок Холмс — обърна се той към кочияша. — Това е господин Левъртън от американската агенция „Пинкертон“.

— Героят, разбудил загадката за пещерата в Лонг Айланд? — попита Холмс. — Господине, радвам се да се запозная с вас.

Американецът, скромен делови младеж с гладко обръснато удължено лице с остри черти, порумения от похвалата.

— В момента съм по следите на извънредно опасен престъпник, господин Холмс — каза той. — Ако успее да хвана Джорджано...

— Какво! Джорджано от Червения кръг?

— Значи е известен в Европа? Ние в Америка си го знаем. *Знаем*, че е замесен в петдесет убийства, а нямаме убедителни доказателства. Следя го от Ню Йорк и през последната седмица в Лондон съм неотлъчно по петите му. Само чакам да стори нещо, за да го хвана за

яката. С господин Грегсън го проследихме до тази сграда, изходът е само един и няма как да се измъкне. Откакто влезе, излязоха трима души, но той не беше между тях, готов съм да се закълна.

— Господин Холмс спомена за някакви сигнали — каза Грегсън. — Очаквам, че както обикновено знае доста неща, неизвестни за нас.

Холмс накратко им обясни положението. Американецът ядосан стисна длани.

— Забелязал ни е! — извика той.

— Защо мислите така?

— Ами така излиза. Той изпраща съобщение на свой съучастник — в Лондон са няколко души от неговата банда. И изведнъж, както казвате, посред предупреждението за някаква опасност прекъсва. Какво може да означава това — или ни е видял да го чакаме на улицата, или по някакъв начин е разбрал колко близо е опасността, и е решил да действа незабавно, за да я избегне? Какво предлагате, господин Холмс?

— Веднага да се качим и да проверим сами.

— Но ние нямаме заповед за задържането му.

— Той се намира в празно жилище при съмнителни обстоятелства — каза Грегсън. — Засега това е достатъчно. Падне ли ни в ръцете, може би от Ню Йорк ще ни помогнат да не го изпуснем. Аз поемам отговорността за сегашния арест.

Детективите от полицията може и да допускат грешки в умозаключенията си, но смелост не им липсва. Грегсън тръгна нагоре по стълбите, за да арестува отявления главорез, спокойно и деловито, както би се качвал по главното стълбище на Скотланд ярд. Младежът от „Пинкертон“ се опита да го изпревари, но Грегсън силно го ръгна с лакът и остана пръв. Тук лондонските сили на реда имаха предимство.

Намерихме вратата на левия апартамент на третия етаж открената. Грегсън я бутна докрай. Вътре царяха абсолютна тишина и мрак. Драснах кибритена клечка и запалих фенера на детектива. Когато пламъчето се надигна, всички възкликнахме изненадани. На голото чамово дюшеме имаше пресни кървави отпечатьци, които излизаха от една вътрешна стая със затворена врата и идваха към нас. Грегсън отвори рязко вратата на стаята и вдигна фенера пред себе си, а ние нетърпеливо надникнахме зад него.

Посред празната стая сред локва кръв лежеше сгърчен огромен мъж. Гладко избръснатото му смугло лице беше разкривено в страховита гримаса, а около главата му имаше страшен кървав ореол. Краката му бяха свити, ръцете — разперени в агония, а от гърлото му стърчеше бялата дръжка на забит дълбоко нож. Макар и великан, явно след страшния удар се бе строполил като повален със секира вол. До дясната му ръка на пода лежеше двуостра кама с красива рогова дръжка, а до нея — черна кожена ръкавица.

— Боже Господи! Това е Черния Джорджано! — възкликна американският детектив. — Този път някой ни е изпреварил.

— Ето я свещта, с която са били давани сигналите от прозореца, господин Холмс — каза Грегсън. — Ей, какво правите?

Холмс беше пристъпил до прозореца със запалената свещ и сега я приближаваше и отдръпваше от стъклото. После се взря в мрака, духна свещта и я хвърли на пода.

— Надявам се, че това ще помогне — каза той. Дойде при нас и застина в дълбок размисъл, докато двамата полицаи оглеждаха трупа. — Докато сте чакали долу, сте видели трима души да излизат от сградата — каза накрая. — Разгледахте ли ги добре?

— Да.

— Имаше ли между тях трийсетинагодишен мъж с черна брада, мургав, среден на ръст?

— Да, той мина последен.

— Предполагам, че това е убиецът. Мога да ви дам описанието му, а разполагаме и с отлични отпечатъци от обувките му. Би трябвало да ви е достатъчно.

— Не съвсем, господин Холмс, сред милионите жители на Лондон.

— Затова ми хрумна да повикам на помощ тази дама.

При тези негови думи всички се обърнахме. На фона на отворената врата се очертаваше силуетът на висока и красива жена — тайнствената наемателка от Блумсбъри. Тя пристъпваше бавно с бледо лице, изопнато от кошмарно предчувствие, очите ѝ бяха втречени ужасено в тъмната фигура на пода.

— Убили сте го! — прошепна тя. — *O, Dio mio*, убили сте го!

После рязко си пое въздух и възкликна радостно. Затанцува из стаята, пляскайки с ръце, черните ѝ очи блестяха от щастие и почуда, а

от устата ѝ се сипеха хиляди звучни възклицания на италиански. Беше страшно и неправдоподобно — такава жена толкова да се зарадва от зловещата гледка. После изведнъж замря и се вторачи в нас въпросително.

— Но вие... вие сте от полицията, нали? Убили сте Джузепе Джорджано. Нали?

— Да, госпожо, от полицията сме.

Тя се озърна към тъмните ъгли на стаята.

— Тогава къде е Дженаро? — попита. — Съпругът ми, Дженаро Лука. Аз съм Емилия Лука, двамата сме от Ню Йорк. Къде е Дженаро? Преди малко ме повика от този прозорец и аз дотичах презглава.

— Аз ви повиках — обади се Холмс.

— Вие? Как така?

— Шифърът ви не е труден, госпожо. Необходимо ни е присъствието ви. Знаех, че е достатъчно да изпиша *Vieni* и вие на всяка цена ще дойдете.

Красивата италианка гледаше приятеля ми с почуда.

— Не разбирам как сте научили това — каза тя. — Джузепе Джорджано... той как... — тя направи пауза, после лицето ѝ внезапно се озари от гордост и радост. — Сега разбирам! Моят Дженаро! Моят прекрасен красив Дженаро го е сторил, със собствената си силна ръка е убил чудовището! О, Дженаро, колко си прекрасен! Коя жена би била достойна за такъв мъж?

— Е, госпожо Лука — каза прозаичният Грегсън, като я хвана за ръкава с не повече нежност от някой уличен бандит в „Нотинг хил“, — още не съм съвсем наясно коя сте и каква сте, но думите ви ми дават достатъчно основание, за да ви отведа в полицията.

— Един момент, Грегсън — каза Холмс. — Предполагам, че желанието на дамата да ни даде информация е не по-малко от нашето да я чуем. Нали разбирате, госпожо, съпругът ви ще бъде арестуван и съден за убийството на човека, който лежи тук? Всичко, което кажете, може да се използва като доказателство. Но ако смятате, че той е бил воден от мотиви, които не са престъпни, и би желал това да стане известно, тогава най-добре за него е да ни разкажете всичко.

— След като Джорджано не е жив, не се страхувам от нищо — каза дамата. — Той беше дявол и няма на света съдия, който би наказал мъжа ми, задето го е убил.

— В такъв случай — каза Холмс — предлагам да заключим вратата, да оставим всичко, както го заварихме, да идем с дамата в нейното жилище и да решим какво ще правим, след като изслушахме разказа ѝ.

След половин час четиримата седяхме в малката дневна на сенъора Лука и слушахме необикновения ѝ разказ за зловещите събития, чийто край имахме възможност да видим. Тя говореше бързо и гладко, но английският ѝ изобилстваше от граматически грешки, които ще поправа за улеснение на читателите.

— Родена съм в Позилипо край Неапол — започна тя, — дъщеря съм на Аугусто Барели, главен адвокат и бивш депутат на областта. Дженаро беше на служба при баща ми и аз се влюбих в него — коя жена няма да се влюби? Нямаше нито пари, нито обществено положение, нищо освен своята красота, сила и енергия, затова баща ми забрани да се омъжа за него. Избягахме заедно, оженихме се в Бари и аз продадох бижутата си, за да можем да заминем за Америка. Това стана преди четири години, оттогава заживяхме в Ню Йорк. Отначало съдбата бе много щедра към нас. Дженаро успя да постъпи на служба при един италианец — отърва го от някакви грубияни на едно място, наречено Бауъри, и така си спечели могъщ приятел. Казваше се Тито Касталоти, водещ партньор в „Касталоти и Замба“ — сериозна фирма, един от най-големите вносители на плодове в Ню Йорк. Сенъор Замба беше инвалид и новият ни приятел на практика управляваше фирмата с над триста служители. Той взе съпруга ми на работа, направи го шеф на отдел и всячески показваше благоразположението си към нас. Сенъор Касталоти беше ерген и се отнасяше с Дженаро като със син, а ние и двамата го обичахме като баща. Взехме под наем и обзаведохме малка къща в Бруклин, цялото ни бъдеще изглеждаше осигурено, когато се появи черен облак, който скоро затъмни цялото небе. Една вечер, като се върна от работа, Дженаро доведе със себе си един земляк. Казваше се Джорджано и също беше от Позилипо. Истински великан, както сами се уверихте. Но не само тялото му, всичко, свързано с него, беше абсурдно, огромно и ужасяващо. Мислите му, чувствата му, страстите му бяха преувеличени и чудовищни. Очите му искряха и човек лесно изпадаше във властта му. Беше страшен и съвсем необикновен човек. Слава Богу, че вече не е жив! Започна да идва у нас. Но аз усещах, че присъствието му не е приятно и на

Дженаро. Клетият ми съпруг стоеше блед и неподвижен и слушаше безкрайните му брътвежи за политиката и социалните въпроси, а гостът ни за друго не говореше. Дженаро мълчеше, но аз го познавах и виждах на лицето му чувство, което не познавах дотогава. Отначало си помислих, че е неприязън. Излезе страх дълбок, скрит, парализиращ страх. Вечерта, когато отгатнах ужаса му, го прегърнах и го замолих в името на любовта му към мен и заради всичко, което му е скъпо, да не крие нищо от мен и да ми каже защо този огромен човек така го обезсърчава. Разказа ми и докато го слушах, и моето сърце се смрази. На младини клетият ми Дженаро, безразсъден и буен тогава, смятал, че едва ли не целият свят е срещу него, и почти бил стигнал до лудост от несправедливостите в живота. Тогава влязъл в едно неаполитанско съзаклятие — Червеният кръг, свързано с едновременните карбонари. Клетвите и тайните на това братство били страшни — влезеш ли веднъж в него, няма измъкване. Когато избягахме в Америка, Дженаро си мислел, че завинаги се е отървал. Представяте си какъв ужас изпитал, когато една вечер срещнал на улицата същия човек, който го бил посветил в Неапол, великана Джорджано, на когото в Южна Италия викали Смъртта, защото ръцете му били до лактите изцапани с кръвта на невинни хора. Бил пристигнал в Ню Йорк, за да се измъкне от италианската полиция, и вече бил пуснал пипалата на ужасяващото съзаклятие и в новия си дом. Дженаро ми разказа всичко това и ми посочи една бележка, която бе получил същия ден, с червен кръг най-отгоре, заповед да се яви на еди-коя си дата. Беше неприятно, но по-лошото тепърва предстоеше. От известно време бях забелязала, че при честите си посещения у дома Джорджано говореше най-вече с мен и дори когато питаше за нещо мъжа ми, не отместваше от мен кошмарните си безумно обещани очища. Една вечер си каза всичко. Обзело го бе нещо, което той наричаше „любов“ — любов на звяр, дивашка любов. Дойде, преди Дженаро да се беше върнал. Нахълта в къщата, сграбчи ме и взе да ме целува и да ме моли да съм тръгнала с него. Аз се дърпах и виках и точно тогава се прибра Дженаро и скочи отгоре му. Джорджано го повали в несвяст и изхвърча от къщата, за да не стъпи никога повече в нея. Спечелихме си смъртен враг. Няколко дни след това се проведе онази сбирка. Когато Дженаро се върна, по лицето му разбрах, че се е случило нещо ужасно. Беше по-лошо и от най-кошмарните ни предположения. Съзаклятието се издържаше, като

изнудваше богати италианци и ги заплашваше с насилие, ако откажеха да дадат. Изглежда, бяха насочили вниманието си към Касталоти, скъпия ни приятел и благодетел. Той не се поддаде на заплахите и се оплака в полицията. Сега били решили да постъпят с него така, че да бъде за назидание за всички други жертви и вече никой да не смее да се бунтува. На срещата било решено домът му заедно с него да бъде взривен с динамит. Бил теглен жребий кой да извърши покушението. Дженаро видял усмивка на жестокото лице на нашия враг, когато бръкнал в торбата. Несъмнено всичко било нагласено, защото в дланта му лежал фаталният жетон с червения кръг, заповедта за убийство. Трябвало да убие най-добрия си приятел или да изложи себе си и мен на отмъщение. Според дяволските им правила се наказвали не само онези, които мразели или от които се бояли, но и обичаните от тях същества и мисълта за това бе докарала клетия ми Дженаро до ужас. Цяла нощ седяхме прегърнати и си вдъхвахме един на друг кураж, за да се справим с бедата. Покушението беше определено за следващата вечер. Но по обед с мъжа ми вече пътувахме за Лондон, след като предупредихме благодетеля си за надвисналата опасност и дадохме на полицията сведения, с които можеха да защитят живота му в бъдеще. Останалото, господа, го знаете. Бяхме сигурни, че враговете ще ни последват като сенки. Джорджано имаше и лични причини за мъст, но при всяко положение знаехме колко безмилостен, коварен и непреклонен е той. В Италия и Америка се говори за страшни неща, които е вършил. Сега щеше да се прояви с пълна сила. Милият ми Дженаро се възползва от няколкото дни преднина, които имахме, за да ми осигури убежище, така че да не съм изложена на никаква опасност. Той самият искаше да запази свобода на движението, за да може да поддържа връзка и с италианската, и с американската полиция. Дори аз не знаех къде и как живееше. Получавах вести от него само чрез обявите във вестника. Но един ден видях през прозореца, че двама италианци следят къщата, и разбрах, че по някакъв начин Джорджано е открил убежището ни. Накрая Дженаро ми съобщи чрез вестника, че ще ми изпрати сигнали от един прозорец, но когато го стори, получих единствено предупреждения за опасност, които внезапно прекъснаха. Сега вече разбирам — той е знаел, че Джорджано е по петите му, и, слава Богу, е бил готов да го посрещне. А сега, господа, отговорете ми:

има ли защо да се боим от закона, има ли на земята съдия, който да осъди Дженаро за това, което е сторил?

— Вижте, господин Грегсън — каза американецът, — не знам какво мисли за това английската полиция, но предполагам, че в Ню Йорк съпругът на тази дама ще получи благодарности.

— Тя трябва да дойде с мен и да се срещне с шефа — отговори Грегсън. — Ако думите ѝ се потвърдят, смятам, че нито тя, нито съпругът ѝ имат основания да се боят. Но едно не мога да проумея, господин Холмс, как, за Бога, вие се оказахте замесен във всичко това.

— Заради ученолюбието ми, Грегсън. Продължавам да събирам знания в доброто старо училище. Е, Уотсън, можеш да добавиш в колекцията си още един трагичен и странен образец. А, няма още осем часа, а тази вечер в Ковънт Гардън ще представят Вагнер! Ако побързаме, ще успеем да стигнем за второто действие.

ДЕТЕКТИВЪТ НА СМЪРТНО ЛЕГЛО

Госпожа Хъдсън, хазяйката на Шерлок Холмс, беше изключително търпелива жена. Не само тълпите странни, а често и нежелани личности, които нахлуваха в апартамента на първия етаж по всяко време на денонощието, но и ексцентричният и нередовен начин на живот на забележителния ѝ квартирант поставяха търпението ѝ на сериозно изпитание. Невероятната му разпиляност, пристрастеността към музициране по никое време, спорадичните упражнения по стрелба на закрито, странните и нерядко зловонни научни опити и атмосферата на насилие и опасност, която го обгръщаше, го превръщаха в най-лошия наемател в Лондон. От друга страна, наемът, който плащаше, беше невероятно щедър. Не се съмнявам, че за сумите, дадени като наем през годините, когато живеех с него, Холмс спокойно можеше да купи цялата къща.

Хазяйката изпитваше към него дълбоко страхопочитание и не се осмеляваше да му се бърка, колкото и безразсъдни да изглеждаха действията му. Освен това беше привързана към него, защото той се отнасяше към жените със забележително кавалерство и галантност. Не обичаше този пол и не му се доверяваше, но неизменно беше благороден противник. И точно понеже знаех колко искрено е уважението ѝ към него, я изслушах с безпокойство, когато на втората година след женитбата ми дойде у дома и ми разказа за печалното състояние на клетия ми приятел.

— Той умира, доктор Уотсън — каза тя. — От три дни става все по-зле, съмнявам се, че ще преживее нощта. Не ми даде да извикам лекар. Тази сутрин, като видях хлътналите му бузи и големите трескави очи, втренчени в мен, не издържах. „Все едно дали ми позволявате, господин Холмс, веднага ще повикам лекар“ — му казах. „Нека тогава да бъде Уотсън“ — рече той. На ваше място, сър, не бих губил и миг, понеже може и да не го заварите жив.

Бях ужасен, защото не бях чул нищо за болестта му. Излишно е да казвам, че веднага се завтекох да си сложа палтото и шапката.

Докато пътувахме, помолих госпожа Хъдсън да ми съобщи някакви подробности.

— Не мога да ви кажа много, сър. Разследваше някакъв случай в Родърхайд, в някаква уличка до реката, и се върна болен. Легна в сряда следобед и оттогава не е ставал. Цели три дни нищо не е ял и пил.

— Мили Боже! Защо не повикахте лекар?

— Не ми позволи, сър. Знаете колко е властен. Не се осмелих да му противореча. Но дните му са преброени, както сам ще се уверите, като го видите.

Наистина гледката беше отчайваща. В сивия мъглив ноемврийски ден в стаята на болния беше полутъмно, но сърцето ми се смрази от изпитото омаломощено лице, което се взираше в мен от леглото. Очите горяха трескаво, бузите бяха покрити с болезнена руменина, устните бяха жестоко напукани, кльощавите ръце върху завивката потрепваха непрестанно, гласът беше дрезгав и конвулсивен. Когато влязох, легеше неподвижно, но щом ме видя, по проблясъка в очите му разбрах, че ме е познал.

— Е, Уотсън, май ни сполетяха лоши дни — каза с отпаднал глас, но с нещо от старото безгрижие.

— Скъпи приятелю! — възкликнах, пристъпвайки към него.

— Не се приближавай! Стой на място! — каза той с безцеремонната грубост, която бях виждал само в много критични моменти. — Ако дойдеш насам, Уотсън, ще наредя да те изгонят.

— Но защо?

— Защото така искам. Това не стига ли?

Да, госпожа Хъдсън беше права. Беше по-властен от всякога. Но изтощението му будеше жалост.

— Исках само да ти помогна — обясних.

— Точно така! Най-добре ще ми помогнеш, ако точно изпълняваш онова, което ти заръчам.

— Разбира се, Холмс.

Той поомекна.

— И не се ли сърдиш? — попита, поемайки си със затруднение въздух.

За Бога, как можех да се сърдя, когато го виждах в такова окаяно състояние?

— За твое добро е, Уотсън — прохриптя той.

— За мое добро ли?

— Знам какво ми е, една болест от Суматра. Холандците я познават по-добре, макар досега да не са постигнали особени успехи в лекуването ѝ. Само едно е сигурно. Неизбежно води до смърт и е ужасно заразна.

Сега той говореше с трескава енергия, а дългите му ръце се тресяха неконтролируемо, докато ме отпъждаше.

— Заразна при допир, Уотсън, при допир. Стой на разстояние и всичко ще бъде наред.

— Господи, Холмс! Нима мислиш, че подобно нещо има за мен и най-малкото значение? Не би ми повляяло, дори да ставаше дума за непознат. Как можеш да предположиш, че ще ми попречи да изпълня дълга си към толкова стар приятел?

Отново пристъпих към него, но той ме отблъсна, като в очите му пламтеше гняв.

— Ако стоиш далеч, ще говоря. Ако не — върви си.

Изпитвам такова страхопочитание към необикновените способности на Холмс, че винаги съм се подчинявал на желанията му, дори когато не съм ги разбирал. Но сега бяха предизвикани всичките ми професионални умения. Можеше да ме превъзхожда във всичко друго, но в болничната стая господарят бях аз.

— Холмс — казах, — ти не си на себе си. Болният заприличва на дете и аз ще се отнасям с теб като с дете. Все едно дали ти харесва или не, ще те прегледам и ще ти предпиша лечение.

Той ме погледна неприязнено.

— Ако независимо от моето желание се налага да ме види лекар, нека поне да бъде някой, на когото имам доверие — каза той.

— Значи ми нямаш доверие?

— Имам пълно доверие в приятелските ти чувства. Но истината е, Уотсън, че в края на краищата ти си само един общопрактикуващ лекар с крайно ограничен опит и посредствени умения. Боли ме, че се налага да ти казвам тези неща, но ти не ми оставяш възможност за избор.

Бях жестоко обилен.

— Не ти прави чест, Холмс. Но поне ясно разбирам в какво състояние са нервите ти. Щом ми нямаш доверие, няма да ти натрапвам услугите си. Позволи ми да доведе сър Джаспър Мийк,

Пенроуз Фишър или някой друг от най-добрите специалисти в Лондон. Но ти *трябва* да бъдеш прегледан, това не подлежи на обсъждане. Ако смяташ, че ще стоя и ще те гледам как умираш, без да ти помогна или да доведе някой друг, не ме познаваш.

— Знам, че намеренията ти са добри, Уотсън — каза болният с нещо средно между хлип и стон. — Искаш ли да се убедиш в своето невежество? Какво знаеш, да речем, за треската от Типанули? А за черната зараза от Формоза?

— Не съм чувал за тях.

— В Изтока има много загадъчни болести, много странни зарази, Уотсън — той спираше след всяко изречение, за да събере сили. — Напоследък научих много за тях по време на някои медицинско-криминални проучвания. Нищо не можеш да сториш.

— Може би. Но случайно знам, че доктор Ейнстрий, най-големият авторитет в областта на тропическите болести, в момента е в Лондон. Всякакви възражения са безполезни, Холмс. Веднага отивам да го доведе.

Тръгнах решително към вратата.

Никога не съм преживявал по-голяма изненада! За миг с тигров скок смъртникът ми препречи пътя. Чух остро прещракване на превъртян ключ. В следващия миг той се затътри обратно в леглото си, изтощен и задъхан след невероятния изблик на енергия.

— Не можеш да ми вземеш ключа насила, Уотсън. Сега си мой пленник, приятелю. Тук си и ще останеш тук, докато искам. Но аз ще те забавлявам — думите му идваха на пресекулки сред стонове и задъхване, докато мъчително си поемаше въздух. — В душата си ти ми желаш само доброто. Разбира се, знам го много добре. Ще си тръгнеш, но ми дай време да възстановя силите си. Не веднага, Уотсън, не веднага. Сега е четири часа. Можеш да си тръгнеш в шест.

— Това е лудост, Холмс.

— Само два часа, Уотсън. Обещавам в шест да те пусна. Съгласен ли си да изчакаш?

— Май нямам избор.

— Никакъв, Уотсън. Благодаря ти, не се нуждая от помощ в подреждането на дрехите. Моля те, стой на разстояние. А сега, Уотсън, искам да ти поставя едно условие. Ще потърсиш помощ не от човека, когото ти спомена, а от онзи, когото аз избира.

— Разбира се.

— Първите разумни думи, които произнасяш, откакто си влязъл в тази стая, Уотсън. Там ще намериш книги. Аз съм малко изморен, питам се как ли се чувства една батерия, когато захранва с електричество непроводим материал. В шест часа ще продължим разговора си.

Но писано било още преди това да проговори при обстоятелства, които ме потресоха не по-малко от скока му, за да заключи вратата. Постоях няколко минути, загледан в безмълвната фигура на леглото. Лицето му беше почти скрито под завивките и изглеждаше заспал. После, тъй като не бях в състояние да седна и да чета, бавно се разходих из стаята, като разглеждах снимките на прочути престъпници, окачени по стените. Накрая в безцелното си обикаляне стигнах до полицата над камината. Там бяха натрупани лули, кесии с тютюн, спринцовки, джобни ножчета, патрони за револвер и всякакви дреболии. По средата се мъдреше малка черно-бяла кутийка от слонова кост с плъзгащ се капак. Хареса ми и протегнах ръка да я разгледам по-добре, когато...

Викът му беше смразяващ, сигурно са го чули чак на улицата. Побиха ме студени тръпки и косата ми настръхна от този ужасяващ крясък. Когато се обърнах, видях сгърченото му лице и безумните очи. Стоях като парализиран с кутийката в ръка.

— Остави я! Веднага я остави, Уотсън, на мига! — щом видя, че я върнах на полицата, пак се отпусна на възглавницата и въздъхна с дълбоко облекчение. — Мразя да пипат нещата ми. Уотсън. Знаеш, че мразя. Дразниш ме нетърпимо. Ти, лекарят, си способен да докараш пациента до приют за душевноболни. Сядай и ме остави да си почина!

Този инцидент ми направи много неприятно впечатление. Бурното и безпричинно вълнение, последвано от грубите думи, толкова различни от обичайната му учтивост, ми показа колко разстроен е умът му. Най-жалката гледка — гибелта на един благороден ум. Седях в безмълвно униение, докато изтече определеното време. Изглежда, и той беше гледал часовника, защото веднага щом стана шест часа, заговори със същото трескаво оживление.

— Уотсън, имаш ли в джоба си някакви дребни пари?

— Да.

— А сребърни монети?

— Доста.

— Колко са по половин крона?

— Пет.

— О, малко! Прекалено малко! Какво нещастие, Уотсън! Но колкото и да са, сложи ги в джобчето за часовника. А останалите сложи в джоба на панталона си. Благодаря ти. Така по-добре ще пазиш равновесие.

Беше изпаднал в делириум. Той потрепери и пак изхриптя.

— А сега пусни газовото осветление, Уотсън, но много внимавай, защото в никакъв случай не бива да завърташ крана повече от половината. Умолявам те да внимаваш, Уотсън. Благодаря ти, чудесно е. Недей да пускаш щората. Ще бъдеш ли така любезен да сложиш някои писма и документи на тази масичка, така че да ги стигам. Благодаря. А сега иди при купчината на полицата. Отлично, Уотсън! Там има щипци. Вземи внимателно кутийката от слонова кост с тях. Остави я тук сред книжата. Добре. Сега върви и доведи господин Кълвъртън Смит, който живее на „Лоуър бърк“ № 13.

Честно казано, желанието ми да ида за лекар донякъде беше намаляло, тъй като клетият Холмс бълнуваше така явно, че ми се видя опасно да го оставям сам. Но явно гореше от желание да се консултира с човека, чието име изрече, и нямаше смисъл да му противореча.

— Не съм чувал за него — казах.

— Възможно е, скъпи Уотсън. Вероятно ще се изненадаш да научиш, че единственият човек на света, най-компетентен по отношение на тази болест, е не лекар, а плантатор. Господин Кълвъртън Смит е широко известен жител на Суматра, гостуващ в момента в Лондон. Епидемия на болестта в неговата плантация, далеч от всякаква медицинска помощ, го е принудила да изучи болестта и той е стигнал до някои доста добри резултати. Извънредно методичен човек и не исках да ходиш при него преди шест часа, защото нямаше да го намериш в кабинета му. Ако успееш да го убедиш да дойде и да ни помогне с уникалните си познания за тази болест, на която е посветил толкова труд, не се съмнявам, че ще ми помогне.

Предавам думите на Холмс в някаква последователност, без да се опитвам да покажа прекъсванията от мъчително поемане на въздух и конвулсивното стискане на дланите от болката, която изпитваше. За няколкото часа, които престоях при него, видът му се влоши.

Трескавата руменина стана по-наситена, очите блестяха по-силно в черните ями, а по челото му проблясваха капчици студена пот. Но още не бе изгубил любезната изисканост на речта си. Щеше да владее себе си до последен дъх.

— Ще му разкажеш точно в какво състояние си ме оставил — каза той. — Ще му предадеш картината, която виждаш — човек на смъртно легло, умиращ човек, който бълнува. Наистина не разбирам как целият океан не е плътна маса от стриди, толкова плодовити ми се виждат. Странно е как умът управлява ума. За какво говорех, Уотсън?

— Даваше ми заръките си за господин Кълвъртън Смит.

— О, да, спомням си. Животът ми зависи от това. Застъпи се за мен пред него, Уотсън. Отношенията ни не са дружески. Племенникът му, Уотсън... Подозирах измама и допуснах той да го разбере. Момчето умря по ужасен начин. Той ми се сърди. Ти ще го умилостивиш, Уотсън. Моли му се, умолявай го, но го доведи на всяка цена. Той може да ме спаси... само той!

— Ще го доведе дори ако се наложи да го замъкна във файтона.

— Няма да правиш нищо подобно. Ще го убедиш да дойде. А после ще се върнеш преди него. Измисли някакво извинение, за да не пристигнеш заедно с него. Това е много важно, Уотсън. Няма да ме разочароваш. Никога не си ме разочаровал. Несъмнено има природни врагове, които ограничават размаха на човека. Ние двамата, Уотсън, направихме своето. Но трябва ли светът да бъде завладян от стридите? Не, не, ужасно. Ти ще му предадеш всичко, което видя.

Тръгнах, като пред очите ми стоеше този великолепен ум, който бръщолевеше като глупаво дете. Той ми даде ключа и аз го взех със себе си, за да не може да се заключи отвътре. Госпожа Хъдсън чакаше разтреперана и разхлипана в коридора. Докато излизах, отново чух зад гърба си пронизителните вопли на бълнуващия. На улицата, докато се опитвах да хвана файтон, в мъглата до мен се приближи един човек.

— Как е господин Холмс, господине? — попита той.

Беше старият ни познайник инспектор Мортън от Скотланд ярд, облечен в цивилни дрехи.

— Тежко болен — отвърнах.

Той ме изгледа много особено. Стори ми се, че под светлината на фенера видях ликуване на лицето му.

— Дочух за това — каза той.

Файтонът дойде и аз го оставих.

„Лоуър бърк“ се оказа редица представителни къщи в Нотинг хил и Кенсингтън. Тази, пред която спря кочияшът, бе обвеяна от атмосферата на строга и сериозна достопочтеност — старовремска желязна ограда, масивна двукрила врата с блестящи месингови орнаменти. Съвсем в тон бе и важният иконом, който се появи в розовото сияние на електрическа светлина зад него.

— Да, господин Кълвъртън Смит е у дома. Доктор Уотсън! Много добре, сър, ще му занеса визитката ви.

Изглежда, скромното ми име и титла не направиха голямо впечатление на господин Кълвъртън Смит. През откритата врата чух висок и сприхав пронизителен глас:

— Кой е този? Какво иска? Божичко, Стейпълс, колко пъти съм казал, че не искам да ме безпокоят, когато работя?

Разнесе се приглушеният поток обяснения на икономом.

— Не, няма да го приема, Стейпълс. Не мога да си прекъсвам работата ей така. Не съм у дома. Така му кажи. Ако настоява да ме види, да дойде утре сутрин.

Отново приглушено мърморене.

— Добре, добре, кажи му го. Може да дойде сутринта, а може и изобщо да не идва. Никой не бива да пречи на работата ми.

Представих си Холмс, който се мятеше в леглото и може би броеше минутите, докато му доведе помощ. Не беше време за официалности. Животът му зависеше от моята настойчивост. Още преди извиняващият се иконом да ми бе предал съобщението, аз го отместих и влязох в стаята.

Един мъж скочи от креслото до камината с гневен вик. Видях широкото му набръчкано и мазно жълтеникаво лице с двойна брадичка и враждебни заплашителни сиви очи, святкащи изпод гъстите вежди. На плешивата глава кокетно бе кривната кадифена шапчица. Главата беше много едра, докато надолу за мое удивление видях дребно и крехко тяло с прегърбените рамене и изкривения гръбнак на човек, прекарал рахит като дете.

— Какво става? — извика той пискливо. — Какво означава това нахлуване? Не ви ли съобщиха, че ще ви приема утре сутринта?

— Моля за извинение — казах аз, — но въпросът не търпи отлагане. Господин Шерлок Холмс...

Споменаването на името на приятеля ми оказва изумително влияние върху дребния човечец. Гневът му мигом се стопи. Лицето му сега изразяваше напрежение и тревога.

— От името на Холмс ли идвате? — попита той.

— Току-що бях при него.

— И какво? Как е той?

— Смъртно болен. Точно затова идвам.

Мъжът ме покани с жест да седна и се обърна, за да се върне в креслото си. В този миг зърнах отражението му в огледалото над полицата — можех да се закълна, че беше изкривено в противна тържествуваща усмивка. Въпреки това си казах, че сигурно е било нервен спазъм, защото миг по-късно той се обърна към мен с изражение на искрена загриженост.

— Много ми е жал да чуя това — каза той. — Познавам господин Холмс само покрай някои сделки, които имахме, но много уважавам способностите и личността му. Той е любител в разкриването на престъпления, а аз — в лекуването на болести. Той се бори със злодеите, аз — с микробите. Ето ги моите затвори — продължи той, сочейки редица шишенца и всякакви стъкленици на една масичка. — Някои от най-страшните престъпници на света излежават присъдите си в тези желатинови култури.

— Господин Холмс желае да се срещне с вас именно заради специализираните ви знания. Той има високо мнение за вас и смята, че в цял Лондон единствен вие можете да му помогнете.

Дребният мъж се стресна и шапчицата му падна на пода.

— Защо? — попита той. — Защо господин Холмс смята, че мога да му помогна?

— Заради познанията ви в областта на азиатските болести.

— Но защо смята, че болестта, от която се е заразил, е азиатска?

— Защото е провеждал разследване сред китайски моряци на пристанището.

Господин Кълвъртън Смит се засмя закачливо и вдигна шапчицата си.

— О, това ли било? — каза той. — Не вярвам въпросът да е толкова сериозен, колкото предполагате. От колко време е болен?

— От около три дни.

— Бълнува ли?

— От време на време.

— Лоша работа! Това звучи сериозно. Би било нехуманно да не се отзова на повикването му. Много мразя да ми прекъсват работата, доктор Уотсън, но този случай определено е изключителен. Веднага тръгвам с вас.

Спомних си заповедта на Холмс.

— Аз имам друга среща — казах.

— Много добре. Ще ида сам. Имам адреса на господин Холмс. Можете да разчитате, че ще бъда там най-късно след половин час.

Със свито сърце се върнах в спалнята на Холмс. Нямаше да се учудя, ако по време на отсъствието ми се бе случило най-лошото. За мое огромно облекчение през това време състоянието му определено се беше подобрило. Видът му беше все така мъртвешки, но не бълнуваше. Вярно, говореше с треперлив глас, но още по-ясно и трезво от обикновено.

— Е, срещна ли се с него, Уотсън?

— Да, ще дойде.

— Възхитително, Уотсън! Възхитително! Ти си най-добрият пратеник.

— Искаше да дойдем заедно.

— Това не биваше да става, Уотсън. Попита ли как съм се заразил?

— Казах му за китайците в Истенд.

— Точно така! Е, Уотсън, ти направи всичко, което е по силите на един добър приятел. Сега можеш да слезеш от сцената.

— Трябва да остана и да чуя неговото мнение, Холмс.

— Разбира се, че трябва. Но имам основания да предполагам, че мнението му ще бъде много по-откровено и ценно, ако смята, че е насаме с мен. Точно зад леглото ми, Уотсън, има едно местенце, където да се скриеш.

— Скъпи ми Холмс!

— Опасявам се, че няма друга възможност, Уотсън. Цялата стая е на показ, което всъщност е добре, защото няма да събуди подозрение. Но това ще свърши работа.

Внезапно той се изправи в леглото с израз на напрежение по изпитото лице.

— Чуват се колелетата, Уотсън. Побързай, ако ме обичаш! И не помръдвай, каквото и да се случи — каквото и да се случи, чуваш ли? Нито дума! Нито гък! Само слушай внимателно.

После в един миг неочакваната сила изчезна и овладените, смислени думи преминаха в приглушен неясен брътвеж.

От скривалището, в което бях натикан така набързо, чух как някой се качва по стълбите, а след това как се отвори и затвори вратата на спалнята. После за мое учудване настъпи гробно мълчание, нарушавано само от тежкото дишане и стонове на болния. Представих си как гостът стои до леглото и гледа болника. Най-сетне необичайната тишина бе прекъсната.

— Холмс! — извика той с настойчивостта на човек, който буди някого. — Холмс! Чуваш ли ме, Холмс?

Чу се шумолене, като че разтърсваше болния за рамото.

— Вие ли сте, господин Смит? — прошепна Холмс. Почти не се надявах, че ще дойдете.

Гостът се засмя.

— И аз се изненадах — каза той. — И въпреки това, както виждате, съм тук. Това е то да отвърнеш на злото с добро, Холмс.

— Много мило от ваша страна... много благородно. Високо ценя знанията ви.

Гостът се изкикоти.

— Наистина. За щастие вие сте единственият човек в Лондон, който ги цени. Знаете ли какво ви е?

— Същото — каза Холмс.

— О! Poznали сте симптомите?

— При това отлично.

— Е, нищо чудно, Холмс. Нищо чудно да са същите. В такъв случай не ви се пише нищо добро. Горкият Виктор, силен и здрав младеж, умря на четвъртия ден. Както казахте, много беше странно, че се е заразил с неизвестна азиатска болест посред Лондон, при това болест, която бях проучвал толкова задълбочено. Странно съвпадение, Холмс. Много умно от ваша страна да забележите, но твърде неблагоприятно да предположите, че между двете има връзка.

— Знаех, че вие сте го сторили.

— О, така ли? Ала не можехте да го докажете. Но какво си въобразявате — да ми отправяте такива обвинения и после да ми

падате на колене да ви помогна, щом се озовете в беда? Що за игра е това, а?

Чух насеченото тежко дишане на болния.

— Дайте ми вода! — изхъхри той.

— Вече почти сте си отишли, приятелю, но не искам да свършите, докато не поговорим. Затова ще ви дам вода. Леко, да не я разлеете! Точно така. Разбирате ли думите ми?

Холмс простена.

— Направете за мен, каквото можете. Миналото — минало — прошепна той. — Ще забравя всичко, кълна се. Само ме излекувайте и ще забравя.

— Какво ще забравите?

— Смъртта на Виктор Савидж. Току-що признахте, това, което знам — че вие сте виновен. Ще го забравя.

— Не можете да забравяте и да си спомняте по желание. Не ви виждам на свидетелското място. По-скоро на едно друго, много по-спокойно и по-тихо място, драги Холмс. За мен нищо не означава това, че знаете как е умрял моят племенник. Не говорим за него. Говорим за вас.

— Да, така е.

— Гордеете се с ума си, нали, Холмс? Мислите се за умен, нали? Този път попаднахте на по-умен от вас. Помислете, Холмс. Не може ли да сте се заразили по друг начин?

— Не се сецам. Главата ми е празна. За Бога, помогнете ми!

— Добре, ще ви помогна. Ще ви помогна да разберете къде сте и как се озовахте тук. Искам да го научите, преди да умрете.

— Дайте ми нещо, за да не ме боли толкова.

— Значи боли, а? Към края работниците пицяха ужасно. Сигурно усещате, че се парализирате.

— Да.

— Е, все пак ме чувате. Слушайте! Спомняте ли си някакво необичайно произшествие точно по времето, когато се появиха симптомите?

— Не, никакво.

— Помислете пак.

— Зле ми е, не мога да мисля.

— Добре тогава, ще ви помогна. Получавали ли сте нещо по пощата?

— По пощата ли?

— Някаква кутийка например?

— Причернява ми... умирам!

— Слушайте, Холмс!

Чу се как разтърсва болния, а можех само да стоя мирно и тихо в скривалището си.

— Трябва да ме чуете! Трябва да ме чуете! *Ще ме чуете.* Помните ли една кутийка — кутийка от слонова кост? Получихте я в сряда. Отворихте я, не помните ли?

— Да, да, отворих я. В нея имаше някаква остра пружина. Някаква шега...

— Не беше шега, беше нещо, което ще ви струва живота. Глупак такъв, търсехте си го и си го получихте. Кой ви караше да заставате на пътя ми? Ако ме бяхте оставили на мира, нищо нямаше да ви сторя.

— Спомням си — изхъхри Холмс. — Пружината! Убоде ме. Тази кутия... тук на масата.

— Същата! И ще напусне стаята в джоба ми. Така изчезва последното доказателство. Но сега вече знаете истината, Холмс, и можете да умрете със съзнанието, че аз съм ви убил. Знаехте прекалено много за смъртта на Виктор Савидж, затова ви пращам да му правите компания. Много сте близо до края, Холмс. Ще седна тук и ще почакам, докато умрете.

Гласът на Холмс беше спаднал до почти неуловим шепот.

— Какво? — каза Смит. — Да засиля осветлението ли? О, здрачът започва да се спуска, така ли? Да, ще го сторя, за да ви виждам по-добре.

Той прекоси стаята и внезапно грейна светлина.

— Има ли още някаква дребна услуга, която мога да ви окажа, приятелю?

— Да ми дадете кибрит и цигара.

Едва не възкликнах от радост и изумление. Той говореше с нормалния си глас — малко отпаднал, наистина, но с гласа, който познавах. Настъпи продължително мълчание и си представих как Кълвъртън Смит стои до леглото и гледа приятеля ми изумен.

— Какво означава това? — го чух да казва накрая с пресъхнало гърло.

— Най-добрият начин да изиграеш една роля е да влезеш изцяло в нея — каза Холмс. — Повярвайте ми, от три дни нищо не съм слагал в устата си, освен водата, която бяхте тъй любезен да ми дадете. Но най-влудяваща беше липсата на цигари. А, тук има няколко! — чух драскане на кибритена клечка. — Така е много по-добре. Я виж ти! Не чувам ли стъпките на един приятел?

Отвън прозвучаха стъпки, вратата се отвори и влезе инспектор Мортън.

— Всичко е наред, той е в ръцете ви — каза Холмс.

Полицаят отпрати към задържания обичайните думи.

— Арестувам ви за убийството на Виктор Савидж — завърши той.

— А можете да добавите и опит за убийство на Шерлок Холмс — добави моят приятел с тънка усмивка. — Знаете ли, инспекторе, за да спести излишните движения на един болен човек, господин Кълвъртън Смит бе така любезен да ви даде сигнала с осветлението. Впрочем в десния джоб на палтото му има една кутийка, която е най-добре да му отнемете. Благодаря ви. Отнасяйте се с нея много внимателно. Сложете я тук. Може да изиграе важна роля по време на процеса.

Внезапно се чу шум от боричкане, последвано от метален звук и вик на болка.

— Само ще се нараните — каза инспекторът. — Стойте мирно!

Чу се щракането на белезници.

— Хубав капан! — изръмжа Смит. — Той ще закара на подсъдимата скамейка вас, Холмс, не мен. Помоли да дойда да го излекувам. Съжалих го и дойдох. Сега ще ви наприказва куп измислици, че съм признал нещо, което потвърждава налудничавите му подозрения. Лъжете, колкото си искате, Холмс. Думата ви не тежи повече от моята.

— Господи! — провикна се Холмс. — Съвсем забравих за него. Скъпи Уотсън, дължа ти хиляди извинения. Как можах да те забравя! Няма нужда да те представям на господин Кълвъртън Смит, тъй като, доколкото разбрах, вече сте се запознали тази вечер — после се обърна към инспектора. — Повикахте ли файтон? Щом се облека, ще дойда в

участъка, тъй като вероятно ще ви бъде полезен. — Никога не съм имал по-голяма нужда от това — каза Холмс, като се подкрепяше с чаша бордо и няколко бисквити, докато се обличаше. — Но както знаеш, навиците ми са нередовни и постът за мен не бе толкова мъчителен, колкото за повечето хора. Беше жизненоважно госпожа Хъдсън да е убедена в сериозността на положението ми, защото тя трябваше да убеди теб, а ти на свой ред — него. Нали няма да ми се сърдиш, Уотсън? Сам разбираш, че умението да се преструваш не фигурира сред множеството ти таланти. Ако бях споделил с теб тайната си, никога нямаше да успееш да убедиш Смит, че трябва на всяка цена да дойде, което бе жизненоважно за целия план. Познавайки отмъстителния му характер, бях напълно сигурен, че ще дойде да види делото си.

— Но видът ти, Холмс — това мъртвешко лице?

— Тридневен пълен пост не разкрасява, Уотсън. А останалото може да се излекува само с една гъба. С вазелин на челото, беладона в очите, руж по бузите и пчелен восък около устата може да се постигнат задоволителни резултати. Понякога съм си мислил да напиша монография за симулирането. Малко несвързани дрънканици от време на време за монети от половин крона и стриди създават задоволително впечатление за блънуване.

— Но защо не ми позволи да се приближа до теб, като всъщност нямаше опасност от заразяване?

— Що за въпрос, скъпи ми Уотсън? Как можеш да допуснеш, че не уважавам медицинските ти умения? Можех ли да си въобразя, че проницателното ти око ще вземе за умиращ някого, който, макар и отпаднал, няма учестен пулс или температура? От три-четири метра можех да те заблудя. Ако не успееш, кой щеше да вкара Смит в капана? Не, Уотсън, на твоето място не бих докосвал кутийката. Ако погледнеш отстрани, ще видиш края на острата пружина, която изскача, щом я отвориш. Нещо подобно е причинило смъртта на клетия Савидж, който препречваше пътя на това чудовище към голямо наследство. Но както знаеш, кореспонденцията ми е разнообразна и винаги съм нащрек, щом получа колет. Ако той се убедеше, че планът му е успял, можех да го изненадам и да предизвикам признание. Преструвах се, играх с усърдието на истински актьор. Благодаря ти, Уотсън, трябва да ми помогнеш да си сложа палтото. Смятам, че след като свършим в

участъка, много добре ще ни се отрази нещо по-вкусничко в „Симпсън“.

КРАЖБАТА НА ЧЕРТЕЖИТЕ

През втората половина на ноември 1895 година над Лондон надвисна гъста, жълта мъгла. От понеделник до четвъртък през прозорците на Бейкър стрийт едва можеха да се различат очертанията на сградите по отсрещната страна на улицата, Холмс изгуби първия ден от тази седмица, за да приведе в ред своите големи томове със спомени, Вторият и третият ден бяха посветени на средновековна музика — занимание, което в последно време беше станало негова любима работа. Но на четвъртия ден, след като станахме от закуската и отново се сблъскахме с тежката мрачна мъгла, образуваща големи водни капки по прозорците, забелязах, че нетърпеливата и енергична натура на моя другар не може повече да се вмести с това безделно съществуване. Той започна да се разхожда неуморно из хола, обхванат от истинска треска, търсейки отдушник за енергията си.

— Няма ли нещо интересно из вестниците, Уотсън?

От опит знаех, че под понятието „интересно“ Холмс разбираше новини за престъпления. Но всичко, което пишеха вестниците, беше все за революции, за възможността от война, за неизбежната смяна на правителството, с други думи всичко което не влизаше в интересите на моя другар. В съобщенията за произшествия нищо не излизаше от областта на обикновената пошлост. Холмс простена и отново се заразхожда.

— Има нещо необяснимо у лондонския престъпник — каза той със сърдит тон, напомнящ на ловец, пропуснал лова. — Погледнете през прозореца, Уотсън. Забележете как едва се мяркат минувачите. Едва изплуват от мъглата и тя отново ги поглъща. Крадецът или убиецът би могъл да се разпорежда из Лондон също така спокойно, както е спокоен тигърът в джунглите.

— Но напоследък се извършиха доста много кражби—казах аз.

Холмс свирна презрително.

— Това чудесно време би могло да се използва за нещо по-добро — каза той, — За обществото е щастие, че аз не съм

престъпник.

— Наистина голямо щастие — съгласих се весело аз.

— Предполагам, че бих бил един чудесен Аръкс или Уудхауз, или който и да е друг от онези петдесет души, които биха ме лишили от живот с явно удоволствие. Добре, че в южните страни — тези огнища на престъпността — няма такива мъгли, както у нас. О, Юпитер! Струва ми се, че ще стане нещо, което ще разсее нашата монотонност.

Това нещо беше прислужницата с телеграма в ръката. Холмс я отвори и избухна в смях.

— Чудесно, чудесно! — каза той, — Сега при нас ще дойде брат ми, Майкрофт Холмс. Представяте ли си?

— Защо не? — запитах аз.

— Затова, защото да го срещнеш тук, е равносилно да срещнеш трамвай в село, Майкрофт си има собствени релси, по които се търкаля. Жилището на Пал Мал клубът „Диоген“, Уайтхол — това е неговият кръг. Той идва при мен за пръв път. Какъв ли е случаят, който би могъл да го накара да излезе от релсите си?

— Нищо ли не обяснява в телеграмата? Холмс ми подаде разпечатаното известие.

„Трябва да ви видя във връзка с Кадоган Уест.
Пристигам веднага.

Майкрофт“

— Кадоган Уест? Чувал съм това име.

— Това не ми говори нищо. Нито на ума, нито на сърцето. Но за да направи Майкрофт такъв „държавен преврат“, това е все едно планетата да е изхвъркнала от орбитата си. Знаете ли всъщност кой е Майкрофт?

Смътно си спомнях, че Холмс ми е разправял за него нещо при нашето приключение с преводача—грък.

— Разказахте ми — казах аз, — че той изпълнява някакви тайни поръчения на британското правителство.

Холмс се усмихна.

— Твърде малко ви познавах тогава. Човек трябва да проявява скромност, когато говори за висши държавни интереси. Вие сте прав да мислите, че той изпълнява заповеди на британското правителство. Но няма да сгрешите, ако кажете, че той е самото британско правителство.

— Скъпи Холмс!

— Струва ми се, че ви учудвам. Майкрофт получава четиристотин и петдесет фунта годишно, остава си подчинено лице, няма никаква гордост, никога няма да получи ордени или титли, но винаги ще бъде най-необходимият човек на страната.

— По какъв начин?

— Виждате ли, неговото положение е съвсем изключително. Той сам си го е измислил. Досега не е имало такъв чиновник и за в бъдеще няма да има. Той притежава съобразителна и методична глава, обладаваща поразителна способност да запомня всички факти. Тези дарби, които аз употребявам в работата си на детектив, той използва в своята дейност. Заключениета на всеки отделен департамент се предават на него, а той се явява лицето, което прави изводите. Всички останали хора са специалисти, а неговата специалност е всезнанието. Да предположим, че на министъра са необходими сведения по въпрос, който се отнася до флота, Индия, Канада или биметализма. Той може да получи съвети от всяко министерство Поотделно за всеки от тези въпроси, но само Майкрофт може да ги събере във фокус и да каже кой от всички фактори ще влияе на останалите, Отначало го използваха за удобство. Но той съумя да им стане необходим. И най-разнообразния материал се разпределя в неговия мозък по най-строг ред. Неговата мисъл неведнъж е направлявала политиката на Англия, Той живее с нея. Той мисли само за нея, като изключим редките случаи, когато съм искал съвети за моите дребни задачи. Но сега Юпитер е слязъл от небесата на грешната земя. Какво означава това? Какъв е този Кадоган Уест и какво е отношението му към Майкрофт?

— Зная, зная! — извиках аз, като се спуснах да взема вестника.

— Ето го! Кадоган Уест — това е същият млад човек, когото са намерили мъртъв до насипа на метрото във вторник заранта.

Холмс стана от мястото си.

— Това е нещо сериозно, Уотсън. Смърт, която е заставила моя брат да измени на навиците си, не може да бъде обикновена. Какво би

могъл да има той във връзка с нея? Случаят, доколкото си спомням, беше доста прост. Младият човек, очевидно паднал от вагона, е умрял. Не е бил ограбен и не е имало налице никакви причини, за да се подозира насилие. Така ли е?

— Следствието предполага, че са известни нови факти — казах аз. — Човек, замисляйки се, би казал: нови любопитни факти.

— Ако се съди по впечатлението, което е произведено върху съзнанието на моя брат, случаят сигурно е необикновен.

Холмс се протегна върху канапето.

— Ако обичате, Уотсън, съобщете ми фактите.

— Името на младия човек е Артър Кадоган Уест. Двадесет и седем годишен, среден ръст, от благороден произход, служител в Уулуичкия арсенал.

— Чиновник. Ето ви и връзката с Майкрофт.

— Той е тръгнал от Уулуич в понеделник вечерта. Последна за този ден го е видяла годеницата му госпожица Вайълет Уестбъри, с която той се е разделил съвсем внезапно вечерта, в мъглата, в седем и половина часа. Недоразумение между тях не е имало и тя не може да даде никакво правдиво обяснение за внезапното му изчезване. Всичко, което знае тя, е това, че тялото му е намерено от железничаря Мейсън върху насипа на метрото, близо до станцията Олдгейт.

— Кога?

— Във вторник, в шест часа заранта. Тялото е открито вляво от насипа, до самата гара, на това място, където влакът излиза от тунела. Главата била разбита — рана, която би могла да бъде получена при падането. Ако тялото е било пренесено от другаде, трябвало е да се пресече бариерата, при която неотлъчно стои железопътен пазач. Този факт е несъмнен.

— Отлично. Работата е напълно ясна. Този човек, жив или мъртъв, е бил хвърлен или е паднал от влака. Продължавайте.

— Влаковете, пътуващи по тази линия, минават от запад към изток. Тук се среща метрото с крайградските влакове, идващи от Уилсдънската линия. Че е пътувал в тази посока е ясно, но къде именно се е качил, това не може да се установи.

— Неговият билет би могъл да даде пълен отговор на въпроса.

— У него не са намерили билет.

— Боже мой, Уотсън, това наистина е странно. Опитът ми подсказва, че не можеш да се качиш на Метрополитен, без да притежаваш билет. Сигурно младият човек си е купил билет. Мисля, че той е бил взет от него, за да не може да се установи от коя станция се е качил на метрото. Това е възможно. Възможно е и да го е изгубил. Във всеки случай, интересен факт. Предполагам, че няма признаци за грабеж?

— По всичко личи, че няма такива признаци. Ето списъкът на намерените в него вещи. В портфейла му е имало два фунта и петнадесет шилинга. Имало е и чекова книжка от Улуичкия клон на Кейпгъл & Каунтис Бенк. Именно благодарение на чековата книжка е било установено името на Кадоган Уест. Намерили са два билета за същата вечер за театъра в Улуич. И една малка връзка технически книжа.

Холмс радостно възкликна.

— Най-после, Уотсън! Британското правителство, Улуичкият арсенал, връзка технически книжа, моят брат Майкрофт — и веригата се затваря! Но ето го и него, ако не се лъжа.

След минута в стаята се появи високата едра фигура на Майкрофт Холмс. Независимо от доброто телосложение, тялото му носеше белезите на въплътена инертност. Но главата! Челото беше могъщо, очите — стоманеносиви и живи, устните — рязко очертани. Още от пръв поглед човек забравяше тялото и виждаше притежателя на могъщ ум.

След него влезе нашият стар приятел инспектор Лестрейд от Скотланд Ярд. Техните сериозни лица не предвещаваха нищо хубаво. Мълчаливо си стиснахме ръцете, след което. Майкрофт си свали палтото и седна на едно кресло.

— Във висша степен неприятен случай, Шерлок — каза Майкрофт. — Никак не обичам да изменям привичките си, но нещата никак не са розови. При сегашното положение на работите в Сиам моето отсъствие от службата може да повлече ужасни неприятности. Но този случай е истинска криза. Никога не съм виждал още министър-председателя, така изплашен. Да не говорим за адмиралтейството — то жужи като разбунен кошер. Знаете ли подробностите?

— От вестниците. Какви са тези технически книжа?

— О, в това е цялата работа! За щастие те не са попаднали в печата. Какво ли щеше да стане, ако вестниците разберяха какви книжа са това! А всъщност това се чертежите на подводната лодка „Брюс — Партингтън“!

Майкрофт говореше с тържественост, която подчертаваше важноста на случая.

— Вие сигурно сте слушали за тази лодка? Аз мислех, че за нея знаят всички.

— Чувал съм само името — отговори Холмс.

— Нейното значение е огромно. Това е една от най-важните държавни тайни. Всяка морска битка би могла да бъде спечелена, ако в нея участвуват Брюс-Партингтъновите подводни лодки! Преди две години за нейното патентоване беше заплатена огромна сума. За опазване на тайната бяха взети строги мерки. Тези чертежи, съдържащи около тридесет патента, всеки от които със самостоятелна стойност, се пазеха в особено помещение в арсенала в Улуич. Нито за минута никой не би могъл да ги изнесе оттам. Даже главният инспектор по корабостроенето да искаше да ги види, и той трябваше да дойде в Улуич. Й изведнъж ние ги намираме в джоба на убития младши чертожник в центъра на Лондон! От служебна гледна точка — катастрофа!

— Но все пак чертежите са намерени.

— Не, Шерлок, не! Там е работата, че от изчезналите десет чертежа са намерени само седем. Три от най-важните чертежи, липсват. Вие трябва да ги откриете, Шерлок, вие! Забравете вашите дребни полицейски задачи. Сега ви предстои да решите случай, засягащ жизнените интереси на нацията. Защо Кадоган Уест е взел тези книжа, къде са останалите три, как е бил убит чертожникът, как е попаднало тялото му там, по какъв начин може да се поправи причинената огромна неприятност.

Дайте отговор на тези въпроси и вие ще направите огромна услуга на отечеството.

— Защо не я направите вие, Майкрофт? Вие притежавате същите ясновидски способности, както и аз.

— Това е вярно, Шерлок, Но тук стои друг един важен въпрос. Аз нямам налице никакви подробности, никакви факти. Дайте ми ги и аз, без да ставам от креслото, ще бъда наясно с цялото престъпление.

Но как си мислите вие, няма аз съм в състояние да тичам насама и натам, да разпитвам железничарите, да залягам по земята с лупа, за да търся следи. Не, това не е моя професия! Ето защо мисля, че вие сте единственият човек, способен да разкрие тайната. Ако желаете в най-скоро време да видите името си в списъка на представените за орден, започвайте, Шерлок!

Моят другар се усмихна и поклати глава.

— Аз играя тази игра заради играта — каза той, — Случаят е заплетен и аз ще се заема с него именно заради това. Нямате ли още някои подробности извън общоизвестните?

— Аз набелязах на този лист някои от по-важните факти, както и някои адреси, които сигурно ще ви бъдат необходими. Лицето, което във висша степен е отговорно за опазването на тези документи, е господин Джеймс Уолтърс. Изброяването на неговите титли и ордени сигурно би представлявало две колони в неговия служебен списък. Целият му живот е преминал в тази дейност, приет е в най-добрите къщи на Лондон, а патриотизмът му се намира извън всяко подозрение. Той е едно от двете лица, които имат ключ от сейфа, където се пазят чертежите. Мога да добавя, че документите със сигурност са се намирали през целия работен ден в понеделник в кантората. Господин Джеймс е заминал за Лондон в три часа следобед и е взел ключа със себе си. Цялата въпросна вечер той е бил в дома на адмирал Синкълър на Бъркли скуеър.

— Този факт проверен ли е?

— Да, неговият брат полковник Валентин Уолтърс удостовери точно часа на излизането му от Улуич, а адмирал Синкълър — часа на пристигането му в Лондон. Поради това мисля, че господин Джеймс не трябва да бъде действащо лице в тази драма.

— А кой притежава втория ключ?

— Старшият чертожник, господин Сидни Джонсън, Той е четиридесетгодишен, женен, има пет деца. Меланхоличен, мълчалив, ползува се с отлично име. Сред приятелите си не е популярен, но работи извънредно много. Ние го разпитахме. Според уверенията на жена му цялата вечер в понеделник след работа той е прекарал вкъщи, а ключът му не е напуснал мястото си — на верижката на часовника.

— Сега ми разкажете нещо за младшия чертожник Кадоган Уест.

— Той работи в кантората вече десет години. Горещ, несдържан, но честен и искрен човек. Работи много. Нямаме нищо против него. В кантората е подчинен на Джонсън. Нормално е, че поради естеството на работата си той е трябвало да бъде в постоянен досег с чертежите. Никой друг не е имал достъп до тях.

— Кой е заключил сейфа през въпросния ден?

— Господин Сидни Джонсън.

— В такъв случай ясно е кой ги е взел. Намерени са били в младшия чертожник Кадоган Уест. Е, нима не е ясно?

— Да, да, всичко това е така, но все пак много неща остават неизяснени, Преди всичко, защо той ги е взел?

— Предполагам, че Документите са били ценни?

— За тях лесно биха могли да се получат няколко хиляди фунта.

— Извън тази причина може би е имало и друга, за да бъдат взети и донесени в Лондон.

— Едва ли.

— В такъв случай трябва да приемем хипотезата, че са взети, с цел да бъдат продадени. За да ги вземе младият Уест, той сигурно е действувал с подправен ключ.

— В такъв случай е трябвало да има няколко подправени ключа — за зданието, за кантората, за сейфа...

— Защо да не приемем, че е имал няколко ключа. Взел е чертежите, като е кроил намерението си да предаде тайната им, а на другия ден е трябвало да ги върне, преди да бъде забелязано изчезването им. По време на тази си престъпна акция той загива.

— Интересно по какъв начин е бил убит.

— Да предположим, че е пътувал обратно за Уулуич, по това време е бил убит и изхвърлен от вагона.

— Да, но Олдгейт, където е намерено тялото е недалеч от станцията Лондон Бридж, където е трябвало да слезе, ако действително е пътувал за Уулуич.

— Можем да приемем още куп причини и обстоятелства, които са го накарали да мине край Лондон Бридж. Той би могъл да има например, неприятен разговор с някого във вагона. Разговорът би могъл да бъде доведен до бурна разпра, след което е бил лишен от живот. Също така възможно е той да е искал да скочи от вагона и при

падането си да се е убил. Имало е гъста мъгла и всичко е могло да мине незабелязано.

— Сигурно ще имаме и друго обяснение. Но, обърни внимание, Шерлок, още колко неща остават неизяснени. Да допуснем, че Кадоган Уест е избрал тази вечер да преговаря с агентите върху продажбата. Изведнъж той купува билети за театър, изоставя годеницата си на половината разстояние и изчезва. Това е твърде странно. Второ: да допуснем, че е пристигнал в Лондон и се е срещнал с агентите си. Той трябва да върне в сейфа книгата до сутринта, иначе престъплението би се открило. Но той е взел десет чертежа. У него са намерени седем. Какво е станало с останалите три? По собствено желание той сигурно не би ги оставил в ръцете на агента. Къде са парите, с които е била заплатена измяната? У него би трябвало да има огромна сума пари.

— На мен работата ми се вижда напълно ясна — намеси се Лестрейд, — Той е взел чертежите, за да ги продаде. Срещнал се е с агента. Не са постигнали споразумение за цената и са се разделили. Тръгнал си е за къщи. Агентът го е проследил във влака и го е убил. Взел е трите най-важни чертежа и го е изхвърлил от купето. Това обяснение се съгласува с всички известни досега факти, не е ли така?

— Защо не е намерен у него билет?

— Билетът би могъл да покаже станцията, която е най-близка до дома на агента. Затова той го е извадил от джоба на убития.

— Добре, Лестрейд, добре — рече Шерлок Холмс. — Вашата теория не е лоша. Но ако тя е вярна, нещата са доведени докрай. От една страна, предателят е мъртъв, от друга — чертежите на подводната лодка „Брюс — Партингтън“ сигурно се намират вече далеко във вътрешността на континента. Какво ни остава да правим?

— Да действувате, Шерлок, да действувате! — извика Майкрофт, скачайки на крака. — Цялата ми природа е против това обяснение. Използвайте вашите способности! Заминавайте на местопрестъплението! Не оставяйте нищо непрегледано и непроверено! През цялата ви кариера не ви се е отдавал такъв случай — да направите услуга на родината!

— Добре, добре — каза Холмс, увивайки рамене. — Да вървим, Уотсън! Може би и вие, Лестрейд, ще пожелаете да прекарате няколко часа в нашата компания? Ще започнем от станцията Олдгейт.

Довиждане, Майкрофт, ще ви известя до довечера за хода на нещата. Но ви предупреждавам отсега — не очаквайте твърде много.

След час Холмс, Лестрейд и аз бяхме на платното на подземната железница, там, където тя излиза от тунела до самата станция Олдгейт. Придружаваше ни един служител от железопътното управление.

— Ето тук лежеше тялото на младия човек — каза той, като посочваше мястото на разстояние три стъпки от релсите. — То не е могло да падне отгоре. Паднало е от влака, който, доколкото можахме да установим, е минал оттук в понеделник в полунощ.

— Вагоните бяха ли прегледани?

— Да, и в тях не се откриха никакви следи от насилие и борба, както не бе открит и никакъв билет.

— Нито една врата ли не беше отворена?

— Нито една.

— Най-новите сведения от тази сутрин — заяви Лестрейд — са, че един пътник от същия влак около 11 часа и 40 минути около станция Олдгейт е чул звук от тежък удар като от падане на тяло. Гъстата мъгла е направила невъзможно да се види каквото и да е. Пътникът не е отдал голямо значение на този факт. Но какво прави господин Холмс?

Моят другар беше застанал с напрегнат израз на лицето. Той се вглеждаше в релсите, които на това място, завивайки от тунела, представляваха гъста плетеница, цяла паяжина от съоръжения и безброй стрелки. Устните му тихо шепнеха:

— Стрелките, стрелките...

— Какво говорите, господин Холмс? — запита Лестрейд.

— Мисля си колко остър завой прави тук линията, а също и това, колко често при поредица от стрелки вагоните буквално се тресат. Да, този завой и стрелките! Кълна се в Юпитер, ако това не е било така!

— Но кажете, господин Холмс, нима намерихте ключа на загадката?

— По-правилно е да се каже идеята, посоката, нищо повече, Лестрейд. Но работата безусловно става интересна. Изключителна! И защо не! По насипа не виждам никакви следи от кръв.

— Едва ли е имало.

— Аз мислех, че раната е голяма.

— Всъщност костта е раздробена, но външно почти незначителна.

— И все пак не е минало без никакъв кръвоизлив. Не бихме ли могли да прегледаме отново вагоните?

— Боя се, че няма да можете, господин Холмс. Влаковите композиции са разформирани и вагоните са тръгнали в различни посоки, с различни влакове — отговори железопътният чиновник.

— Мога да ви уверя, господин Холмс, че вагоните бяха прегледани съвсем внимателно — рече Лестрейд. — Аз сам се погрижих за това.

Един от недостатъците на моя другар беше, че понякога се отнасяше с раздражение и пренебрежение към хората, у които усещаше слабо развити интелектуални способности.

— Много е възможно — рече Холмс, като се обърна наполовина настрана, — Ние свършихме тук работата си, Уотсън, Няма да ви безпокоим повече, господин Лестрейд, защото мисля да отидем в Улуич.

В Лондон Бридж Холмс написа телеграма, която адресира до брат си. Тя гласеше:

„Виждам лъч светлина, но може да се окаже и мираж.
Моля, изпратете ми на Бейкър стрийт списък на всички
чуждестранни шпиони, които са ви известни, както и
техните адреси понастоящем в Англия.

Шерлок“

— Това може и да ни донесе някаква полза, Уотсън — каза Холмс, когато сядахме във влака за Улуич. — Във всеки случай ние сме задължени на брат ми Майкрофт, че успя да ни създаде разнообразна и забележителна работа.

Енергичното му лице носеше все още този израз на напрегнатост, което ми даваше основание да мисля, че нещо ново му е дало допълнителен тласък в неговите търсения. Онази меланхолична фигура в сивия халат, е димяща цигара, беше заменена с нещо съвсем различно, заредено със скрита динамика. Оприличавах го с двете състояния на ловджийско куче. Увиснали уши и свита опашка,

търкалящо се на припек животно. Блеснали зъби, напрегнати мускули и летящо след жертвата същество. Ето, макар и съвсем първично, така оприличавах моя другар.

— Създадох си материал за размисъл и изводи — каза Холмс. — Трябваше по-рано да се сетя за някои неща. Помислете върху тази мисъл. Този човек е намерил смъртта си на друго място, но после е бил хвърлен на покрива на вагона.

— Как така на покрива?

— Нали е интересно? Разсъдете сам. Случайност ли е това, че тялото е намерено там, където влакът се Тресе и люшка най-много, поради множеството разклонения на линията? Мястото е тъкмо такова, че само там може да се очаква да падне от покрива предмет, който се намира отгоре. Множеството стрелки не биха повлияли така върху нещо, което е вътре в купето, Забележете, че покривът отгоре е леко заоблен. Или тялото е паднало от покрива, или имаме работа с твърде рядко съвпадение от случайности. Да си припомним и липсата на кръв. Тя може да е текла на друго място, ще разберем по-късно, даже и върху покрива на вагона, но не и върху железопътния насип. От това множество факти, всеки със самостоятелно значение, при съответното им свързване и съпоставяне можем да се доберем до нещо доста логично.

— А билетът, билетът? — извиках аз.

— Ето виждате ли, ние не можахме да обясним неговото отсъствие, А моята хипотеза обяснява и този факт.

— Но ако предположим, че нещата са така, както вие казвате, отдалечаваме се от обяснението на причината за смъртта на Уест, Неговият край става още по-загадъчен.

— Може би — каза Холмс. — Може би.

Той потъна в мълчание, от което излезе едва когато влакът спря в Уулуич.

— Сега ще направим няколко кратки посещения — рече той. — Аз мисля преди всичко да се срещнем с господин Джеймс Уолтърс.

Домът на знаменития сановник се оказа прекрасна вила сред зелени поляни, простиращи се до Темза. Когато стигнахме, мъглата започна да се вдига и бледите лъчи на слънцето пронизаха последните изпарения. На позвъняването ни отвори стар портиер.

— Господин Джеймс ли, господа? — посрещна ни той с наскърбено лице. — Господин Джеймс почина днес заранта.

— Господи! — извика поразен Холмс. — Как е възможно?

— Може би господата ще се качат горе, за да поговорят с неговия брат, полковник Валентин Уолтърс.

— Най-добре ще бъде да направим така. Въведоха ни в полутъмен хол, където след минута влезе висок, красив, с малка брадичка човек, близо петдесетгодишен, по-младият брат на покойния. Неговите блуждаещи очи, несресани коси и бледо лице — всичко говореше за тежкия удар, паднал върху семейството.

— Причина за всичко е ужасният скандал — започна той. — Брат ми Джеймс беше човек извънредно чувствителен по въпросите на честта и затова не можа да изтърпи позора, Това разби сърцето му. Джеймс винаги се гордееше с името на повереното му управление и тази беда беше за него смъртоносен удар.

— Ние дойдохме тук, защото се надявахме, че той може би щеше да ни съобщи някои факти, които да улеснят нашето разследване.

— Мога да ви уверя, че за него всичко това беше такава тайна, каквато и за вас, Той е разказал на полицията всичко каквото знаеше. Разбира се, Джеймс не се съмняваше във факта, че Кадоган Уест е откраднал чертежите, но нищо повече не можеше да проумее.

— Вие сам не бихте ли могъл да хвърлите допълнителна светлина върху всичко това?

— Аз не зная нищо повече от това, което чух и прочетох. Тъй като не желая да бъда нелюбезен, лесно ще разберете, господин Холмс, че бих искал час по-скоро да свършим с този разговор. Ние всички сме така разстроени.

— Необикновен случай, Уотсън — каза моят другар, когато седнахме във файтона. — Би било интересно да узнаем дали смъртта е настъпила по естествен начин, или бедният Уолтърс е завършил със самоубийство. Ако е вярно последното, не е ли това собствената му присъда за небрежното му отношение към неговата служба. Решаването на този въпрос ще отложим за известно време. А сега да се отправим към роднините на Кадоган Уест.

Убитата от скръб майка на младия Уест живееше в малка, но уютна къщичка в предградията. Тя беше много разстроена и не можа да ни бъде особено полезна. Заварихме една млада девойка с бледо

лице, която ни се представи под името Вайълет Уестбъри, годеница на загиналия млад човек и последното живо същество, което го е видяло в съдбовната нощ.

— Не мога да си обясня нищо, господин Холмс. — каза тя. — Не съм мигнала от момента на трагедията. Мислех и премислях ден и нощ какво би могло да значи всичко това. Господин Уест беше във висша степен благороден, млад човек. Патриот. По-скоро би разрешил да му отрежат дясната ръка, отколкото да издаде държавна тайна, която му е поверена. Всеки, който го познава, би разсъждавал точно така, както и аз сега.

— Но фактите, госпожице Уестбъри?

— Да, съгласна съм, но не мога да си ги обясня.

— Господин Уест нуждаеше ли се от пари?

— Не, нуждите му бяха ограничени, а заплатата му бе твърде голяма. Той беше спестил няколкостотин фунта и бяхме решили да се венчеем около нова година.

— Не забелязахте ли у него някакви признаци на вълнение? По-смело, госпожице Уестбъри, бъдете напълно искрена с мен.

Наблюдателните очи на моя другар бяха забелязали лека промяна в израза на лицето и. Тя слабо поруменя и като че ли се колебаеше.

— Да — рече най-после тя. — Останах с впечатление, че той беше неспокоен напоследък.

— Отдавна ли?

— От около седмица. Той беше замислен и угрижен. Веднъж се опитах да го поразпитам, Той се съгласи, че има нещо, което го мъчи, и че това се отнасяло до служебните му задължения. „То е нещо сериозно и не бих могъл да го споделя дори с теб“ — отговори той. Повече не можах да узная нищо.

Холмс остана твърде сериозен.

— Моля, продължете, госпожице Уестбъри! Дори ако ви се струва, че това, което ще ни кажете, е във вреда на покойния Уест, моля, съобщете ни го. Кой знае към какво ще ни насочат новите факти.

— Всъщност аз няма какво повече да ви съобщя. Веднъж или два пъти той като че ли се канеше да ми разкаже нещо. Една вечер ми спомена, че важността на тайната е огромна. Спомням си, че тогава той говореше, че има чуждестранни шпиони, които скъпо биха заплатили, за да станат притежатели на тази тайна.

Лицето на Холмс стана още по-напрегнато.

— Моля, продължавайте!

— Той каза, че не знаем да пазим тайни и че за предателите и шпионите е много лесно да откраднат плановете.

— Това мнение скоро ли беше изказано?

— Да, съвсем скоро.

— Сега, моля, разкажете ни за последната вечер.

— Бяхме се подготвили за театър. Мъглата беше толкова гъста, че да се вика файтон беше безполезно. Вървахме пеш. Улицата минаваше до самата му кантора. Изведнъж Уест побягна в мъглата.

— Без да каже нищо?

— Не. Само възкликна нещо, което не разбрах. Аз го почаках, но той не се върна. След това си тръгнах за вкъщи. На следното утро, след началото на работното време, дойдох да питат за него. Към обед се получи ужасната вест. Господин Холмс, ако бихте могъл да спасите неговата Чест! Тя му беше много скъпа!

Холмс тъжно поклати глава.

— Да вървим, Уотсън — промълви той. — Тук няма какво да правим повече. Да отидем в службата на Уест! Ще видим откъде са откраднати чертежите. Допреди малко всички улики ни насочваха към младия човек. Страхувам се, че това, което научихме сега, само съгъстява облаците над неговата чест — завърши той, когато сядахме във файтона. — Фактът, че се е готвил да се жени, също може да бъде причина за това престъпление. На него просто са му били необходими средства. Самото обстоятелство, че е говорил за подобна възможност на годеницата си, едва не е направило от момичето негова съучастница.

— Извинете, Холмс, но защо той ще зарече девойката на улицата, за да извърши престъплението? Нима няма значение в случая и неговата характеристика?

— Тук сте напълно прав, Уотсън. Възражението ви е съвсем логично.

Господин Сидни Джонсън, старшият чертожник, ни посрещна в кабинета си с онази почтителност, с която ни посрещаша хората, когато видяха визитната картичка на моя другар. Това беше човек на средна възраст с очила, бледен и с треперещи ръце, вероятно в резултат на случилото се.

— Какво нещастие, господин Холмс, какво нещастие! Вие вероятно сте чули за смъртта на нашия началник?

— Вече бяхме в дома му, господине.

— Службата ни е напълно компрометирана. Началникът ни е мъртъв, Кадоган Уест — също, чертежите — откраднати. А при това в понеделник, когато напускахме работа, кантората ни беше така безупречна, както са безупречни всички английски учреждения. Страшно е човек да си го помисли. Нашият Уест. Как е могъл да извърши подобна подлост!

— Значи, вие не се съмнявате в неговата виновност?

— Не виждам засега никакво друго обяснение на фактите. И въпреки всичко и сега бих му се доверил така, както се доверявам на себе си.

— В колко часа затворихте кантората в понеделник?

— В пет.

— Вие ли заключихте?

— Аз винаги излизам последен.

— Къде се пазеха чертежите?

— В този сейф. Аз лично ги оставих там.

— Имате ли нощен пазач?

— Да, но той отговаря и за други отделения. Той е с голям стаж в армията и му имаме пълно доверие. Същата вечер той не е забелязал нищо.

— Да допуснем, че Кадоган Уест е имал намерение да влезе в зданието. В такъв случай той би трябвало да има три ключа, за да се добере до документите.

— Съвършено вярно. Един ключ за вратата към улицата, втори — от кантората, и третият — от сейфа.

— А такива ключове имаше само у вас и у господин Джеймс Уолтърс?

— Да.

— Точен ли беше в навиците си господин Джеймс Уолтърс?

— Да. Мисля, че беше точен. Зная, че носеше и трите ключа на една халка. Често съм ги виждал.

— Въпросната вечер той взе ли си халката?

— Той твърдеше, че ключовете са били у него.

— А вашите ключове? Не ги ли оставихте някъде за минутка?

— Нито за секунда.

— В такъв случай, ако Уест е извършил кражбата, то той би трябвало да има подправени ключове. У него такива не са открити. И още един въпрос: ако чиновник, който работи във вашата кантора и има необходимите технически сръчности, реши да продаде чертежите на когото и да било, не е ли по-лесно да си направи копия от тях, вместо да ги краде?

— При нашите технически познания това е много по-просто, но аз ви моля, господин Холмс, да не ме намесвате в тази работа. Освен това какъв е смисълът от подобни разсъждения, когато чертежите са открити у Кадоган Уест?

— А няма не е странно, че той е дръзнал да вземе оригиналите, вместо да си снее копия? При това, без да се излага на опасност?

— Това е истина. И все пак той е постъпил така.

— Колкото навлизаме по-дълбоко, толкова става по-необяснимо. Сега да преминем към трите липсващи чертежа. Както разбирам, те са най-важните.

— Точно така.

— Искате да кажете, че притежателят на тези чертежи, без да има останалите седем, би могъл да построи подводната лодка „Брюс — Партингтън“?

— При запитването в адмиралтейството аз се изказах в този смисъл. Днес, когато отново преглеждах чертежите, се оказа, че това не е съвсем вярно. Двойните прегради с автоматичните клапи са изобразени на един от седемте чертежа. Но мисля, че ако някоя чужда държава реши да запълни този пропуск, няма да бъде особено затруднена.

— В такъв случай остава, че трите липсващи чертежа имат огромно значение.

— Това е безспорно.

— Други въпроси нямам. С ваше позволение ще се заема с разглеждане на помещението.

Той прегледа ключалката на сейфа, входната врата и най-последно железните капаци на прозорците. Едва когато излязохме отпред в малката градинка, лицето му просветна. Под прозореца растеше храст, чиито клонки бяха на места огънати, а някъде и счупени. С лупата той огледа храста и почвата около него. След това накара старшия

чертожник да затвори железните капаци на прозореца. Обърна ми внимание, че двете половинки не прилепват плътно, следователно от улицата можеше да се вижда какво става в кантората.

— През тези три дни следите са се изличили. Сега за нас те не значат нищо. Е, Уотсън, аз мисля, че няма какво да правим повече в Уулуич, Може би в Лондон ще попаднем на нещо по-интересно.

Но преди отпътуването ни от Уулуич ние се натъкнахме на един нов факт. Касиерът на билетната каса твърдеше с увереност, че е видял в понеделник вечерта Кадоган Уест — когото отлично познавал — и че Уест е тръгнал за Лондон с влака, който пристига в Лондон Бридж в 8 часа и 15 минути, Уест е бил сам и е поискал билет от трета класа. Касиерът е бил поразен от неговата нервност и вълнение. Ръцете му треперели до такава степен, че той не можал сам да прибере остатъка от парите и се наложило касиерът да му помогне. От разписанието се виждаше, че влакът в 8 часа и 15 минути е бил първият, с който Уест е можел да пътува, след като се е разделил с госпожица Уестбъри в 7 часа и 30 минути.

— Да съпоставим още веднъж фактите, Уотсън — каза Холмс след половинчасово мълчание. — Не мога да твърдя дали някога ни е попадал по-интересен случай. Все пак ние постигнахме нещо. Длъжен съм да призная, разпитите, които проведохме в Уулуич, значително утежняха положението на Уест. Но разглеждането на прозореца и обстановката около него дадоха нова насока на моите предположения. Да допуснем за момент, че към него се е обърнал чуждестранен агент. Можем да предположим, че той е бил впечатлен от предложението му, тъй като подобна мисъл е изказал и пред годеницата си. Добре. Да допуснем, че на път за театъра изведнъж в мъглата той е забелязал фигурата на този агент. Уест е бил човек на внезапните решения. Той без всякакви обяснения напуска госпожица Уестбъри и тръгва в тъмното след този човек. Да не забравяме, че улицата, по която са се движили, минава покрай кантората. Поради недоброто уплътняване на железните капаци на прозорците, той вижда цялата сцена на открадването на чертежите. Ако всичко дотук е вярно, отпада необходимостта да си обясняваме защо са откраднати оригиналите, а не се е наложило да се изнасят копия от чертежите. Мисля, че дотук не допускаме никаква грешка.

— Добре, а по-нататък?

— Тук вече се затруднявам. Най-естественото в такива случаи е Уест да хване крадеца и да вдигне тревога. Защо не е постъпил така? Може би извършителят да е висш чиновник? Това би обяснило поведението на Уест. Второ. Ако крадецът е избягал и младият човек е заминал за Лондон, тогава би следвало, че Уест го познава добре и следователно знае адреса му. И в двата случая е без съмнение фактът, че е трябвало да се бърза и затова девойката е била изоставена в мъглата. Оттук нататък инстинктът ми е безсилен и между това, което току-що предположих, и поставянето на тялото върху покрива на вагона, лежи цяла бездна. Ако Майкрофт ми изпрати исканите адреси, ще продължа разследването по две направления.

Както трябваше и да се очаква, на Бейкър стрийт ни очакваше писмо, донесено от държавен куриер. Холмс погледна листа и ми го подхвърли. То съдържаше следното:

„Има множество дребни шпиони, но такива, които биха били способни да извършат нещо подобно, са малко. Заслужават особено внимание трима: Адолф Майер, 13 Грийт Джордж стрийт, Уестминстър; Луи Ларатъор, Кемден Меншънс, Нотинг Хил; Хюг Оберщайн, 13 Коулфилд Гардънс, Кенсингтън. За последния е известно, че в понеделник се е движил из града и после е отпътувал. Радвам се, че работата ви напредва. Правителството очаква резултати с голямо нетърпение. Запитване е направено и от най-високата личност. Зад вас при нужда стоят всички сили на държавата.

Майкрофт“

— Боя се — усмихна се Холмс, — че всичките коне и хора на кралицата едва ли ще ни помогнат в тази работа.

Той извади своята голяма карта на Лондон и се наведе над нея.

— Така, така — рече той доволен — щастие то изглежда почва да ни се усмихва. Да, Уотсън, аз вярвам, че ние ще разгадаем всичко.

Той ме тупна по рамото, като се усмихваше.

— Сега излизам на малко разузнаване. Разбира се, няма да предприемам нищо без участието на моя верен другар и биограф.

Чакайте ме тук. Ще се видим след час-два. Ако се забавя, вземайте перото и хартията и започвайте разказа си относно това, как сме спасили отечеството.

Радостното му настроение се пренесе и върху мен. Знаех, че то е предизвикано от сериозна причина. Очаквах Холмс цяла вечер, обзет от нетърпение. Най-после към десет часа получих бележка.

„Вечерям в Галдини, Глоустър Роуд, Кенсингтън. Тръгнете веднага. Вземете със себе си шперца, фенера, длетото и револвера.

Ш. Х.“

Това беше нелош подбор от вещи и инструменти за един мирен гражданин. Успях да побера всичко това под палтото си и се запътих към посочения ресторант. Холмс седеше на малка масичка до вратата.

— Вечеряхте ли вече? В такъв случай изпийте едно кафе и малка чашка кюрасо. Опитайте и тези цигари. Не са чак толкова лютиви, както би могло да се очаква. Взехте ли инструментите?

— Всичко е под палтото ми.

— Чудесно. Позволете ми да ви изложа с две думи какво съм свършил и въз основа на моите изводи — това, което трябва да извършим. Сигурен съм, Уотсън, че трупът е паднал от покрива на вагона, където е бил поставен. Не забравяйте леката заобленост на покрива.

— Не е ли могъл да падне от моста?

— Изключвам такава възможност.

— Тогава по какъв начин е бил сложен върху покрива?

— Това е именно въпросът, на който трябва да дадем отговор. Има само един възможен начин. Знаете, че подземната железница излиза на няколко места на повърхността в Уест Енд. Спомням си, че пътувайки с нея, ми се е случвало да виждам прозорци на сгради над самата линия. Допуснете, че влакът е спрял под такъв прозорец. Нима е трудно в такъв момент да се постави трупът върху покрива на вагона?

— Звучи невероятно.

— Върнете се към старата аксиома, Уотсън. Тя гласи, че когато са изключени всички възможности, тези, които остават, колкото и да са невероятни, са единствено истинни. В конкретния случай всички останали хипотези трябва да бъдат отхвърлени. Когато открих, че едно от лицата в списъка живее в една от тези къщи, чиито прозорци стоят наравно с подземната железница, аз толкова се зарадвах, че ви учудих с веселото си настроение.

— Пак ви казвам, че ми звучи невероятно.

— И все пак е така, Хюг Оберщайн, 13 Коулфийлд Гардънс, стана цел на моите изследвания. Аз започнах от Глоустър Роуд Стейшън. Уверих се, че всички задни прозорци на сградите в Коулфийлд Гардънс гледат към подземната линия, а освен това — обърнете внимание — тъкмо под прозорците на № 13 е спирката на метрото.

— Чудесно, Холмс! Вие разрешихте загадката!

— Не съвсем, Уотсън. Вярно е, че напредваме, но целта е още твърде далеч. И така, аз огледах задната страна на Коулфийлд Гардънс. Уверих се, че птичката е изхвъркнала. Сградата е голяма и доколкото разбрах, горният етаж изобщо не е мебелиран. Оберщайн е живял тук с един лакей — явно негово доверено лице. Не трябва да забравяме, че Оберщайн е заминал за континента, за да използва своята плячка, а не с цел да избяга. Той не се е страхувал от претърсване, нито е очаквал, че ще бъде посетен у дома.

— Не можем ли да направим обиск на законно основание?

— Едва ли.

— Какво очаквате да намерим там?

— Ами например някаква негова кореспонденция.

— Тази работа не ми харесва, Холмс.

— Скъпи приятелю, вие ще стоите настрана, на улицата. Цялата престъпна част от операцията ще извърша сам. Нямаме време да спорим за дреболии. Припомнете си записката на Майкрофт за адмиралтейството, за правителството, за развълнуваната личност, която чака новини. Трябва да тръгваме.

В отговор на това аз останах от стола.

— Вие сте прав, Холмс. Да вървим. Той също стана и ми подаде ръка.

— Аз знаех, че ще се съгласите — каза той и за момент, но само за момент, в очите му се мярна някакво изражение на нежност. Следващия миг той беше пак същият вдаден в работата си човек. — Дотам има половин миля. Но ние не бързаем. Ще вървим пеш. Да не изгубите инструментите. Задържането ви като подозрително лице би се оказало съвсем неподходящо.

Коулфийлд Гардънс се оказа квартал от ниски къщи с колонади и врати, характерни за средата от царуването на кралица Виктория. Мъглата продължаваше да ни обгръща в гъстата си пелена, Холмс насочи светлината на фенера към масивната врата.

— Здрава направа — рече Холмс. — Винтовете са толкова здрави, колкото и самата ключалка. По-добре да влезем в двора. Там под арката има чудесен проход, в случай че се появи някой усърден полицай. Подайте ми ръка, Уотсън.

Само след минута ние бяхме на двора. Едва-що се бяхме притаили в сянката, когато чухме стъпките на полицаия. Изчакахме звукът им да замре и тогава Холмс започна усилена дейност. Той пъшкаше и натискаше различни части, докато най-сетне врата се отвори с трясък. Хвърлихме се в тъмния коридор и затворихме вратата. Холмс тръгна напред по извитата стълба. Малкото светло петно от фенера освети прозореца.

— Ние сме при целта, Уотсън.

Холмс разтвори прозореца и изведнъж се зачу глухият нисък шум на влака. Лъчът на фенера пропълзя по външната рамка, покрита със слой от сажди. На места черната повърхност се оказа изтрита.

— Ето тук може да се види откъде са смъквали тялото. Внимание, Уотсън! Забелязвате ли тези петна? Това безспорно е кръв. Ето и още петна по стълбището. Нещата се наместват. Но нека изчакаме влака.

Не се наложи да стоим дълго. Влакът излезе от тунела и намали скоростта. След това спирачките изскърцаха и вагоните се заковаха под прозореца.

— Ето това очаквахме — каза Холмс, — Какво ще кажете, Уотсън?

— Че това е вашият шедьовър. Никога не сте разсъждавал по-гениално.

— Не съм съгласен. Откакто направих извода, че тялото е било на покрива, а това не е Бог знае какво, всичко останало е последица от този факт. Трудностите са все още пред нас. Но ние може би ще намерим още нещо тук.

Слязохме по задното стълбище и минахме през редица стаи на първия етаж. Трапезарията също не даде никакъв резултат. Чак последната стая като че ли обещавахе нещо. Това явно е бил работен кабинет, като се съди по различните книжа, натрупани в големите шкафове. Цял час претърсване не донесе полза. Нито стъпка напред. Лицето на Холмс оставаше сериозно.

— Старото куче е прикрило следите си — измърмори той. — Всичко опасно за него е или отнесено, или унищожено. Това е последната ни надежда — посочи Холмс към бюрото.

Това беше малка метална кутия, поставена на бюрото. Холмс я разби с длетото. Имаше няколко пакета с чертежи и цифри, но нищо от това, което ни интересувахе. Другарят ми ги блъсна настрана. Оставаше само един плик с изрезки от вестници. Холмс ги изтърси върху бюрото. По оживлението на лицето му разбрах, че надеждата отново се е върнала у него.

— Какво е това, Уотсън? Кажете, какво е това? Съобщения в раздела за обяви във вестниците. „Дейли телеграф“, ако съдя по печата и хартията. Дати няма, но за тях може да се съди по съдържанието на обявите. Ето тази трябва да е първа:

„Надявах се на по-бърз контакт. Съгласен съм на условията. Пишете направо на адреса от пощенската картичка.

Пиеро“

По-нататък:

„Много сложно за колоната на обявите. Трябва да имам пълен списък. Плащането ще стане след доставянето на стоката.

Пиеро“

След това:

„Не мога да чакам. Трябва да си оттегля предложението, ако не предложите условие. Размера на възнаграждението дайте с писмо. Ще ви отговоря в обявите.

Пиеро“

И най-накрая:

„Понеделник вечерта след девет. Два удара. Само насаме. Не бъдете толкова подозрителен. Заплащането веднага в наличност след получаване на стоката.

Пиеро“

Холмс остана известно време замислен, като чукаше с пръсти по бюрото. Най-после се изправи и каза:

— Тук няма какво да правим повече. Сега ще отидем в редакцията на „Дейли телеграф“, където ще завърши работният ни ден.

* * *

На другата заран след закуската при нас дойдоха Майкрофт и инспекторът Лестрейд. Холмс им разказа за събитията от вчерашния ден. Като чу за нашето проникване в сградата, Лестрейд поклати глава и рече дълбокомислено:

— Не ми е чудно, че вие ни надминавате в издирванията. Ние не можем да вършим такива неща. Страхувам се, че някой ден ще отидете твърде далеч и ще създадете неприятности за себе си и за вашия другар.

— За Англия, Родината и красотата, нали, Уотсън? Жертва пред олтара на отечеството. Вие какво ще кажете, Майкрофт?

— Възхитен съм, Шерлок. Но как да използвате по-нататък всичко това?

Холмс взе от стола един брой на „Дейли телеграф“.

— Четохте ли го? Има обява от Пиеро.

— Как? Нима нова обява?

— Да. Ето я:

„Днес вечерта. Същият час. Същото място. Два удара. Много е важно. Собствената ви безопасност е под угроза.

Пиеро“

— Господи! — извика Лестрейд. — Ако той се отзове на поканата, ние ще го пипнем!

— Затова поместих съобщението — каза Холмс. — Ако вие двамата можете да дойдете около осем часа вечерта в Коулфийлд Гардънс, значително ще ми помогнете в разплитането на кълбото.

Когато разбереше, че колкото и да мисли и се труди над даден проблем, работата му не можеше да даде ефект, Холмс притежаваше чудната способност да се отвлича. Спомням си, че през този забележителен ден той писа монография върху някакви полифонични мотиви. Аз, понеже не притежавах тази негова способност, имах впечатлението, че този ден е безкраен. Важното национално значение на предприетото, вълнението във висшите кръгове и целият характер на работата, всичко това разстрои значително нервите ми. Истински ми олекна, когато след леката закуска се отправихме към Кенсингтън. Както се бяхме уговорили, Майкрофт и Лестрейд ни чакаха в началото на Коулфийлд Гардънс. Вратата за двора беше отворена още от вчера. Аз трябваше да вляза за да отворя главния вход, тъй като Майкрофт категорично отказа да се прехвърли през оградата. В девет часа ние всички седяхме търпеливо в кабинета в очакване на жертвата.

Мина час. Мина и втори. Когато стана единадесет, ударите на часовника звучаха като реквием за нашите надежди. Лестрейд и Майкрофт се въртяха безспир като убодени с игли и непрекъснато

поглеждаха часовниците си. Холмс седеше Мълчалив, с полузатворени очи, цял в очакване. Изведнъж той рязко вдигна глава.

— Иде! — промълви той.

Пред вратата се чуха бързи стъпки. Отминаха и после отново се върнаха. След това се почука два пъти. Холмс стана, като ни даде знак да останем по местата си. Той отвори входната врата и пропусна тъмния силует в къщата.

— Оттук — рече той и след минута нашият човек стоеше вече пред нас. Холмс вървеше плътно зад него и в момента, в който човекът се обърна, за да избяга, той го хвана за врата и го тласна силно към противоположната стена. Преди да успее да се опомни, вратата беше затворена, Холмс беше застанат с гръб, опрян в нея, и с лице към нашия пленник. Последният се огледа, лицето му побеля и той се строполи в безсъзнание на пода. При падането шалът му се разтвори, шапката отлетя настрана и пред нас се откри красивото лице на полковник Валентин Уолтърс.

Холмс подсвирна учудено.

— Моля ви, Уотсън — рече той. — Този път ме опишете в ролята на магаре. Аз гонех съвсем друг дивеч.

— Кой е този? — запита Майкрофт.

— По-младият брат на покойния Джеймс Уолтърс, началника на управлението на подводния флот. Сега разбирам каква е работата. Но ето, той идва на себе си. Позволете ми да го разпитам аз.

Ние пренесохме неподвижното тяло върху канапето. Нашият пленник се приповдигна, огледа се с изкривено от ужас лице, после прекара ръка по челото, сякаш не вярваше на очите си.

— Какво е това? — промълви той, — Аз дойдох тук, за да посетя господин Оберщайн.

— Всичко това ни е известно, полковник Уолтърс — рече Холмс. — Аз не бих могъл да си обясня как може да постъпи така един английски джентълмен. Цялата ви преписка с Оберщайн ни е известна. А също и всичко, свързано със смъртта на Кадоган Уест. Ако ми разрешите да ви посъветвам, то проявете поне малко разкаяние, като ни разкриете това, което можем да научим само от вас.

Пленникът започна да стене и скри лицето си с ръце. Ние чакахме, но той мълчеше.

— Мога да ви уверя — продължи Холмс, — че всичко съществено ни е известно. Знаем, че имате нужда от пари. Знаем, че сте подправили ключове, служейки си с тези на брат ви. Влязъл сте в отношения с Оберщайн, ползувайки колоните за обяви на „Дейли телеграф“, Знаем също, че в понеделник вечерта сте влезли в кантората, че сте бил проследен от Кадоган Уест, който очевидно е имал причини да ви подозира. Той е могъл да вдигне тревога, но не е знаел дали не носите книгата у брат си по негова поръчка. Той е зарязал личните си работи, както подобава на добър гражданин и ви е проследил до тази сграда. Тук вече той се е намесил и тук вие, полковник Уолтърс, сте прибавили към първото си престъпление и второ — убийство!

— Не! Не! Кълна се в Бога! Аз не съм го убил — извика нашият сломен пленник.

— Тогава ни разкажете как умря Кадоган Уест, преди да го сложите на покрива на вагона.

— Ще направя това. Кълна ви се, ще го направя. Аз извърших всичко останало. Признавам. Трябваше да си плащам дълговете. Страшно ми трябваша пари. Оберщайн ми предложи 5000 фунта стерлинги. Тази сума ме спасяваше от разоряване. Но що се касае до убийството — в него съм виновен, колкото и вие.

— Какво всъщност се случи тук?

— Уест ме подозираше още отначало. Той ме е проследил дотук. Аз разбрах за това едва на вратата, Мъглата беше толкова гъста, че на три ярда не можеше да се види нищо. Аз почуках два пъти и Оберщайн ми отвори. В този миг младият човек се хвърли към нас и пожела да знае какво ще правим с чертежите. Оберщайн никога не се разделяше от една къса и тежка палка. Носеше я винаги със себе си. Когато разбра, че Уест иска да влезе насила в сградата, той го удари по главата. Ударът излезе смъртоносен, Младият човек умря след няколко минути. Не знаехме какво да сторим. После Оберщайн си спомни за вагоните, които спираха под прозорците, Но преди това той прегледа чертежите, които бях донесъл. Оберщайн каза, че три от тях са много важни и че той ще ги задържи у себе си. Не се съгласявах с него, защото още на следната сутрин в Уулуич биха разбрали за тяхната кражба и щеше да се вдигне тревога. Той ми отговори, че тъй като са доста сложни, той не е в състояние да извади копия още тази вечер.

Отговорих му, че е невъзможно да останат у него. Тогава той се сети нещо и извика:

„Тези трите аз ще задържа у себе си, а останалите ще сложа в джоба на младия човек, Когато го намерят, подозрението ще падне само върху него!“ Аз не виждах как по друг начин би могла да се уреди работата и се съгласих. Изчакахме около половин час, докато дойде влакът, и понеже мъглата продължаваше да е все така гъста, успяхме да спуснем трупа върху покрива, без да ни забележи някой. Ето всичко, в което съм участвувал.

— А брат ви?

— Веднъж ме завари с ключовете и имах чувството, че ме подозира, Разбирах това по погледа му.

В стаята се възцари мълчание. Наруши го Майкрофт.

— Не бихте ли искал да поправите нещата? Това е в интерес на вашата съвест, а сигурно и за възмездието.

— Какво трябва да направя?

— Къде е сега Оберщайн с чертежите?

— Не зная.

— Не ви ли е оставил адреса си?

— Казваше ми, че писма, адресирани до него в „Хотел дьо Лувр“ в Париж, сигурно биха го намерили.

— Ето ви перо и хартия. Седнете и пишете това, което ще ви издиктувам. Надпишете най-напред адреса на плика. Добре. Сега текста:

„Драги господине,

Вие, разбира се, помните, че в предаденото ви от мен липсваше една важна подробност. Сега имам възможност да ви я доставя. Това ми струваше много грижи и усилия и поради това бих искал да ми доплатите петстотин фунта. Бих приел само злато или банкноти. Не желая да напушам острова, тъй като това би възбудило известни подозрения. Затова ще ви чакам в събота по обяд в пушалнята на Чаринг Крос. Запомнете — само злато или банкноти.“

— Ще бъда много учуден, ако нашият герой не се хване на въдицата.

И той се хвана! Оберщайн, в желанието си да довърши работата докрай, попадна в ръцете ни. Той беше осъден да излежи петнадесетгодишна присъда в един британски затвор. В неговата пътна чанта бяха открити липсващите три чертежа, които той беше предлагал на всички морски държави, повишавайки по този начин цената им.

Полковник Уолтърс почина в затвора на втората година след случилото се.

Що се отнася до Холмс, той завърши полифоническата си монография, за която получи много висока оценка от познавачите. След няколко седмици узнах случайно, че е прекарал цял един ден в Уиндзор, откъдето се е върнал с необикновено хубава изумрудена игла за вратовръзка. Когато го запитвах откъде я е купил, той ми отговори, че му е подарък от една прекрасна дама, за чиито интереси му се е наложило да извърши малка услуга. Той не изрече нито дума повече, но аз мисля, че мога да отгатна августейшето име на тази дама и не се съмнявам, че иглата винаги ще напомня на моя другар случая с чертежите на „Брюс — Партингтън“.

ИЗЧЕЗВАНЕТО НА ЛЕЙДИ ФРАНСИС КАРФАКС

— Но защо турски? — попита Шерлок Холмс, вторачен в ботушите ми.

Както се бях изтегнал в креслото с плетен гръб, изпружените ми крака привлякоха зоркия му както винаги поглед.

— Английски са — отвърнах, леко изненадан. — Купих ги в „Латимърс“ на улица „Оксфорд“.

Холмс се усмихна с израз на снизходително търпение.

— Говоря за хамама — каза той. — Защо ти е да ходиш в скъп турски хамам, когато можеш да се ободриш и в нашенска баня?

— Защото напоследък ревматизмът ми се обажда и усетих, че остарявам. Ние медиците наричаме турската баня алтернатива — ново начало, пречистване на организма. Впрочем, Холмс — добавих, — не се съмнявам, че връзката между ботушите ми и турската баня е съвсем очевидна за един логичен ум, но все пак ще ти бъда задължен, ако ми я посочиш.

— Връзката е съвсем проста, Уотсън — каза Холмс с дяволито пламъче в очите. — Принадлежи към елементарния разред умозаклучения, които бих илюстрирал, като те попитам с кого пътува във фойтона тази сутрин.

— Не съм съгласен вместо обяснение да получавам нов въпрос — отвърнах леко сопнато.

— Браво, Уотсън! Достойно и логично възражение. Да видим — какви бяха въпросите? Първо фойтонът. Виждаш, че по левия ръкав и отзад на палтото ти има няколко кални пръски. Ако си седял в средата на фойтона, сигурно нямаше да ги има или щяха да са симетрични. Ето как става ясно, че си седял в единия край. Следователно си имал спътник.

— Очевидно.

— Невероятно просто, нали?

— Но какво ще кажеш за ботушите и банята?

— И тук не е сложно. Ти имаш навик да си връзваш ботушите по определен начин. В този случай виждам, че са пристегнати със сложен двоен възел, което не е характерно за теб. Значи си ги свалял. И кой ги е завързал? Или обуцарят, или прислужникът в банята. Малко вероятно е да е обуцарят, тъй като ботушите ти са почти нови. И какво остава? Банята. Невероятно, нали? В края на краищата турската баня послужи за нещо.

— Какво имаш предвид?

— Казваш, че в нея си потърсил промяна. Искаш ли и аз да ти предложа нещо такова. Как ще ти се отрази Лозана, драги Уотсън — билети първа класа и щедро поемане на всички разноски?

— Прекрасно! Но защо?

Холмс се облегна в креслото и извади от джоба си бележник.

— Една от най-опасните породи на света — каза той — е самотната пътешественичка. Тя е най-безобидното, а често и най-полезно създание, но неизбежно поощрява престъпността. Безпомощна е. Прелетна птица е. Има достатъчно средства, за да сменя държави и хотели. Често се лута в лабиринт от мрачни пансионни. Тя е изгубено агне сред вълча глутница. И когато я излапат, никой не я търси. Сериозно се опасявам, че се е случило нещо лошо с лейди Франсис Карфакс.

Почувствах облекчение при това внезапно преминаване от общото към частното. Холмс направи справка с бележките си.

— Лейди Франсис — продължи той — е единствената пряка потомка на покойния граф Ръфтън. Вероятно си спомняш, че земите бяха наследени по мъжка линия. За нея е останала скромна издръжка, но и забележителни старинни испански сребърни накити с изкусно шлифовани диаманти, към които била толкова дълбоко привързана, че отказвала да ги остави в банката и винаги ги носела със себе си. Лейди Франсис будела жалост: хубава жена, едва влязла в средна възраст, и все пак заради някакъв каприз на съдбата — бледа сянка на ослепителната красавица отпреди двайсет години.

— И какво се е случило с нея?

— Точно така, какво се е случило с лейди Франсис Карфакс? Жива ли е, или е умряла? На този въпрос трябва да отговорим. Тя неотклонно се е придържала към навиците си и през последните четири години на всеки две седмици е пишела на госпожица Добни,

пенсионираната ѝ гувернантка, която живее в Камбъруел. Тъкмо госпожица Добни ме потърси за съвет. Минали са почти пет седмици — и нито ред. Последното писмо е изпратено от „Отел национал“ в Лозана. Както изглежда, лейди Франсис си е тръгнала от хотела, без да остави друг адрес. Роднините ѝ се тревожат и тъй като са изключително богати, няма да пожелаят средства, за да изяснят нещата.

— Госпожица Добни ли е единственият източник на информация? Вероятно жената е имала и други кореспонденти.

— Има един безусловно надежден кореспондент, Уотсън — банката. Самотните дами трябва да преживяват някак и в чековите им книжки може да бъде прочетен животът им в миниатюра. Прегледах сметката ѝ в „Силвестърс“. С предпоследния чек е платила сметката си в Лозана, но изтеглената сума е голяма и вероятно са ѝ останали пари. След това е написала само един чек.

— За кого? Къде е осребрен?

— За госпожица Мари Девин. По нищо не се познава къде е бил издаден. Осребрен е в „Креди Лионе“ в Монпелие преди по-малко от три седмици. Сумата е била петдесет лири.

— А коя е госпожица Мари Девин?

— Успях да разбера и това. Била е камериерка на лейди Франсис Карфакс. Още не знаем защо е получила тези пари. Не се съмнявам обаче, че с твоите проучвания бързо ще намериш отговор на този въпрос.

— Моите проучвания!

— По време на здравословното ти пътешествие до Лозана. Знаеш, че не мога да напусна Лондон, докато старият Ейбръхамс е изложен на смъртна опасност. А и по принцип е по-добре да не напускам страната. На хората от Скотланд ярд им домъчнява, пък и отсъствието ми веднага води до нездравословно оживление в криминалните среди. Затова иди ти, драги Уотсън, и ако скромните ми съвети струват по два пенса на дума, ще бъда денонощно на твое разположение на презокеанския телеграф.

Два дни по-късно пристигнах в „Отел национал“ в Лозана, където любезно ме посрещна прочутият му управител господин Мозер. Според него лейди Франсис прекарала в хотела няколко

седмици. Всички, с които се била запознала, много я харесали. Била на не повече от четирийсет години. Още изглеждала хубава, а по всичко си личало, че на младини е била истинска красавица. Господин Мозер не знаеше нищо за сребърните бижута, но прислужничките забелязали, че големият сандък в спалнята на дамата винаги е грижливо заключен. Мари Девин, камериерката, се радвала на същите симпатии като господарката ѝ. Всъщност тя се сгодила за един от главните сервитьори в хотела и не било трудно да се научи адресът ѝ. Беше улица „Траян“ номер 11 в Монпелие. Записах всички сведения и си помислих, че дори Холмс не би могъл да ги събере по-умело.

Не успях да изясня само една подробност. Нищо не хвърляше светлина върху причината за внезапното заминаване на дамата. Била много доволна в Лозана. По всичко личало, че възнамерявала да остане през целия сезон в луксозния си апартамент с изглед към езерото. И все пак си тръгнала само с един ден предизвестие, независимо че била платила за още една седмица. Единствен Жул Вибар, годеникът на камериерката, имаше предположение. Той свързваше ненадейното заминаване на лейди Франсис с внезапното посещение, което имала ден-два преди това. Потърсил я висок мургав мъж с брада. *Un sauvage — un véritable sauvage!*^[1] — възкликна Жул Вибар. Мъжът бил на квартира в града. Видели го да води разпален разговор с госпожата по време на разходка край езерото. После я потърсил в хотела. Тя отказала да се срещне с него. Бил англичанин, но никой не разбрал името му. Госпожата си тръгнала веднага след това. Жул Вибар — и много по-важно, любимата му, помислили, че има някаква връзка между това посещение и нейното заминаване. Жул не ми съобщи само едно — защо Мари бе напуснала господарката си. По този въпрос не можеше или не искаше да каже нищо. Каза, че ако искам да разбера, да ида в Монпелие да я попитам.

Така свърши първата глава от разследването ми. Втората беше посветена на следващата точка от маршрута на лейди Франсис Карфакс след заминаването ѝ от Лозана. В това отношение съществуваше известна потайност, което потвърди идеята, че тя е заминала с намерението да се изплъзне от нечие преследване. Иначе защо багажът ѝ не е бил открито надписан за Баден? И тя, и багажът ѝ стигнали до минералния курорт на Рейн по странен маршрут. Това успях да науча от управителя на местния клон на „Кук“. И така, след

като изпратих на Холмс телеграфен отчет за всичките си действия и в отговор получих телеграма с полушеговита похвала, заминах за Баден.

Следата в Баден не бе трудна за проследяване. Лейди Франсис отседнала за две седмици в „Инглишер хоф“. Там се запознала с доктор Шлезинджър, мисионер в Южна Америка, и съпругата му. Подобно на повечето самотни дами лейди Франсис намирала утеха и занимание в религията. Забележителната личност на доктор Шлезинджър, всеотдайността му, както и това, че се възстановявал след болест, от която се бил заразил, упражнявайки апостолския си дълг, дълбоко я развълнували. Тя помагала на госпожа Шлезинджър да се грижи за светия човек. Както ми разказа управителят, той прекарвал времето си на шезлонг на верандата, а от двете му страни седели дамите, които се грижели за него. Работел над карта на Светите земи, като особено го интересувало царството на мидийците, за които пишел монография. Накрая, след като позакрепнал, заминал със съпругата си за Лондон и лейди Франсис тръгнала с тях. Това се случило точно преди три седмици и оттогава управителят не знаеше нищо за нея. А Мари, камериерката, си била тръгнала няколко дни преди това разплакана, като съобщила на останалите прислужнички, че напуска завинаги. Преди да замине, доктор Шлезинджър платил сметката и на тримата.

— Впрочем — каза управителят в заключение — вие не сте единственият приятел на лейди Франсис Карфакс, който пита за нея. Само преди седмица дойде един мъж със същите въпроси.

— Съобщи ли си името? — попитах.

— Не, но беше англичанин въпреки необикновената си външност.

— Дивак? — рекох аз, като свързах фактите по примера на моя прославен приятел.

— Точно така. Това определение много му приляга. Едър и братат, загорял, би бил по на място в селска странноприемница, отколкото в моден хотел. Видя ми се як и буен човек, с когото не е добре да се закача човек.

Загадката започваше да се разбулва, както предметите изплуват с вдигането на мъглата. Добросърдечна и благочестива дама, преследвана от град на град от заплашителна и неумолима сянка. Страхувала се е от него, иначе не би напуснала Лозана. И все пак той я

е проследил. Рано или късно е щял да я настигне. Дали вече не я е настигнал? Дали *това* не беше тайната на продължителното ѝ мълчание? Може би добрите хора, с които е пътувала, не са се оказали достатъчна закрила от неговото нападение или изнудване? Каква ужасна цел, какъв скрит план стоеше зад това упорито преследване? Това беше въпросът, на който трябваше да отговоря.

Писах на Холмс, за да му покажа колко бързо и безпогрешно съм стигнал до същността на нещата. В отговор получих телеграма с молба да опиша лявото ухо на доктор Шлезинджър. Чувството за хумор на Холмс беше странно, понякога и неприятно, затова не обърнах внимание на тази ненавременна шега — всъщност, когато получих посланието му, вече бях в Монпелие, за да се срещна с камериерката Мари.

Открих я лесно и научих всичко, което знаеше. Тя беше предана млада жена, напуснала господарката си само защото била сигурна, че я оставя в добри ръце, и защото рано или късно трябвало да си тръгне заради предстоящата женитба. Както призна с печал, не ѝ било трудно да напусне, защото по време на престоя им в Баден господарката ѝ проявявала към нея известно раздражение и дори веднъж я подложила на разпит, сякаш се съмнявала в почтеността ѝ. Лейди Франсис ѝ дала петдесетте лири като сватбен подарък. Мари също като мен изпитваше дълбоко недоверие към непознатия, накарал господарката ѝ да напусне Лозана. Със собствените си очи била видяла как грубо стискал китката на лейди Франсис, докато се разхождали при езерото. Бил буен и страшен човек. Тя смяташе, че именно заради страха от него лейди Франсис бе приела компанията на семейство Шлезинджър за пътуването до Лондон. Не била споменала на Мари и дума за това, но множество дребни подробности уверили камериерката, че господарката ѝ живее в постоянен страх. Дотук беше стигнала в разказа си, когато внезапно скочи от стола и на лицето ѝ се изписаха изненада и страх.

— Вижте! — извика тя — Онзи грубиян продължава да ни следи! Точно това е човекът, за когото ви говоря.

През отворения прозорец на дневната видях мургав мъж с наежена черна брада, който бавно вървеше към нас по средата на улицата и се взираше напрегнато в номерата на къщите. Явно и той

търсеше камериерката. Подвластен ма внезапния порив, аз се втурнах напън и застанах на пътя му.

— Вие сте англичанин — казах аз.

— И какво? — помита той, злобно намръщен.

— Ще позволите ли да ви запитам как се казвате?

— Не, не позволявам — каза той решително.

Положението бе неловко, но често прекият път е най-добър.

— Къде е лейди Франсис Карфакс?

Той ме погледна изумен.

— Какво сте сторили с нея? Защо я преследвате? Настоявам да ми отговорите! — казах аз.

Мъжът изръмжа гневно и се нахвърли отгоре ми като тигър. Побеждавал съм в немалко битки, но той имаше желязна хватка и беше свиреп като дявол. Така ме бе стиснал за гърлото, че вече започвах да губя съзнание, когато един брадясал френски работник с бяла риза изскочи от кръчмата насреща с тояга в ръка, халоса нападателя ми през ръцете и го накара да ме пусне. Той се спря за миг ядосан, като се чудеше дали да поднови атаката си. После с гневно ръмжене се обърна и влезе във вилата, от която бях излязъл. Обърнах се да благодаря на спасителя си, който стоеше до мен насред улицата.

— Е, Уотсън — каза той, хубава каша забърка, няма що! Смятам, че е най-добре заедно да се приберем в Лондон с нощния експрес.

Един час по-късно Шерлок Холмс, свалил маскировката си, седеше насреща ми в хотелската стая. Обяснението, което даде за своето внезапно и навременно появяване, бе изключително просто — като разбрал, че може да напусне Лондон, решил да ме пресрещне в следващата логична точка от маршрута ми. Предрешен като работник, седнал в кръчмата и зачакал да се появя.

— Проявил си изключително постоянство в разследването си, скъпи ми Уотсън — каза той. — В момента не мога да се сетя за нито една грешка, която да си пропуснал да сториш. В резултат на действията си успя да вдигнеш тревога навсякъде и все пак нищо да не откриеш.

— Може би и ти нямаше да постигнеш повече — отвърнах с горест.

— Всъщност аз вече постигнах повече. Ето го достопочтения Филип Грийн, отседнал в твоя хотел, който може би ще се окаже

отправната точка към добри резултати.

Донесоха ни визитка върху един поднос, а след нея се появи оня брадат грубиян, който ме нападна на улицата. Когато ме видя, той се сепна.

— Какво означава това, господин Холмс? — попита той. — Получих бележката ви и дойдох. Но какво общо има този мъж с въпроса?

— Това е старият ми приятел и сътрудник доктор Уотсън, който ми помага в разследването.

Непознатият протегна огромната си мургава длан с кратко извинение.

— Надявам се, че не съм ви наранил. Когато ме обвинихте, че съм й сторил зло, просто кипнах. Всъщност напоследък не съм на себе си. Нервите ми са опънати до краен предел. Нищо не мога да сторя обаче. Но първо искам да ви попитам, господин Холмс, как, за Бога, научихте за съществуването ми?

— Говорих с госпожица Добни, гувернантката на лейди Франсис.

— Старата Сюзан Добни с бонето! Добре си я спомням.

— И тя ви помни. От едно време, преди да заминете да си търсите късмета в Южна Африка.

— О, виждам, че знаете всичко. Не бива нищо да крия. Кълна ви се, господин Холмс, на света не е имало по-всеотдайна любов от любовта ми към Франсис. Наистина, на младини бях буен и неразумен — не по-лош от останалите от моя социален кръг. Но нейната душа беше бяла като сняг. Тя не можеше да понесе и най-малката грубост. Затова, когато разбра за поведението ми, каза, че не иска да ме види повече. И все пак ме обичаше — това е най-чудното! Толкова ме обичаше, че досега не се омъжи и живя благочестиво само заради мен. След години, когато спечелих много пари в Барбъртън, реших да я намеря и да я умилювам. Бях чул, че още не е омъжена. Открих я в Лозана и опитах всичко възможно. Стори ми се, че се поддава, но волята ѝ беше силна и когато отново я потърсих, беше напуснала града. Проследих я до Баден, а след време чух, че камериерката ѝ живее тук. Аз съм невъздържан човек, живял съм тежък живот и когато доктор Уотсън ми каза онези думи, за миг загубих самообладание. Но за Бога, кажете ми какво е станало с лейди Франсис?

— Тепърва трябва да разберем — каза Шерлок Холмс мрачно. — Какъв е адресът ви в Лондон, господин Грийн?

— Хотел „Лангъм“.

— В такъв случай бих ви препоръчал да се върнете там и да стоите на разположение, в случай че ми потрябва вашата помощ. Не бих искал да будя напразни надежди, но можете поне да сте сигурен, че ще направим всичко възможно нищо лошо да не се случи на лейди Франсис. Засега не мога да обещая повече. Ето ви тази визитка, за да можете да се свържете с нас. А сега, Уотсън, докато си събираш багажа, ще телеграфирам на госпожа Хъдсън, за да бъде готова да се погрижи, както тя знае, за двама прегладнели пътешественици, които ще се върнат в седем и половина часа утре сутрин.

Когато се прибрахме в жилището на улица „Бейкър“, намерихме телеграма, която Холмс прочете със заинтригувано възклицание и ми я подаде. „Отхапано или откъснато“ — гласеше телеграмата, подадена в Баден.

— Какво означава това? — попитах.

— Всичко — отвърна Холмс. — Вероятно си спомняш моя на пръв поглед нелеп въпрос за лявото ухо на мисионера. Ти не ми отговори.

— Вече бях напуснал Баден и не можех да проверя.

— Точно така. Затова изпратих същото запитване до управителя на „Инглишер хоф“ и това е неговият отговор.

— Какво означава той?

— Означава, скъпи Уотсън, че противникът ни е изключително коварен и опасен човек. Преподобният доктор Шлезинджър, мисионерът от Южна Америка, е не друг, а Питърс Божия, един от най-безскрупулните измамници в Австралия — чудно как толкова малка страна е родила няколко така завършени негодници. Коронният му номер е да подлъгва самотни дами, като играе на религиозните им чувства, и има достойна другарка в лицето на така наречената му съпруга, англичанка на име Фрейзър. Самоличността му ми бе подсказана от начина му на действие, а осакатеното ухо — последица от жестока кръчмарска свада в Аделаида през 1889 година — потвърди подозренията ми. Клетата жена е в ръцете на дяволски изчадия, които

няма да се спрат пред нищо. Нищо чудно вече да не е жива. Или е затворена и няма възможност да пише на госпожица Добни и останалите си приятели. Не биваше да изключвам възможността да не е пристигала в Лондон или да е заминала другаде, но второто не ми се струва вероятно, защото системата за регистрация в Европа не позволява на чужденците да надхитрят така лесно тамошната полиция. А първото също е малко вероятно, тъй като мошениците едва ли биха намерили друго място, където толкова лесно да държат някого под ключ. Интуицията ми подсказва, че тя е в Лондон, но тъй като в момента няма как да научим точния адрес, можем само да правим необходимите стъпки, да обядваме и да не губим търпение. Довечера ще се поразходя и ще разменя някоя и друга дума с нашия приятел от Скотланд ярд Лестрейд.

Но нито полицията, нито малката, но много ефективна организация на Холмс постигнаха някакъв успех в разплитането на загадката. Издирваните от нас трима души се бяха разтворили сред милионния мравуняк на Лондон, все едно не съществуваха. Обявите във вестниците не дадоха резултат. Тръгвахме по разни следи, все без успех. Напразно се оказа претърсването на всяко престъпно убежище, където би могъл да се завре Шлезинджър. Старите му съучастници бяха под наблюдение, но никой от тях не се срещна с него. Накрая, подир седмица безплодна активност най-сетне проблесна светлинка. В „Бевингтън“ на „Уестминстър роуд“ беше заложена сребърна обица с диаманти. Мъжът, който я заложил, бил едър и гладко обръснат, приличал на свещеник. Името и адресът му явно били фалшиви. Не обърнали внимание на ухото му, но описанието категорично насочваше към Шлезинджър.

През изминалите дни брадатият ни приятел от „Лангъм“ на два пъти се беше отбил, за да проверява няма ли новини. Третия път дойде само час след това ново разкритие. Дрехите му ставаха все по-широки на едрото му тяло. Сякаш се топеше от тревога. „Само да можехте да ми дадете някаква работа!“ — беше постоянният му вопъл. Сега вече Холмс беше в състояние да задоволи желанието му.

— Започнал е да залага накитите. Ще го пипнем.

— Но не означава ли това, че с лейди Франсис се е случило нещо лошо?

Холмс мрачно поклати глава.

— Ако предположим, че са я държали заключена досега, очевидно не биха могли да я освободят, без това да доведе до разкриването им. Трябва да сме готови за най-лошото.

— Какво можем да сторим?

— Тези хора не са ви виждали, нали?

— Не.

— Възможно е в бъдеще той да отиде в друга заложна къща. В този случай трябва да започнем отново. От друга страна, тук са му дали добри пари и не са му задавали никакви въпроси, затова, ако спешно му трябват пари, вероятно пак ще се появи в „Бевингтън“. Ще ви дам бележка и собствениците ще ви позволят да стоите на пост в магазина. Ако онзи дойде, ще го проследите до дома му. Но не бива да ви вижда и най-важното — не бива да упражнявате никакво насилие. Разчитам на думата ви, че няма да предприемате нищо без моето знание и одобрение.

В продължение на два дни от Филип Грийн, между другото син на прочутия адмирал Грийн, командващ флота в Азовско море по време на Кримската война, нямаше никакви новини. Но привечер на третия ден се втурна в гостната пребледнял и разтреперан. Цялото му масивно тяло се тресеше от вълнение.

— Хванахме го! Хванахме го! — извика той.

Не беше на себе си. Холмс го успокои с няколко думи и го настани в едно кресло.

— Разкажете сега какво стана — каза той.

— Стана само преди час. Този път дойде жената, но обичаята, която донесе, беше също като другата. Висока бледа жена с остри очи.

— Да, това е тя — каза Холмс.

— Проследих я. Тръгна по „Кенингтън роуд“, а аз след нея. Влезе в някакъв магазин, оказа се погребално бюро.

Приятелят ми се сепна.

— И какво? — попита с треперещ глас, който ми подсказа какъв пожар се разгаря зад маската на хладното му спокойствие.

— Говори с продавачката. Аз също влязох. Чух я да казва „Закъснявате“ или нещо подобно. Жената се извиняваше. „Трябваше вече да е тук — обясни. — Нужно е повече време, понеже е нестандартен.“ После млъкнаха и ме погледнаха, а аз попитах нещо и излязох.

— Справили сте се отлично. Какво стана после?

— Жената излезе, но аз се бях скрил в един вход. Стори ми се, че съм събудил подозренията ѝ, защото се озърташе. Повика кабриолет и се качи. Имах късмета да хвана друг и да я проследя. Най-накрая слезе пред номер 36 на площад „Поултни“ в Брикстън. Отминах къщата, освободих кабриолета на ъгъла и застанах на пост.

— Видяхте ли някого?

— Всички прозорци бяха тъмни, с изключение на един на долния етаж. Щората беше пусната и не можах да надникна. Тъкмо се чудех какво да сторя, когато пристигна покрита товарна кола с двама мъже. Те слязоха, свалиха нещо и го понесоха по стълбите към входа. Господин Холмс, те носеха ковчег.

— Така ли!

— Едва не се втурнах натам. Жената им отвори и ги пусна вътре. Но в този миг ме зърна и май ме позна. Видях, че се стресна и припряно хлопна вратата. Спомних си какво ви обещах, и ето ме тук.

— Свършили сте отлична работа — каза Холмс, като надраска няколко думи на едно листче. — Без заповед за обиск сме безсилни, но вие можете да помогнете, като отнесете в полицията тази бележка, с която моля за такава заповед. Може да се поопъват, но мисля, че продажбата на обиците ще е достатъчна. Лестрейд ще се погрижи за подробностите.

— Но през това време те могат да я убият. Какво може да значи този ковчег и за кого друго може да е предназначен?

— Ще направим всичко възможно, господин Грийн. Няма да губим и миг. Оставете всичко на нас. Така, Уотсън — добави той, когато клиентът ни хукна навън, — той ще вдигне на крак официалните сили. Ние, както обикновено, сме неофициалните и трябва да предприемем своите ходове. Положението ми се вижда толкова безнадеждно, че са оправдани и най-крайните мерки. Трябва незабавно да идем на площад „Поултни“.

— Да се опитаме да направим равносметка — каза той, докато пътувахме покрай парламента и Уестминстърския мост. — Тези злодеи са примамили клетата жена в Лондон, след като първо са я отделили от вярната ѝ камериерка. Ако е писала някакви писма, те са ги залавяли. С помощта на съучастник са наели мебелирано жилище. Затворили са в него лейди Франсис и са ѝ отнели ценните накити, които са били

тяхна цел от самото начало. Вече са започнали да ги продават и явно не смятат това за рисковано, тъй като нямат основание да мислят, че някой се интересува от съдбата на дамата. Ако я пуснат, тя, разбира се, ще ги разобличи. Следователно не бива да я пускат. Но не могат да я държат в плен завинаги. Единственият изход е убийството.

— В това няма съмнение.

— Сега да поразсъждаваме над друго. Ако тръгнем по две отделни нишки, Уотсън, в крайна сметка ще стигнем до пресечна точка, която е много близо до истината. Да тръгнем не от дамата, а от ковчега и да направим съответните изводи. Опасявам се, че тази случка извън всякакво съмнение доказва смъртта на лейди Карфакс. Можем да заключим също, че предстои обикновено погребение със съответното медицинско свидетелство и официално разрешение. Ако убийството беше явно, щяха да заровят трупа в задния двор. Но в случая всичко е открито и законно. Какво значи това? Че са я убили по начин, който е заблудил лекаря, като са нагласили убийството като естествена смърт — вероятно с отрова. И все пак странно, че са допуснали да я види лекар, освен ако не е техен съучастник, което ми се струва малко вероятно.

— А не може ли да са подправили медицинското свидетелство?

— Опасно е, Уотсън, много е опасно. Не, съмнявам се. Спри, кочияшо! Това явно е погребалното бюро, защото току-що отминахме заложната къща. Ще влезеш ли ти, Уотсън? Външността ти буди доверие. Попитай в колко часа е погребението на площад „Поултни“, насрочено за утре.

Жената в магазина охотно ми отговори, че е насрочено за осем часа сутринта.

— Както виждаш, Уотсън, няма никаква загадка, всичко е на показ! Смятат, че няма от какво да се страхуват. А на нас при това положение ни остава само прякото фронтално нападение. Въоръжен ли си?

— С бастуна!

— Е, никой не може да ни излезе насреща. „Няма по-силен от онзи, който се бие за правото дело.“ Не можем да си позволим да чакаме полицията или да се придържаме към закона. Спри, кочияшо. Е, Уотсън, да се надяваме на късмета си, който неведнъж ни е помагал досега.

Той потропа силно на вратата на голямата тъмна къща по средата на площад „Поултни“. Отвориха веднага и на фона на мъждиво осветения коридор се очерта силуетът на висока жена.

— Какво желаете? — попита тя грубо, като се взираше в тъмното.

— Да говорим с доктор Шлезинджър — каза Холмс.

— Тук не живее такова лице — отвърна тя и се опита да затвори вратата, но Холмс беше подложил крак.

— В такъв случай искам да се срещна с мъжа, който живее тук, все едно как се казва — каза той сурово.

Тя явно се колебаеше. После отвори вратата докрай.

— Е, добре, влезте! — каза. — Съпругът ми няма от какво да се страхува.

Затвори след нас, въведе ни в гостната вдясно по коридора и пусна газовото осветление.

— Господин Питърс ще дойде след миг каза тя.

И наистина — едва бяхме успели да огледаме прашната и проядена от молци стая, в която се намирахме, когато вратата се отвори и с лека стъпка влезе едър гладко обръснат плешив мъж. Имаше широко червендалесто лице с увиснали бузи и на пръв поглед създаваше впечатление за благост, разваляно единствено от жестоко и злобно свитите устни.

— Сигурно е станала някаква грешка, господа каза той мазно и помирително. — Предполагам, че са ви заблудили. Може би, ако проверите в някоя съседна къща...

— Няма какво да проверяваме — каза строго Холмс. Вие сте Хенри Питърс от Аделаида, известен още като доктор Шлезинджър от Баден и Южна Америка. А моето име е само едно — Шерлок Холмс.

Питърс, както ще го наричам сега, се сепна и се вгледа внимателно в знаменития си преследвач.

— Името ви не ме стряска, господин Холмс — каза той хладнокръвно. — Когато съвестта на човек е чиста, с нищо не можете да го уплашите. Какво търсите в дома ми?

— Искам да разбера какво сте сторили с лейди Франсис Карфакс, с която заедно сте заминали от Баден.

— Самият аз ще бъда доволен да разбера къде е тази дама отвърна Питърс невъзмутимо. — Когато изчезна, ми дължеше близо

сто лири, а единственото, което остана, беше чифт евтини обици, към които продавачът не прояви почти никакъв интерес. Присламчи се към нас с госпожа Питърс (наистина, тогава използвахме друго име) и не ни остави, докато не пристигнахме в Лондон. Платих сметката ѝ в хотела и пътуването ѝ. Щом се озова тук, тя се измъкна и, както казах, остави разни дрънкулки, уж покриващи сметката ѝ. Ако я намерите, господин Холмс, ще ви бъда много задължен.

— *Аз наистина* смятам да я намеря — каза Шерлок Холмс. — Ще претърся тази къща, но накрая ще я открия.

— Къде е заповедта ви?

Холмс измъкна наполовина револвера от джоба си.

— Тази ще свърши работа, докато пристигне по-добра.

— Значи сте най-обикновен крадец.

— Може и така да се каже — каза бодро Холмс. — Приятелят ми също е опасен злодей. И смятаме заедно да претърсим дома ви.

Противникът ни отвори вратата.

— Повикай полиция, Ани! — извика той.

По коридора се чу шумоленето на фусты и отварянето и затварянето на входната врата.

— Времето ни е ограничено, Уотсън — каза Холмс. — Питърс, ако се опитате да ни спрете, със сигурност ще пострадате. Къде е ковчегът, който ви донесоха?

— За какво ви е ковчегът? В него има покойник.

— Трябва да видя този покойник.

— Не и с моето съгласие.

— В такъв случай без него.

Холмс бързо избута мъжа и излезе в коридора. Точно пред нас имаше открената врата. Влязохме. Беше трапезарията. На масата до полуизгоряла свещ стоеше ковчегът. Холмс пусна осветлението и вдигна капака. На дъното на дълбокия ковчег лежеше съсухрено тяло. Светлината падаше върху набръчканото лице на старица. Никаква жестокост, гладуване или болест не биха могли да превърнат все още красивата лейди Франсис в подобна развалина. На лицето на Холмс се изписа изумление, но и облекчение.

— Слава Богу! — промърмори той. — Не е тя.

— О, този път направихте голяма грешка, господин Холмс — обади се Питърс, който бе влязъл след нас.

— Коя е покойната?

— Ще ви кажа, щом настоявате. Това е старата дойка на жена ми, Роуз Спендър, която открихме в болницата на приюта за бедни в Брикстън. Доведохме я тук, повикахме доктор Хорсъм, който живее на „Фърбанкс вилас“ номер 13 — моля, не пропускайте да си запишете адреса, господин Холмс, — и се грижихме всеотдайно за нея като добри християни. На третия ден тя почина — от старост според свидетелството, — но така мисли само лекарят, вие, разбира се, сте на друго мнение. Възложихме погребението на „Симпсън и ко“ на „Кенингтън роуд“, които ще я погребат в девет часа утре сутринта. Да виждате нещо нередно в това, господин Холмс? Искане ми се да имам на снимка опулената ви, стресната физиономия, когато отместихте капака и вместо лейди Франсис Карфакс видяхте клетата деветдесетгодишна старица.

Изражението на Холмс беше по-безстрастно от всякога въпреки издевателствата на противника му, но дланите, свити в юмруци, издаваха стаения му гняв.

— Ще претърся къщата — каза той.

— Така ли мислите? — извика Питърс, докато от коридора се дочуха женски глас и тропот. — Скоро ще разберем. Ако обичате, насам, господа полицаи. Тези мъже нахлуха в къщата ми и не желаят да си тръгнат. Помогнете ми да ги изгоня.

На прага стояха сержант и полицай. Холмс извади визитката си.

— Ето името и адреса ми. А това е моят приятел доктор Уотсън.

— Да, сър, добре ви познаваме — каза сержантът, — но не можете да останете тук без заповед.

— Да, не мога. Добре го разбирам.

— Арестувайте го! — извика Питърс.

— Знаем къде да открием господина, ако се наложи — каза важно сержантът, — но наистина трябва да си тръгнете, господин Холмс.

— Да, Уотсън, налага се да си тръгнем.

След минута се озовахме на улицата. Холмс проявяваше обичайната си невъзмутимост, но вътрешно кипеше от гняв и унижение. Сержантът ни бе последвал.

— Съжалявам, господни Холмс, но такъв е законът.

— Да, сержант, не можехте да сторите нищо друго.

— Предполагам, че има сериозни основания за присъствието ви тук. Ако мога с нещо...

— Една жена е изчезнала, сержант, и ние смятаме, че е в тази къща. Очаквам заповедта за обиск да бъде подписана всеки момент.

— Тогава аз ще наглеждам тези типове, господин Холмс. Ако се случи нещо, непременно ще ви уведомя.

Беше едва девет часа и ние отново се устремихме по следата. Първо отидохме до приюта в Брикстън, където узнахме, че милосърдната госпожа и господин Питърс наистина ги били посетили преди няколко дни, познали в умопобърканата старица своя бивша прислужничка и получили разрешение да я отведат. Никой не се изненада, че е починала. Следващата ни цел беше лекарят. По думите му той се отзовал на повикването, установил, че клетницата умира от старост, всъщност бил станал свидетел на края ѝ, и подписал свидетелството.

— Уверявам ви, че всичко беше напълно нормално и дума не можеше да става за измама — каза той.

Нищо в къщата не му се видяло подозрително, с изключение на това, че хора с такова социално положение нямат прислуга. Само това научихме от него.

Накрая се отправихме към Скотланд ярд. Издаването на заповедта се беше забавило. Чак на следващата сутрин можеше да бъде подписана от съдия. Съобщиха на Холмс, че ако дойде в полицията към девет часа, ще може заедно с Лестрейд да отиде до къщата и да присъства на обиска. Така свърши денят, без да смятаме това, че около полунощ нашият приятел сержантът намина да ни съобщи, че тук-там през прозорците на голямата тъмна къща е видял мъждукащи светлинки, но никой не е влизал или излизал. Оставаше ни да запазим търпение и да изчакаме утрото.

Шерлок Холмс беше прекалено раздражителен, за да разговаря, и прекалено напрегнат, за да спи. Оставих го да пуши като комин, смръщил гъстите си черни вежди, като барабанеше по облегалката на креслото с дългите си нервни пръсти и премисляше всевъзможни отговори на загадката. През нощта на няколко пъти го чух да ходи напред-назад из къщата. На сутринта едва се бях събудил, когато той се втурна в стаята ми. Беше по халат, но по бледото му лице с тъмни сенки под очите разбрах, че е прекарал безсънна нощ.

— В колко часа беше погребението? В осем, нали? — попита трескаво. — Сега е седем и половина. Господи, Уотсън, къде се беше дянал и малкото ум, с който ме е дарил Господ? Бързо, приятелю, бързо! Въпросът е на живот и смърт — и, уви, най-вероятно ще заварим точно смърт. Никога няма да си простя, ако сме закъснели!

След по-малко от пет минути файтонът се носеше по улица „Бейкър“. Но въпреки препускането минахме край Биг Бен в осем без двајсет и пет и бяхме стигнали едва до „Брикстън“, когато удари осем. Но и другите бяха закъснели. Десет минути след определения час катафалката все още стоеше пред вратата и точно когато разпененият ни кон спря, на прага се появи ковчегът, носен от трима мъже. Холмс се спусна и им прегради пътя.

— Върнете го! — извика той, като спря с ръка първия от тях. — Върнете го незабавно!

— Какво искате да кажете, по дяволите? Пак ще ви питам — къде ви е заповедта? — изкрещя вбесен Питърс, чието широко червендалесто лице гледаше свирепо от другата страна на ковчега.

— Заповедта пътува насам. Този ковчег ще остане в къщата, докато тя не дойде.

Властният тон на Холмс оказа въздействие върху носачите. Питърс внезапно се скри в къщата и те се подчиниха на новите заповеди.

— Побързай, Уотсън, побързай! Ето ти отвертка! — извика той, щом ковчегът отново се озова на масата. — Ето и на теб, човече! Ще получиш суверен, ако капакът бъде махнат за една минута! Не задавай въпроси, действай! Точно така. Още един винт! И още един! Сега бутайте всички! Поддава се! Поддава се! Ето, най-сетне!

С общи усилия отместихме капака и отвътре се разнесе замайващата, упойваща миризма на хлороформ. Вътре лежеше жена, чиято глава беше обвита в памук, напоен с опиата. Холмс го махна и под него се показва мъртвешки застиналото лице на красива и одухотворена жена на средна възраст. След миг той я обхвана с ръце и я вдигна.

— Не е ли жива, Уотсън? Има ли някаква надежда? Не може да сме дошли прекалено късно!

В продължение на половин час сякаш бе точно така. Дали от задушаване или от отровните изпарения на хлороформа, но лейди

Франсис, изглежда, бе прекрачила чертата, след която няма завръщане. Но накрая след изкуствено дишане, инжектиране на етер и всички средства, които можеше да предложи науката, животът започна бавно да се връща — клепачите ѝ потрепнаха, огледалото се замъгли от дъха ѝ. Отвън спря файтон и Холмс вдигна щората, за да погледне.

— Ето го и Лестрейд със заповедта — каза той. — Ще открие, че птичките са излетели. Но идва и един човек, който има най-голямо право да се погрижи за дамата — добави той, като чу в коридора тежки забързани стъпки. — Добро утро, господин Грийн. Мисля, че колкото по-скоро преместим лейди Франсис от тук, толкова по-добре. А междувременно погребението може да продължи — нека клетата старица, която още се намира и ковчегът, да стигне най-сетне до вечното си жилище.

— Ако искаш да добавиш случая към летописите си, драги ми Уотсън — каза Холмс същата вечер, — нека да бъде само като пример за временното помрачение, което може да сполети и най-уравновесения ум. Подобни грешки се случват на всички, но велик е онзи, който може да ги забележи и да ги поправи. Може би имам право да претендирам само за тази не особено висока заслуга. Цяла нощ се измъчвах от мисълта, че съм пропуснал някаква улика, странно изречение, необикновена забележка, чула от мен и бързо забравена. И чак на разсъмване внезапно си спомних тези думи, които ни предаде Филип Грийн. Забележката на жената от погребалното бюро: „Трябваше вече да е тук. Нужно е повече време, понеже е нестандартен.“ Стана дума за ковчегът. Бил е нестандартен. Това можеше да означава само, че е изработен по някакви особени мерки. Но защо? Защо? Спомних си дълбочината му и дребната фигурка на дъното. Защо бяха поръчали толкова голям ковчег за толкова дребно тяло? За да има място за още едно. За да погребат двама души с едно свидетелство. Всичко беше толкова ясно, само умът ми да не беше се замъглил. В осем часа щяха да погребат лейди Карфакс. Единствената ни възможност беше да попречим на ковчегът да напусне къщата. Почти не хранех надежда, че ще и заварим жива, но както се оказа, надеждата не бе напразна. Доколкото знаех, тези хора никога не са извършвали убийство. Възможно беше да избягват крайното насилие. Можеха да я погребат, без да си личи как е умряла, и дори в случай на ексхумация да не могат да ги обвинят. Надявах се, че са им минали подобни мисли.

Представяш си картината. Видя ужасната бърлога, където толкова време са държали в плен клетата жена. Влезли са внезапно, упоили са я с хлороформ, свалили са и долу, сложили са още хлороформ в ковчега, за да не се събуди, и са завинтили капака. Хитро, Уотсън. Доколкото ми е известно, в криминалните летописи няма подобен случай. Ако течи приятелчета успеят да се изплъзнат от лапите на Лестрейд, нищо чудно в бъдеще да чуем и за други блестящи техни подвизи.

[1] Дивак, истински дивак! (фр.) — Б.пр. ↑

ДЯВОЛСКИЯТ КРАК

Когато описвах от време на време някои от необикновените преживелици и интересните спомени, свързани с дългогодишното ми близко приятелство с Шерлок Холмс, непрестанно се сблъсках с трудностите, породени от неговата неохота делата му да получават гласност. Меланхоличният му и скептичен дух пренебрегваше възхищението на обществото, а след успешното решаване на някой случай нищо не го забавляваше повече от това да предостави славата на няколко сковани чиновници и да слуша с подигравателна усмивчица всеобщия хор от поздравления, отправени в грешна посока. Тъкмо това отношение на приятеля ми, а не липсата на интересни случаи бе причина през последните години да предавам на читателите толкова малко от записките си. Участието ми в някои от неговите приключения бе чест, която неизменно ме задължаваше да проявявам дискретност и сдържаност.

Затова толкова ме изненада телеграмата, която получих от Холмс миналия вторник — не е известно той да е писал писмо, когато телеграмата би свършила работа, — със следното съдържание:

Защо не им разкажеш за Ужаса в Корнуол — най-странния случай, който съм разследвал.

Нямам представа, какъв каприз на паметта го е накарал да си спомни този случай и да пожелае да го опиша. Но бързам да намеря бележките с точните подробности по случая и преди да е пристигнала нова телеграма с отмяна на разрешението, да изложа разказа пред читателите си.

През пролетта на 1897 година поради усилената работа, която изискваше голяма прецизност, утежнена може би от собственото му неблагоприятно настроение, железният организъм на Шерлок Холмс прояви някои признаци на разклащане. През март същата година доктор Мур Агар от

улица „Харли“, за чието драматично запознанство с Холмс може би ще разкажа някой ден, категорично препоръча прочутият частен детектив да остави всичките си дела и да се отдаде на пълна почивка, ако иска да избегне пълния срыв. Към здравословното си състояние Холмс не проявяваше никакъв интерес, тъй като беше абсолютно погълнат от ставащото в главата му, но пред заплахата да бъде завинаги отстранен от работа накрая изведнъж склони да смени обстановката и въздуха. И така в ранната пролет на същата година се озовахме в една къщица до залива Полдю в края на Корнуолския полуостров.

Мястото беше усамотено и особено подходящо за мрачното настроение на пациента ми. От прозорците на варосаната ни къщичка, кацнала на тревист хълм, се откриваше гледка към зловеция полукръг на залива Маунтс, открай време смъртоносен капан за плавателните съдове, ограден от черни отвесни скали и осеян с подводни рифове, върху които безчет моряци са намерили смъртта си. Когато вятърът идва от север, заливът се простира спокоен и закътан и мами подмятаните от бурите кораби да хвърлят котва в него, за да си починат и да се скрият. Но после извива внезапен вихър, вилнеещият ураган от югоизток, котвите се късат, повлечени, корабите се устремяват към брега в последна битка с разпенените огромни вълни. Умният моряк стои далеч от това дяволско място.

Сушата наоколо бе унила като морето. Навред се виждаха мочурливи безлюдни сиво-кафяви хълмове, сред които някоя църковна камбанария сочеше местонахождението на старовремско селце. Във всички посоки из тресавището бяха пръснати следи от някакво изчезнало, напълно изгубено днес племе, оставило след себе си само причудливи каменни паметници, приютили праха на мъртъвците ръбати могили и някакви ровове, следи от праисторически междуособици. Романтичната и тайнствена околност, страховитата атмосфера, останала след забравените племена, въздействаше на въображението на моя приятел и той прекарваше голяма част от времето в дълги разходки и самотни размисли из мочурищата. Древният корнуолски език също привличаше вниманието му, според теорията му бил сроден с халдейския и до голяма степен с езика на финикийците, идвали по тия места да купуват калай. Холмс получи пратка филологически книги и тъкмо се зае да развие тезата си, когато за мое съжаление и за негова нескрита радост неочаквано дори в тази

поетична земя се оказахме въввлечени в произшествие, случило се едва ли не под носа ни, което изглеждаше по-напрегнато, по-завладяващо и неимоверно по-загадъчно от всички други, които ни бяха принудили да напуснем Лондон. На простишкия живот, на спокойното и здравословно всекидневие рязко бе сложен край и се оказахме запратени в епицентъра на поредица от събития, които развълнуваха не само Корнуол, но и цяла Западна Англия. Мнозина читатели може би си спомнят случая, наречен навремето „Ужасът в Корнуол“, макар че до лондонските вестници достигна изключително неточна версия. Сега, тринайсет години по-късно, ще изложа пред публиката истинските обстоятелства на този заплетен случай.

Вече споменах, че камбанариите издават селцата, с които е осеяна тази част на Корнуол. В най-близкото от тях — Треданик Уолас, къщите на двестатината обитатели са скупчени около стара, обрасла с мъх църква. Енорийският пастор господин Раундей имаше слабост към археологията и това стана повод за запознанството му с Холмс. Беше на средна възраст, едър и дружелюбен, голям познавач на околността. Покани ни на чай в дома си, където се запознахме и с господин Мортимър Трегенис, рентиер, който добавяше нещо към оскъдните доходи на пастора, плащайки наем за две стаи в просторната му къща. Като ерген свещеникът приемаше с радост това споразумение, макар че нямаше почти нищо общо с наемателя си, слаб тъмнокос очилат мъж с гърбица, която създаваше впечатлението за физическа уродливост. Спомням си, че по време на краткото гостуване пасторът ни се стори бързив, а наемателят му — странно необщителен, тъжен, затворен човек със зареян поглед, погълнат от някакъв свой размисъл.

Та тези двама мъже нахълтаха в скромната ни дневна малко след закуска във вторник, 16 март, докато пушехме и се готвехме за всекидневната разходка из мочурищата.

— Господин Холмс — каза пасторът развълнувано, — през нощта се е случило невероятно странно и трагично произшествие. Нещо нечувано и невиджано. Просто съдбата ви изпрати тук точно сега, защото единствен вие в Англия можете да ни помогнете.

Хвърлих на натрапника не особено приветлив поглед, но Холмс извади лулата от устата си и се надигна на стола като стара хрътка, дочула познатия ловен призив. Покани с жест разпаления посетител и не по-малко развълнувания му спътник да седнат на канапето.

Господин Мортимър Трегенис се владееше по-добре от пастора, но треперещите му кльощави ръце и блясъкът в черните му очи показваха, че също е обзет от вълнение.

— Аз ли да говоря или вие? — обърна се той към пастора.

— Може би е по-добре да започнете вие като пръв свидетел на засега неизвестното за мен произшествие, което пасторът е видял след това — каза Холмс.

Хвърлих поглед на свещеника, облечен набързо, и на наемателя му, седнал до него, спретнато и грижливо облечен, и се развеселих от изненадата, изписана на лицата им от простата дедукция на Холмс.

— Може би е по-добре първо аз да кажа няколко думи — рече пасторът, — а после вие да прецените дали да чуете подробностите от господин Трегенис, или да отидем веднага на мястото, където се е случила загадката. Нека в такъв случай ви обясня, че нашият приятел, който присъства тук, е гостувал снощи на двамата си братя Оуен и Джордж и на сестра си Бренда в дома им Треданик Уорта до стария каменен кръст. Тръгнал си е малко след десет, като ги е оставил да играят карти на масата в трапезарията в отлично здраве и настроение. Тъй като става рано, тази сутрин тръгнал натам преди закуска и бил настигнат от каретата на доктор Ричардс, който обяснил, че спешно го били повикали в Треданик Уорта. Естествено, господин Мортимър Трегенис тръгнал с него. Когато влязъл в къщата, заварил необикновена картина. Братята и сестра му седели около масата точно както ги бил оставил, картите още били пръснати пред тях, а свещите били изгорели до основи. Сестра му лежала в креслото умряла, а братята му седели от двете ѝ страни, смеели се, викали и пеели, напълно обезумели. На лицата и на тримата — мъртвата жена и двамата умопобъркани, било запечатано изражението на абсолютен ужас — сгърчена маска, страшна за гледане. В къщата нямало никой друг освен госпожа Портър, старата готвачка и икономка, която заявила, че през нощта била спала дълбоко и не била чула нищо. Нищо не било откраднато или разместено и няма абсолютно никакво обяснение, какво е могло толкова да ги ужаси, че да причини смъртта на жената и умопомрачението на двама силни мъже. Такова е накратко положението, господин Холмс, и ако можете да помогнете да го изясним, ще ни направите неоценима услуга.

И да се бях надявал, че някак ще мога да предумам приятеля си да се върне към спокойствието, което беше цел на пътуването ни, ми стигаше един поглед към напрегнатото му лице и свъсените вежди, за да разбере колко напразни са били очакванията ми. Той помълча известно време, потънал в размисъл за странната трагедия, нарушила мирното ни съществуване.

— Ще се заема със случая — рече накрая. — Поне на пръв поглед изглежда изключителен. Вие бяхте ли в къщата, господин Раундей?

— Не, господин Холмс. Господин Трегенис дойде у дома и ми разказа, а после, без да се бавим, дойдохме при вас за съвет.

— Какво е разстоянието от тук до къщата, където се е разиграла тази необикновена трагедия?

— Около девет километра.

— Тогава ще идем пеш. Но преди да тръгнем, трябва да ви задам няколко въпроса, господин Трегенис.

През цялото време другият ни посетител седеше мълчаливо, но аз бях забелязал, че сдържаното му вълнение е по-наситено от явната разпаленост на пастора. Той седеше с преbledняло изпито лице, тревожно втренчен в Холмс, вкопчил една в друга слабите си ръце. Побелелите му устни трепереха, докато слушаше разказа за ужасяващата беда, сполетяла семейството му, а в черните му очи сякаш се отразяваше нещо от ужаса в онази стая.

— Питайте, каквото желаете, господин Холмс — каза той с готовност. — Темата е тъжна, но ще ви отговоря откровено.

— Разкажете ми за снощи.

— Както каза пасторът, господин Холмс, вечерях там, а след това Джордж, по-големият ми брат, предложи да поиграем вист. Седнахме да играем около девет. Тръгнах си към десет и петнайсет. Оставих ги около масата весели и щастливи.

— Кой ви изпрати?

— Госпожа Портър си беше легнала, затова излязох сам. Прозорецът на стаята, в която се намираха, беше затворен, но с вдигнати щори. Тази сутрин прозорците и вратите си бяха, както ги оставих, и нищо не навеждаше на мисълта, че в къщата е влизал външен човек. Само дето двамата бяха обезумели, а Бренда бе умряла

от страх, с глава, отпусната на облегалката на креслото. Докато съм жив, няма да забравя тази гледка.

— Както ги излагате, фактите си съвсем необикновени — каза Холмс. — Доколкото разбирам, нямате хипотеза, която да ги обяснява по някакъв начин?

— Дяволски козни, господин Холмс, работа на дявола — извика Мортимър Трегенис. Било е нещо от оня свят. В стаята е влязло нещо, което просто им е взело ума. Няма човек, способен да измисли и да направи подобно нещо!

— Е каза Холмс, ако въпросът е свързан със свръхестественото, той категорично не е в моята област. Преди да прибегнем до подобна теория, трябва да изчерпим всички естествени обяснения. Доколкото разбирам, господин Трегенис, вие не живеете със семейството си?

— Вярно е, господин Холмс, но това вече отдавна е минало. Семейството ми притежаваше калаени мини в Редрут, но после ги продаде на една компания и си осигури доход, достатъчен за издръжката ни. Няма да крия, че имах възражения при подялбата на парите и че за известно време това ни разделяше, но после всичко се прости и забрави и отново станахме задружни.

— Спомняте ли си нещо от онази съвместна вечер, което може да хвърли някаква светлина върху трагедията? Помислете добре, господин Трегенис, и най-дребното нещо би могло да ми помогне.

— Нищо не си спомням, сър.

— Роднините ви в обичайното си настроение ли бяха?

— Бяха в отлично настроение.

— Проявяваха ли безпокойство? Да са говорили за някаква близка опасност?

— Нямаше такава нещо.

— Значи не можете да добавите нещо, което да ми помогне?

Мортимър Трегенис се замисли за миг.

— Спомням си нещичко — каза накрая. — Седях на масата с гръб към прозореца, брат ми Джордж, с когото бяхме двойка, гледаше към прозореца. Забелязах, че се взира зад гърба ми, обърнах се и погледнах и аз. Щората беше вдигната, а прозорецът затворен, но виждах храстите на поляната и ми се стори, че нещо прошавна в тях. Не можех да разбере човек ли е или животно, просто си помислих, че

има нещо. Когато го попитах какво е гледал, той ми каза, че имал същото усещане. Само това мога да ви кажа.

— Не отидохте ли да видите какво е?

— Не, не отдадохме значение.

— Значи, когато си тръгнахте, те нямаха никакво предчувствие за опасност?

— Никакво.

— Бихте ли ми обяснили как сте научили новината толкова рано сутринта.

— Имам навик да ставам рано и да правя разходка преди закуска. Тази сутрин едва бях излязъл, когато ме застигна каретата на доктора. Каза, че старата госпожа Портър е изпратила едно момче да го повика. Скочих в каретата при него и продължихме заедно. Когато стигнахме, влязохме в онази страшна стая. Явно свещите и огънят в камината бяха угаснали преди часове и роднините ми бяха останали на тъмно до зазоряване. Според доктора Бренда била починала поне преди шест часа. Нямаше никакви следи от насилие. Тя просто се беше отпуснала в креслото с онова изражение на лицето. Джордж и Оуен пееха нещо и ломотеха като огромни маймуни. Ужасяваща гледка! Усетих, че не мога да я понеса, а докторът пребледня като платно. Всъщност той направо се свлече в едно кресло почти безчувствен и замалко сам не се превърна в пациент.

— Забележително, необикновено! — каза Холмс, стана и си взе шапката. — Според мен е най-добре да тръгваме за Треданик Уорта, без повече да се бавим. Почти не са ми известни случаи, които от пръв поглед да поставят толкова странна загадка.

Действията ни през тази първа сутрин не допринесоха много за напредване на разследването. От самото начало обаче тя бе белязана от едно произшествие, което ми направи злоещо впечатление. До мястото на трагедията водеше тесен криволичещ селски път. Докато вървахме, чухме трополенето на карета, която ни приближаваше, и се дръпнахме встрани, за да ѝ направим място. Когато мина покрай нас, зърнах през прозорчето едно разкривено лице, което ни гледаше втренчено и се смееше. Изцъклените очи и скърцащите зъби минаха пред очите ми като кошмарно видение.

— Братята ми! — възкликна Мортимър Трегенис, силно пребледнял. — Карат ги в приюта в Хелстън.

Проследихме с ужасени погледи черната карета, която продължи с грохот по пътя си. После се отправихме към злокобната къща, в която нещастниците са били застигнати от странната си съдба.

Беше голяма светла постройка, вила с просторна градина, вече изпълнена е пролетни цветя, разцъфтели на корнуолския въздух. Точно към тази градина гледаше прозорецът на дневната, през който по думите на Мортимър Трегенис влязъл злият дух, който докарал обитателите до лудост. Холмс бавно и замислено се разходи между цветните лехи по пътеката, преди да влезе. Беше така погълнат от мислите си, че се препъна в едно ведро, разля го и намокри и краката ни, и пътеката. В къщата ни посрещна възрастната икономка госпожа Портър, която с помощта на една прислужничка се грижеше за домакинството. Тя с готовност отговори на всички въпроси на Холмс. Нищо не била чула през нощта. Напоследък господарите били в чудесно настроение, не помнела да са били по-весели и благоденстващи. Сутринта, като влязла в стаята и видяла кошмарната гледка около масата, припаднала от ужас. Щом се съвзела, отворила прозореца, за да влезе чист въздух, и побягнала към пътя, докато не срещнала един селски момък, когото пратила за доктора. Отнесли господарката в леглото ѝ на горния етаж. Наложило се четирима яки мъже да помагат, докато вкарат братята в каретата на приюта. Тя нямало да остане в къщата и ден повече, още следобед заминавала при семейството си в Сент Айвс.

Качихме се да видим покойната. Макар да приближаваше средна възраст, личеше си, че госпожица Бренда Трегенис е била много хубава преди години. Мургавото ѝ лице е изрязани черти беше красиво дори в смъртта, но все още сгърчено от ужаса, последното чувство, което бе изпитала. След това слязохме пак в дневната, където се бе разиграла необикновената трагедия. В камината още имаше въглени и пепел. На масата стояха свещниците с изгорели докрай свещи и разпръснатите карти. Столовете бяха наредени до стените, но всичко останало си беше като предната вечер. Холмс закрачи из стаята внимателно, сядаше в различните кресла, раз местваше ги и възстановяваше положението им. Провери каква част от градината може да се види, разгледа пода, тавана и камината. Но нито за миг не видях в очите му

внезапното пламъче и стиснатите устни, които да ми подсказат, че е съзрял светлина в непрогледния мрак.

— Защо камината е била запалена? — попита той. — Винаги ли са я палили в тази малка стая през пролетта?

Мортимър Трегенис обясни, че вечерта била студена и влажна. Затова, след като той дошъл, запалили камината.

— Какво възнамерявате да правите сега, господин Холмс? — попита той.

Приятелят ми се усмихна и сложи ръка на рамото ми.

— Смятам, Уотсън, отново да започна да се тровя с лулата, за което ти толкова често и с основание ме порицаваш — каза той. — С ваше разрешение, господа, ние ще се върнем в нашата квартира, тъй като е малко вероятно да открием тук нещо повече. Ще обмисля фактите, господин Трегенис, и ако нещо ми хрумне, непременно ще го споделя с вас и с пастора. Засега ви желая приятен ден.

Не мина много време, след като се бяхме върнали във вила Полдю, когато Холмс наруши проточилото се мълчание. Той седеше свит в креслото и изпитото му аскетично лице едва се виждаше сред синкавите облаци дим със свъсени черни вежди и сбърчено чело, с пуст и отсъстващ поглед. Накрая остави лулата и стана.

— Така нищо няма да излезе, Уотсън! — каза той. — Да се поразходим край скалите и да потърсим кремъчни стрели. По-вероятно е да открием нещо подобно, отколкото улики за решаването на тази загадка. Да караш ума си да работи без достатъчно материал, е все едно да пришпорваш някаква машина. Накрая тя ще стане на парчета. Морски въздух, слънце и търпение, Уотсън. Всичко останало ще дойде от само себе си. Хайде сега спокойно да разгледаме положението — продължи той, докато вървахме покрай скалите. — Здравно да се заловим и за най-малкото нещо, което знаем, за да сме готови, дойдат ли нови факти, да ги разположим на местата им. На първо място приемам, че нито един от двамата ни не е готов да признае дяволска намеса в човешките дела. Така че напълно изключваме този фактор. Много добре. Остават трима души, изплашени до смърт от някаква съзнателна или несъзнателна човешка намеса. Това са неоспоримите факти. И така, кога се е случило това? Ако приемем, че разказът на господин Мортимър Трегенис отговаря на истината, очевидно е станало веднага след излизането му от стаята. Този момент е много

важен. Предполага се, че инцидентът се е разиграл няколко минути след това. Картите още са били на масата. Вече е бил минал часът, в който обикновено си лягат. А те не са променили положението си, не са отместили столовете. Ето защо, повтарям, станало е непосредствено след като той е излязъл от стаята, но не по-късно от единайсет. Следващият логичен ход е да проверим, доколкото е възможно, къде е ходил Мортимър Трегенис, след като е излязъл от стаята. Както изглежда, този въпрос не поражда подозрения. Естествено, човек като теб, който познава методите ми, е отгатнал хитрината с несръчното прекатурване на ведрото, чрез която се сдобих с по-ясни отпечатъци от обувките му. Те отлично се виждаха в мокрия пясък. Спомняш си, че снощи също е било влажно, и не беше трудно, след като вече имах мостра, да различа неговите отпечатъци сред останалите и да ги проследя. По всичко личи, че е тръгнал право към къщата на пастора. В такъв случай, ако Мортимър Трегенис излиза от сцената и причина за произшествието е външен човек, как можем да разберем кой е бил той и по какъв начин е предизвикал такъв ужас? Госпожа Портър може да бъде елиминирана, тя очевидно е безобидна. Има ли доказателства, че някой се е промъквал до прозореца и е направил нещо, предизвикало лудост у тези, които са го видели? Единственото предположение в тази посока идва от самия Мортимър Трегенис, който твърди, че брат му бил споменал за някакво движение в градината. Това е странно, тъй като нощта е била дъждовна, мъглива и тъмна. Всеки, който е искал да уплаши тези хора, е трябвало да иде чак до прозореца, за да го видят. Под прозореца има цветна леха, почти метър широка, но в нея не личат никакви отпечатъци. В такъв случай е трудно да си представим как някой отвън би могъл да направи на хората в къщата толкова ужасяващо впечатление, не можем и да открием някакъв мотив за подобно странно и сложно покушение. Виждаш ли пречките, Уотсън?

— Единствено те са съвсем явни — отвърнах убеден.

— И все пак, щом съберем още малко факти, ще докажем, че не са непреодолими — каза Холмс. — Смятам, Уотсън, че в обемистия си архив можеш да намериш не по-малко оплетени случаи. А засега, докато не се сдобием с по-точни сведения, да оставим тази загадка настрана и да посветим останалата част от предобедна на търсене на неолитния човек.

Сигурно съм отбелязвал способността на моя приятел да отвлича ума си от даден въпрос, но никога не съм се дивил на това повече, отколкото в онова пролетно утро в Корнуол, когато в продължение на два часа той разказваше за келти, накрайници на стрели и грънци тъй безгрижно, като че ли не го чакаше разбулването на зловеща загадка. Едва когато се върнахме в къщата и заварихме очакващ ни посетител, Холмс бързо насочи мислите си обратно към въпроса. Никой от нас не попита кой е посетителят. Масивното тяло, набразденото от дълбоки бръчки лице със сурови очи и ястребов нос, прошарената коса, която почти бръскаше тавана, брадата — тъмноруса по края и бяла около устата, е изключение на никотиновото потъмняване от вечната му пура — всичко това беше добре познато и в Лондон, и в Африка и можеше да принадлежи само на прочутия ловец на лъвове пътешественика доктор Леон Стърндейл. Бяхме чули, че бил наблизко, дори веднъж-дваж зърнахме високия му силует по пътеките из мочурището. Той обаче не се приближаваше към нас, а и на нас не ни хрумваше да отидем при него, тъй като всички знаеха за любовта му към усамотението, която го караше да прекарва по-голямата част от промеждутъците между пътешествията си в малка колиба в затънтените гъсталаци. Тук сред книгите и картите живееше в пълно отшелничество, като сам се грижеше за скромните си нужди и не проявяваше почти никакъв интерес към живота на съседите си. Затова се изненадах, когато го чух настойчиво да пита Холмс постигнал ли е някакъв напредък в разгадаването на тайнственото престъпление.

— Селските полицаи са в пълно недоумение — каза той, — но може би вашият голям опит ви е подсказал някакво разбираемо обяснение. Единственото ми основание да ви моля да споделите с мен това е, че по време на множеството ми престои тук се сблизих със семейство Трегенис, които всъщност са ми братовчеди по майчина линия, и необикновената им участ, естествено, е тежък удар за мен. Бях вече на път за Африка, бях стигнал до Плимът, но тази сутрин научих за станалото и веднага се върнах, за да помогна на разследването.

Холмс повдигна учуден вежди.

— Значи си изпуснахте кораба?

— Ще се кача на следващия.

— Мили Боже, това наистина е приятелство.

— Нали ви казах, бяха ми роднини.

— Точно така, братовчеди по майчина линия. Багажът ви на кораба ли беше?

— Част от него — да, но по-голямата част остана в хотела.

— Ясно. Но събитието вероятно още не е стигнало до вестниците в Плимът?

— Не, сър, получих телеграма.

— Ще позволите ли да запитам от кого?

По неприветливото лице на изследователя мина сянка.

— Много сте любопитен, господин Холмс.

— Такава ми е работата.

С известно усилие доктор Стърндейл възстанови нарушеното си самообладание.

— Нямам нищо против да ви кажа — рече той. — Телеграмата бе изпратена от господин Раундей, пастора.

— Благодаря — каза Холмс. — А в отговор на първоначалния ви въпрос ще кажа, че случаят все още не ми е напълно ясен, но храня сериозни надежди да го реша. Да кажа повече, би било прибързано.

— Може би няма да имате нищо против да ми съобщите дали подозренията ви имат някакъв конкретен адрес?

— Не, не съм в състояние да ви отговоря.

— Значи съм си изгубил времето и няма защо да удължавам това посещение.

Прочутият доктор си тръгна доста раздразнен, а пет минути след него излезе и Холмс. Видях го отново чак вечерта, когато се прибра с унила походка и изнурено лице, от което разбрах, че разследването не е напреднало особено. Прочете набързо телеграмата, която го чакаше, и я хвърли в камината.

— Беше от хотела в Плимът, Уотсън — каза. — Научих името му от пастора и телеграфирах, за да проверя дали разказът на доктор Стърндейл отговаря на истината. Явно наистина е бил там миналата нощ и е оставил част от багажа си да отпътува за Африка, а самият той се е върнал, за да присъства на разследването. Какви изводи си правиш от това, Уотсън?

— Дълбок интерес.

— Да, много дълбок интерес. Тук има някаква нишка, която още не сме хванали, а тя може да ни преведе през лабиринта. Горее главата,

Уотсън, сигурен съм, че тепърва ще узнаем нови факти. А щом това стане, пречките бързо ще останат зад нас.

Тогава не подозирах колко скоро думите на Холмс ще станат истина, нито пък колко странни и зловещи неща ще се случат и ще отворят съвършено нова насока в разследването. На сутринта се бръсних до прозореца, когато чух конски тропот и видях двуколка, която се носеше в галоп по пътя. Тя спря пред нашата врата, от нея скочи пасторът и се втурна по пътеката през градината. Холмс вече се беше облякъл и забърза надолу да го посрещне.

Посетителят ни беше така развълнуван, че едва можеше да говори, но накрая въпреки запъхтяното дишане и възклицианията подзе трагичния си разказ.

— Ние сме във властта на дявола, господин Холмс! Клетото ми паство е жертва на дявола! — извика той. — В него вилнее самият сатана! Всички сме в ръцете му!

Той подскачаше от възмущение и ако не бяха пепелявото му лице и слисаният поглед, щеше да е смехотворен. Накрая чухме ужасната новина.

— Господин Мортимър Трегенис е умрял тази нощ. Точно като сестра си.

Холмс се изправи рязко в мигновен изблик на енергия.

— Ще има ли в двуколката ви място и за нас?

— Да.

— В такъв случай, Уотсън, ще отложим закуската. Господин Раундей, изцяло сме на ваше разположение. Бързо, бързо, докато не са разместили нещата.

Наемателят заемаше две стаи една над друга в дома на свещеника. Отдолу беше голяма дневна, отгоре — спалнята. Прозорците гледаха към поляната за крокет, която стигаше до къщата. Пристигнахме преди доктора и полицията и нищо не беше докосвано. Нека опиша картината, както я видяхме в мъгливото мартенско утро. Тя никога няма да се изличи от паметта ми.

Въздухът в стаята беше ужасно и потискащо задушен. Прислужничката, която първа беше влязла, беше отворила прозореца, иначе щеше да е още по-нетърпимо. Може би това се дължеше на факта, че посред масата блещукаше и пушеше газена лампа. До нея седеше мъртвецът, отпуснат на стола си с отметната глава, така че

рядката му брада стърчеше, очилата му се бяха озовали на челото, а мършавото му мургаво лице, обърнато към прозореца, бе разкривено в същото изражение на ужас, както при покойната му сестра. Крайниците му бяха сгърчени, а пръстите изкривени, сякаш бе умрял от истински пристъп на страх. Беше облечен, макар да си личеше, че го е сторил набързо. Вече бяхме научили, че през нощта е спал в леглото си и трагичната му кончина е настъпила рано сутринта.

Всеки, който видеше внезапната промяна, настъпила с Холмс, след като влезе в стаята, където се бе разиграла трагедията, би разбрал каква огнена енергия се криеше под невъзмутимата му външност. За миг той се напрегна и се съсредоточи докрай, очите му заблестяха, лицето му застина, ръцете и краката му затрепериха от напрежение. Излезе на поляната, после влезе през прозореца, обиколи стаята, качи се в спалнята. Беше досущ като гонче, душешо за следа. Обиколи бързо спалнята, накрая отвори прозореца, което явно породило в него нов изблик на енергия, защото се надвеси навън с възклицания на интерес и доволство. После се втурна надолу по стълбите, излетя през отворения прозорец, просна се на поляната, малко след това рязко се изправи и пак влетя в стаята с енергията на ловец, попаднал по следите на дивеча. Разгледа лампата — съвсем обикновена — с най-голямо внимание, мерейки нещо. Подробно огледа с лупата си капачето над шишето, изчегърта малко сажди, полепнали отгоре му, и ги сложи в един плик за писма, който прибра в бележника си. Накрая, тъкмо когато пристигнаха докторът и полицаите, направи знак на пастора и тримата излязохме на поляната.

— Радвам се да ви съобщя, че наблюденията ми не са съвсем безплодни — започна той. — Не мога да остана и да говоря с полицията, но ще ви бъда изключително задължен, господин Раундей, ако предадете на инспектора поздравите ми и насочите вниманието му към прозореца в спалнята и лампата в дневната. И сами по себе си те говорят много, но, взети заедно, водят до почти неоспоримо заключение. Ако полицията желае да получи още сведения, ще се радвам да ги посрещна у дома. А сега, Уотсън, смятам, че другаде ще бъдем по-полезни.

Може би полицаите не одобряваха намесата на един любител или си въобразяваха, че са попаднали на обещаваща следа, но през следващите два дни никой не ни потърси. Холмс прекара част от това

време в къщата, като пушеше и размишляваше, но по-голямата част посвети на разходки из околността, на които тръгваше сам и се връщаше след часове, без да каже и дума къде е бил. Един експеримент ми подсказа каква е посоката на разследването му. Беше купил лампа — съвсем същата като онази, която гореше в стаята на Мортимър Трегенис в сутринта на трагедията. Напълни я със същата газ, която използваша в дома на свещеника, и грижливо отчете времето, необходимо, за да изгори докрай. А другия му, далеч по-неприятен експеримент вероятно няма да забравя никога.

— Сигурно си забелязал, Уотсън — каза той един следобед, — че в различните разкази, които чувахме, има една-единствена прилика. И в двата случая става дума за влиянието на въздуха върху тези, които първи са влезли в стаята. Спомняш си, че когато описа пристигането си в дома на своите братя, Мортимър Трегенис отбеляза, че щом влязъл в стаята, докторът се свлякъл на един стол. Забравил ли си? Е, уверявам те, така беше. Спомни си и думите на госпожа Портър, икономката, която припаднала, щом влязла в стаята, и след това отворила прозореца. Във втория случай — със самия Мортимър Трегенис — не може да си забравил ужасната смрад, която ни лъхна в стаята, макар прислужничката вече да бе проветрила. Когато я разпитах, тя ми каза, че се почувствала толкова зле, че се наложило да си легне. Трябва да признаеш, Уотсън, че тези факти са много показателни. И в двата случая има доказателства за отровен въздух. Освен това и в двата случая в стаята гори нещо — камина и лампа. Камината е била нужна, но лампата е била запалена — както показва количеството изгоряла газ — много след изгрев-слънце. Защо? Със сигурност защото има някаква връзка между тези три неща: огъня, задушния въздух и накрая лудостта или смъртта на клетниците. Не е ли ясно?

— Така излиза.

— Поне можем да го приемем за работна хипотеза. Да предположим тогава, че и в двата случая е горяло нещо, което е изпускало във въздуха токсично вещество, причиняващо странни последици. Много добре. В първия случай, със семейство Трегенис, то е било сложено в камината. Прозорецът е бил затворен, но част от дима е отивала в комина. Затова би било редно последиците от отравянето да са по-слаби, отколкото във втория случай, когато не е

имало никакво проветрение. И резултатът го потвърждава, тъй като в първия случай е умряла само жената, чийто организъм е по-крехък, а другите са били сполетени от временно или постоянно умопомрачение, което явно е първата последица от опиата. Във втория случай той е подействал с пълна сила. Следователно фактите подкрепят хипотезата за отрова, която действа чрез изгаряне. Като стигнах дотам, аз, естествено, претърсих стаята на Мортимър Трегенис за остатъците от това вещество. Логичното място, където трябваше да търся, беше капачето над шишето на лампата. Както и очаквах, забелязах там наслоени сажди, а по края — кафеникав прах, който не беше изгорял докрай. Както видях, взех половината от него и го сложих в един плик.

— Защо само половината, Холмс?

— Не е в стила ми, драги Уотсън, да възпрепятствам работата на полицията. Оставям им всички доказателства, които намирам. Отровата си остана там, стига да проявят съобразителността да я открият. А сега, Уотсън, ще запалим нашата лампа, като преди това отворим прозореца, за да не се стигне до преждевременна кончина на двама заслужили членове на обществото. Ти самият ще седнеш в креслото близо до прозореца, освен ако като разумен човек не решиш, че не искаш да имаш нищо общо с тази работа. О, ще останеш до края на представлението, така ли? Знаех си, че мога да разчитам на моя Уотсън. А това кресло ще сложа срещу твоето, за да бъдем един срещу друг на приблизително еднакво разстояние от отровата. Вратата ще оставим откритата. Така всеки от нас ще може да вижда другия и да прекрати опита, ако симптомите станат тревожни. Ясно ли ти е всичко? Добре, тогава изваждам от плика праха — или поне това, което е останало от него — и го слагам над горящата лампа. Така! Сега, Уотсън, да седнем и да видим какво ще стане.

Не се наложи да чакаме дълго. Едва бях седнал в креслото, когато усетих тежка мускусна миризма, остра и противна. След като я поех, умът и въображението ми вече не бяха в моята власт. Плътен черен облак се завъртя пред очите ми и разумът ми каза, че в този облак, все още невидимо, но готово да се нахвърли върху мен, се спотайва всичко неизразимо ужасяващо, цялото чудовищно и неопикуемо зло във вселената. Прозирни сенки се завъртяха и заплуваха в черния облак и всяка от тях беше заплаха и

предупреждение за нещо идващо, предизвестие, че на прага стои нещо неопишуемо, чиято сянка бе достатъчна, за да разруши душата ми. Обхвана ме вледеняващ ужас. Усетих, че косата ми настръхва, очите ми се изцъклят, устата ми зяпва и езикът ми се подува. Хаосът в главата ми бе толкова страшен, че нещо непременно трябваше да се скъса. Опитах се да викам и в дрезгавото грачене, което излезе, едва познах гласа си, далечен и откъснат от мен. В същия миг в опит да избягам разкъсах облака на отчаянието и зърнах лицето на Холмс, бяло, сковано и измъчено от ужас — със същия израз, който бях видял на лицата на умрелите. Тъкмо този образ ми върна за миг разума и силата. Скочих от креслото, хванах Холмс с две ръце, изтеглих го залитащ през вратата и след миг се проснахме на тревата един до друг, като виждахме само яркото слънце, което си пробиваше път през адския облак на ужас, в който бяхме потопени. Той бавно се вдигаше от душите ни подобно на мъглата наоколо и най-сетне спокойствието и разумът се върнаха. Седяхме на тревата и бършехме студената пот от челата си, като се разглеждахме един друг, за да видим дали не са останали някакви следи от ужасното преживяване.

— Ей Богу, Уотсън! — каза накрая Холмс с треперещ глас. — Дължа ти благодарност и извинение. Недопустимо е да правиш подобни опити дори със себе си, а какво остава за приятел. Наистина те моля за прошка.

— Знаеш — отвърнах развълнуван, защото никога не бях надничал толкова дълбоко в душата на Холмс, — че за мен е висша радост и чест да ти помагам.

Но той веднага възвърна полушеговитото си, полуцинично отношение, което обикновено проявяваше към околните.

— Излишно ще е да ни докарват до лудост, драги Уотсън — каза той. — Един непредубеден наблюдател категорично ще заяви, че сме си били луди и преди да се заемем с толкова безумен експеримент. Признавам, изобщо не предполагах, че резултатът може да се окаже толкова незабавен и сериозен.

Той се втурна в къщата и след миг се появи с горящата лампа. Държеше я колкото може по-далеч от лицето си и я хвърли в къпинака.

— Трябва да изчакаме стаята да се проветри. Мога ли да смятам, Уотсън, че вече не изпитваш и капка съмнение, как са станали трагедиите?

— Никакво.

— Но причината остава все така неясна. Да идем в беседката и да поговорим. Тази зловеща смрад още ми дращи на гърлото. Според мен трябва да признаем, че макар и да е жертва във втория случай, уликите сочат Мортимър Трегенис като виновник за първия. Не бива да забравяме най-вече, че е имало някаква семейна свада, последвана от помирение. Не можем да кажем колко остра е била свадата и колко искрено помирието. Но като си спомня Мортимър Трегенис с лукавата му физиономия и злобните очички зад очилата, не бих казал, че е човек, склонен да прощава. Освен това си спомняш, че идеята за нечие присъствие в градината, която за малко отвлече вниманието ни от истинската причина за трагедията, беше именно негова. Имал е мотив да ни насочи по лъжлива диря. И накрая, ако не е той човекът, хвърлил в камината това вещество на излизане, кой го е сторил? Всичко се е случило непосредствено след неговото излизане. Ако е дошъл някой друг, семейството би станало да го посрещне. Освен това в мирния и тих Корнуол никой не ходи на гости след десет часа вечерта. Значи можем да приемем, че всички доказателства сочат за виновник Мортимър Трегенис.

— Тогава неговата смърт е самоубийство!

— Да, Уотсън, на пръв поглед това предположение не е изключено. Нищо чудно човек, на чиято съвест тежи вината за ужасната трагедия в собственото му семейство, измъчван от угризения на съвестта, да си отреди същата участ. Съществуват обаче убедителни доводи срещу това. За щастие в Англия има един човек, който знае всички подробности, и аз се погрижих днес следобед да ги научим лично от него. О! Малко е подранил. Ако обичате, елате насам, доктор Стърндейл. Проведохме малък химически опит на закрито, вследствие на който стаята ни не е особено подходяща за посрещането на толкова изтъкнат гост.

Бях чул как тропна градинската порта, и по пътеката се появи величествената фигура на прочутия изследовател на Африка. Той изненадан тръгна към беседката, в която седяхме.

— Пратили сте да ме повикат, господин Холмс. Получих бележката ви преди около час и дойдох, макар всъщност да не знам защо трябва да се подчиня на призовката ви.

— Може би до края на срещата ни ще изясним това — каза Холмс. — А междувременно съм ви много задължен за любезното съгласие да дойдете. Извинете ни за това импровизирано гостуване на открито, но с приятеля ми доктор Уотсън току-що добавихме нова глава в мистерията, която вестниците наричат „Ужасът в Корнуол“, и за момента предпочитаме чист въздух. А и може би е добре да разговаряме там, където няма опасност да ни подслушват, понеже въпросите, които ще обсъждаме, ви засягат лично.

Изследователят извади пурата от устата си и се вторачи мрачно в моя приятел.

— Нямам представа, сър — каза той, — какво може да е това, което ме засяга дълбоко лично.

— Убийството на Мортимър Трегенис — рече Холмс.

За миг съжалих, че не съм въоръжен. Свирепото лице на Стърндейл стана тънмораво, очите му заблестяха яростно, а на челото му изпъкнаха преплетени вени, когато се хвърли към приятеля ми със свити юмруци. После спря и с неимоверно усилие си наложи маската на хладно, сковано спокойствие, което може би предвещаваше повече опасност от изблика на ярост.

— Толкова дълго съм живял сред диваци и отвъд закона — каза той, — че накрая сам станах закон за себе си. По-добре, господин Холмс, да не забравяте това, защото нямам желание да пострадате.

— Аз също нямам желание вие да пострадате, доктор Стърндейл. И най-убедителното доказателство е фактът, че въпреки всичко, което знам, изпратих да повикат вас, а не полицията.

Стърндейл седна с въздишка, стреснат може би за пръв път в бурния си живот. В поведението на Холмс имаше спокойна, уверена мощ, срещу която не можеше да се противи. Гостът ни заекна за миг, конвулсивно свивайки и отпускаяки едрите си длани.

— Какво искате да кажете? — попита накрая. — Ако това е блъф от ваша страна, господин Холмс, сгрешили сте обекта за своя опит. Престанете да стреляте напосоки. Какво всъщност твърдите?

— Ще ви кажа — продължи Холмс, — и то защото се надявам на откровеността да отвърнете с откровеност. Какъв ще бъде следващият ми ход, зависи изцяло от това, как ще се защитите.

— Да се защитя ли?

— Да, сър.

— И от какво да се защитавам?

— От обвинението в убийство на Мортимър Трегенис.

Стърндейл попи челото си с кърпичка.

— Бога ми, вие се шегувате — каза той. — Всичките си успехи ли постигате с гениалната си способност да блъфирате?

— Не аз, вие блъфирате, доктор Стърндейл — каза неумолимо Холмс. — Като доказателство ще изложа пред вас някои факти, върху които изградих заключенията си. Завръщането ви от Плимът, след като сте оставили по-голямата част от багажа си да отпътува за Африка, първо ми подсказа, че вие сте един от факторите, които трябва да имам предвид, когато възстановявам тази трагедия...

— Върнах се...

— Чух основанията ви и ги смятам за неубедителни и незадоволителни. Ще прескочим това. Дойдохте да ме попитате кого подозирам. Отказах да ви отговоря. Тогава отидохте до дома на свещеника, почакахте отвън известно време и накрая се върнахте във вилата си.

— Откъде знаете?

— Проследих ви.

— Не забелязах никого.

— Точно така става, когато аз следя някого. После сте прекарвали във вилата си безсънна нощ и сте замисляли някакви планове, които на сутринта сте се заели да приведете в действие. Излезли сте от къщи при изгрев-слънце и сте напълнили джоба си с червеникавия чакъл, струпан пред портата ви.

Стърндейл се изправи рязко, втренчил изумен поглед в Холмс.

— После сте извървели крадешком разстоянието от километър и нещо до дома на пастора. Ще отбележа, че сте носили същите спортни обувки, които и в момента са на краката ви. Минали сте през овощната градина и живия плет и сте се озовали под прозореца на наемателя Трегенис. Вече е било светло, но всички са спели. Извадили сте от джоба си шепа чакъл и сте го хвърлили по горния прозорец...

Стърндейл скочи на крака.

— Вие сте самият дявол! — извика той.

Холмс се усмихна в отговор на комплимента.

— Наложило се е да хвърлите две-три шепи, докато той се покаже. Помолили сте го да слезе долу. Той се е облякъл набързо и е

слязъл в дневната. Влезли сте през прозореца. Провели сте с него кратък разговор, по време на който сте се разхождали из стаята. После сте излезли, като сте затворили прозореца и сте застанали отвън на поляната, за да наблюдавате ставащото. И накрая, след като Трегенис е издъхнал, сте се върнали вкъщи по същия път. Е, доктор Стърндейл, как ще оправдаете подобни действия и как ще обясните мотивите си? Ако смятате да извъртате или да хитрувате, уверявам ви, няма да се поколебая да предам случая на властите.

Докато посетителят ни слушаше обвинителя си, лицето му бе станало пепеляво. Той седя известно време замислен, заровил лице в дланите си. После с внезапно и рязко движение извади от джоба си една снимка и я хвърли на масата пред нас.

— Затова го направих — каза той.

Беше снимка на много красива жена. Холмс се наведе да я разгледа.

— Бренда Трегенис — каза той.

— Да, Бренда Трегенис — повтори нашият посетител. — Обичах я от години. Тя също. Това е тайната на уединението ми в Корнуол, на което хората толкова се чудеха. Единственото същество на света, което ми беше скъпо. Не можех да се ожения за нея, защото имам жена, която ме напусна отдавна, без да мога да се разведа заради жалките английски закони. Бренда чакаше с години. Аз чаках с години. И ето какво дочакахме.

Страшно ридание разтърси мощното му тяло, той се хвана за гърлото. После се овладя с усилие и продължи да разказва.

— Пасторът знаеше. Беше ни довереник. Ще ви каже, че тя беше ангел, слязъл на земята. Затова ми телеграфира и аз се върнах. Какво значение имаха багажът и пътуването ми, когато научих какво е сполетяло моята любима? Ето ви обяснението за постъпката ми, господин Холмс.

— Продължете — каза приятелят ми.

Доктор Стърндейл извади от джоба си книжен пакет и го сложи на масата. На него пишеше *Radix pedis diaboli*, а под надписа един червен етикет предупреждаваше за отрова. Той го побутна към мен.

— Разбрах, че сте лекар, сър. Чували ли сте някога за този препарат?

— Корен от дяволски крак! Не, никога.

— Това не хвърля сянка върху професионалната ви осведоменост — каза той, — защото, доколкото знам, с изключение на една мостра в лабораторията в Буда, в Европа няма друг образец от него. Още не е известен нито на фармакопеята, нито в трудовете по токсикология. Коренът има формата на крак, получовешки, полукози — оттам и странното име, което му е дал един мисионер ботаник. Използва се като отрова за мъчения от някои знахари в определени райони на Западна Африка, които го пазят в тайна. С този образец се сдобих при изключително странни обстоятелства в страната Убанги.

— Ще ви разкажа всичко, господин Холмс, защото вие вече знаете толкова много, че е в мой интерес да разберете всичко. Вече ви обясних какво ме свързваше със семейство Трегенис. Заради сестрата поддържах приятелски отношения и с братята. Имаше семеен скандал за пари, който отчужди Мортимър, но всички мислеха, че нещата са се изгладили, и след това се виждах с него, както и с останалите. Той беше лукав и коварен човек, интригант, на няколко пъти имах повод да го заподозра, но нямах причина да се скарам с него сериозно. Един ден, едва преди две седмици, дойде във вилата ми, за да му покажа сбирката си от африкански забележителности. Сред тях бе и този прах. Обясних му за странните му качества, за това, как стимулира мозъчните центрове, които контролират страха, и как съдбата на клетия туземец, подложен на мъчения от жреца на племето, е лудост или смърт. Казах му и колко безсилна е европейската наука пред въздействието му. Не знам как го е взел, защото през цялото време бях в стаята, но не се съмнявам, че докато съм отварял разни шкафови и съм се навеждал над разни кутии, е успял да вземе малко от дяволския крак. Добре си спомням как ме засипа с въпроси, какво количество и колко време е нужно, за да подейства, но и през ум не ми мина, че може да пита с някаква конкретна цел. Сетих се за това едва когато получих телеграмата от пастора в Плимът. Злодеят си мислеше, че когато новината стигне дотам, вече ще съм в морето и ще се изгубя с години в джунглите на Африка. Но аз незабавно се върнах. Разбира се, щом чух подробностите, и за миг не се усъмних, че е била използвана моята отрова. Дойдох при вас с надеждата, че може да сте открили някакво друго обяснение. Но не можеше да има друго. Бях убеден, че Мортимър Трегенис е убиецът, че заради парите и за да остане единствен настойник на общото имущество, бе подложил роднините

си на въздействието на дяволския крак. Така беше причинил лудостта на братята си и смъртта на сестра си Бренда, едничкото същество, което съм обичал и което ме е обичало. Беше извършил престъпление. Но какво щеше да бъде наказанието му? Да се обърна към правосъдието? Къде бяха доказателствата ми? Знаех, че всичко е станало точно така, но как щях да накарам провинциалните съдебни заседатели да повярват на толкова фантастичен разказ? Можеше да успея, но можеше и да се проваля. А нямах право на това. Душата ми искаше мъст. Вече ви казах, господин Холмс, че прекарах по-голямата част от живота си извън закона и накрая се превърнах в свой собствен закон. Така беше и сега. Реших, че и него трябва да го сполети съдбата, която бе отредил на другите. Ако не станеше, щях да го накажа със собствените си ръце. В момента в цяла Англия няма друг човек, който по-малко да милее за живота си. Казах ви всичко. Вие самият открихте останалото. Наистина, след безсънната нощ излязох рано. Предвидих, че ще е трудно да го събудя, затова взех малко чакъл от купчината, която споменахте. Той слезе и ми отвори прозореца на дневната. Отправих му обвиненията си. Казах му, че съм дошъл и като съдия, и като палач. Щом видя револвера ми, нещастникът се сви на стола като парализиран. Запалих лампата, сложих праха отгоре и заставах пред прозореца, готов да изпълня заплахата си да го застрелям, ако се опита да излезе. След пет минути издъхна. Господи, каква смърт! Но сърцето ми остана каменно, защото всичко това вече го бе изтърпяла невинната ми любима. Това е разказът ми, господин Холмс. Ако някога сте обичали, може би и вие бихте сторили същото. Във всеки случай аз съм в ръцете ви. Направете, каквото пожелаете. Както казах, няма човек, който по-малко да се бои от смъртта.

Холмс помълча известно време.

— Какво възнамерявахте да правите след това? — попита накрая.

— Смятах да потъна в дебрите на Централна Африка. Работата ми там е завършена наполовина.

— Довършете я — каза Холмс. — Аз поне не възнамерявам да ви попреча.

Доктор Стърндейл надигна великанското си тяло, поклони се тържествено и излезе от беседката. Холмс запали лулата си и ми подаде кесията с тютюн.

— Малко дим, който не е отровен, ще внесе приятно разнообразие — каза той. — Според мен трябва да се съгласиш, Уотсън, че това не е случай, в който дългът ни зове да се намесваме. Разследването ни беше независимо, такива трябва да са и действията ни. Ти няма да издадеш този човек, нали?

— Категорично не — отвърнах аз.

— Никога не съм обичал, Уотсън, но ако това се беше случило с любимата ми жена, сигурно щях да постъпя също като ловеца на лъвовете, взел закона в свои ръце. Кой знае? Е, Уотсън, не желая да те обиждам, като ти обяснявам очевидни неща. Разбира се, отправната точка в проучванията ми беше чакълът по перваза на прозореца. В градината на пастора няма нищо подобно. Едва когато вниманието ми бе привлечено от доктор Стърндейл и вилата му, видях откъде се е взел. Лампата, запалена посред бял ден, и остатъците от праха по капачето, бяха следващите брънки в логическата верига. А сега, драги ми Уотсън, смятам, че можем да забравим този въпрос и с чиста съвест да се върнем към изследването на халдейските корени, които със сигурност могат да се открият в корнуолския диалект на великия келтски език.

ПРЕДИ ДА ПАДНЕ ЗАВЕСАТА

Беше девет часа вечерта на 2 август — най-ужасния август в историята на човечеството. Страховитата тишина и смътното очакване, стаени в соления неподвижен въздух, сякаш подсказваха, че над грешната земя надвисва Божието проклятие. Слънцето бе залязло отдавна, но на изток ниско на хоризонта се простираше кървавочервен зев като отворена рана. Звездите отгоре сияеха ярко, в залива блещукаха светлините на корабите. Двамата прочути германци стояха до каменния парапет на градинската алея пред ниската дълга къща с безброй прозорци и гледаха широката извивка на брега в подножието на високата варовикова скала, на която Фон Борк като скитащ орел се бе приютил преди четири години. Приведени един към друг, те говореха тихо и доверително. Отдолу огънчетата на цигарите им вероятно приличаха в мрака на тлеещите очи на зъл дух.

Фон Борк бе забележителен човек, който едва ли имаше равен сред всичките предани агенти на кайзера. Неговите качества бяха предопределили избора му за мисията в Англия, най-важната, а след като я пое, дарбите му ставаха все по-очевидни за шестимата души на света, които бяха наясно с истината. Един от тях беше сегашният му събеседник, барон Фон Херлинг, главният секретар на посолството, чийто огромен бенц от сто конски сили запречваше селския път в очакване да върне собственика си в Лондон.

— Нещата вече се развиват стремително и съвсем по график. Доколкото мога да преценя посоката на събитията, вероятно до една седмица ще се приберете в Берлин — каза секретарят. — Там, драги Фон Борк, ще останете учуден от топлия прием, който ще ви окажат. По една случайност знам какво мислят висшите кръгове за работата ви в тази страна.

Секретарят беше едър мъж, широкоплещест и висок, а навикът му да говори бавно и отмерено бе най-големият актив в политическата му кариера. Фон Борк се засмя неодобрително.

— Не е особено трудно да измамиш тези островитяни — отбеляза той. — Не можете да си представите по-наивен и прост народ.

— Не съм съвсем сигурен — каза замислено другият. — Те издигат странни и неочаквани прегради, които човек трябва да се научи да предвижда. Точно привидната им простота е капан за чужденеца. Отпърво ти се струват съвсем хрисими. После внезапно усещаш нещо твърдо и разбираш, че си се натъкнал на стена и трябва да приемеш този факт. Ето например типично английските им условности, които просто трябва да се спазват.

— Имате предвид „добрия тон“, „правилата на играта“ и други подобни? — въздъхна Фон Борк с вид на препатил човек.

— Имам предвид английските предразсъдъци и условности и чудатите им проявления. Мога да ви дам като пример един от най-големите си гафове — вече си позволявам да говоря за това, защото достатъчно отблизо познавате работата ми, та да сте наясно с онова, което съм постигнал. Стана, когато бях за пръв път тук. Поканиха ме за края на седмицата в провинциалната къща на един министър. Разговорът беше изумително непредпазлив.

Фон Борк кимна и каза сухо:

— Бил съм там.

— Именно. Естествено, изпратих в Берлин резюме на информацията. За жалост добрият ни канцлер е малко непохватен в това отношение и е изпуснал няколко думи, от които е станало ясно, че е осведомен за онова, което се е говорило там. И, разбира се, върху мен паднаха подозрения. Нямаме представа, колко ми навреди. Уверявам ви, в този случай британските ми домакини не показаха никаква благост. Цели две години бяха нужни, за да забравят това. А сега вие с тази спортна легенда...

— О, не я наричайте легенда. Това е нещо изкуствено. А моето поведение е съвсем естествено. Аз съм роден спортист. Обичам да спортувам.

— Така нещата стават по-убедителни. Вие участвате в техните регати, ходите на лов с тях, играете поло, не им отстъпвате в никакво състезание. Екипът ви победи в „Олимпия“, чувал съм, че дори побеждавате на бокс млади офицери. И какво в крайна сметка? Никой не ви приема сериозно. Вие сте „запаленият спортист“, „съвсем

приличен момък за немец“, любител на чашката и нощните клубове, безделник и развейпрах. А всъщност тази тиха провинциална къща стои в центъра на половината престъпления в Англия, а стопанинът ѝ, запаленият спортист, е най-хитрият таен агент в Европа. Гениално, скъпи ми Фон Борк, гениално!

— Ласкаете ме, бароне. Но със сигурност мога да заявя, че четирите години, които прекарах в тази страна, не бяха безплодни. Не съм ви показвал досега моя малък архив. Ще влезете ли за момент?

Вратата на кабинета извеждаше право на терасата. Фон Борк я бутна, влезе пръв и запали електрическата лампа. После затвори зад едрия си гост, който го последва, и плътно спусна тежките завеси пред зарешетения прозорец. Едва след като взе всичките тези предпазни мерки, обърна към госта загорялото си лице с орлов профил.

— Някои документи вече ги няма — каза той. — Вчера жена ми и слугите заминаха за Флъшинг и взеха по-маловажните. Разбира се, за останалите ще ми е нужен дипломатически имунитет.

— Всичко е уредено. Името ви вече е вписано в списъка на личния ескорт на посланика. Няма да имате никакви проблеми с багажа. Разбира се, възможно е просто да не се наложи да заминем. Може Англия да остави Франция да се оправя, както може. Сигурни сме, че между двете страни няма подписани пактове.

— А Белгия? — Фон Борк зачака напрегнато отговора.

— И Белгия няма.

Фон Борк поклати глава.

— Струва ми се невероятно. Белгия със сигурност има договор. Иначе това ще е краят ѝ, и то какъв край! Никога няма да се възстанови от такова унижение.

— Но поне засега ще запази мира.

— Ами честта ѝ?

— Бива ли така, уважаеми, живеем във времена, когато всеки гледа изгодата си. Честта е средновековно понятие. Освен това Англия не е готова. Не мога да го проумея — дори военният данък от петдесет милиона, който би трябвало да разкрие целта ни, все едно че сме я оповестили на първата страница на „Таймс“, не ги събуди от зимния сън. Тук-там задават по някой въпрос. Моята работа е да намеря отговор. Понякога се изразява раздразнение. Моята работа е да го разсея. Но мога да ви уверя, че по отношение на най-основните неща

— складирането на боеприпаси, подготовката за атака с подводници, организирането на производство на силни взривни вещества — те нямат никаква готовност. Как тогава Англия ще може да се намеси, особено след кашата, която забъркахме с Гражданската война в Ирландия, след опустошителните урагани и Бог знае какви още вътрешни тревоги?

— Тя трябва да мисли за бъдещето си.

— О, това е друга работа. Доколкото знам, имаме съвсем конкретни планове относно бъдещето на Англия и вашата информация ще е жизненоважна за нас. Сблъсъкът с господин Джон Бул^[1] е въпрос на дни. Ако той предпочита да е днес, ние сме в пълна готовност, драги ми Фон Борк, благодарение на вашите усилия. Ако пък реши да е утре, не е нужно да ви казвам, че ще имаме още по-голяма готовност. Според мен англичаните ще постъпят много по-умно, ако се бият със съюзници, а не сами, но това си е тяхна работа. Тази седмица е съдбовна за тях. Но да оставим предположенията и да се върнем към действителността. Говорехте за документите си.

Разположен в креслото с лъщящо плешиво чело, той пушеше с наслада пурата си и наблюдаваше действията на домакина.

В далечния ъгъл на просторната, облицована с дъбова ламперия и пълна с книги стая висеше завеса. Когато Фон Борк я дръпна, зад нея се показва голяма каса с месингов обков. Стопанинът откачи от ланеца си едно ключе и след няколко сложни манипулации с ключалката отвори тежката врата.

— Вижте!

Светлината нахлуваше в отворената каса и секретарят на посолството се взря с явен интерес в редиците препълнени чекмеджета. Всяко си имаше етикет и погледът му бегло разчете безброй заглавия: „Бродове“, „Отбрана на пристанищата“, „Самолети“, „Ирландия“, „Египет“, „Укрепленията в Портсмът“, „Ламанш“ и всякакви други. Всяко чекмедже бе догоре пълно с книжа и схеми.

— Грандиозно! — възкликна секретарят, остави пурата и плесна с пухкавите си ръце.

— Всичко това за някакви си четири години, бароне. Нелошо постижение за провинциален любител на алкохола и конните състезания. Но перлата на колекцията ми още не е дошла, а мястото ѝ

вече е направено — той посочи чекмеджето, над което беше изписано „Военноморски сигнални кодове“.

— Но по този въпрос вече имате богато досие.

— Остарели и безполезни документи. Някой е предупредил Адмиралтейството и всички кодове бяха сменени. Това беше удар, бароне, най-тежкият неуспех за тези четири години. Но благодарение на чековата ми книжка и на добрия Алтамон довчера всичко ще се нареди.

Баронът погледна часовника си и възкликна разочаровано.

— Жалко, не мога да чакам повече. Представете си колко бързо се развиват нещата на „Карлтън хаус теръс“ и всички трябва да сме на местата си. Надявах се да успея да отнеса новини за големия ви удар. Нима Алтамон не е определил точен час?

Фон Борк извади телеграма:

Пристигам довчера, ще донеса нови свещи.
Алтамон.

— Свещи?

— Нали разбирате, той се представя за специалист по автомобилите, а аз имам няколко. Според кода, който приехме, всичко, което може да възникне, се замества с някаква резервна част. Ако говори за радиатор, става дума за боен кораб, маслената помпа е крайцер и така нататък. Свещите означават военноморските кодове.

— Пусната е по обед в Портсмът — обърна я в ръцете си секретарят. — Впрочем колко му плащате?

— По пет хиляди лири за всяка отделна задача. Разбира се, освен това има и заплата.

— Ама че алчен мошеник! Тези предатели вършат работа, но как да им дадеш толкова пари?

— Алтамон работи отлично, за него не ми се свидят никакви суми. При него доставката на стоката, както се изразява, е сигурна. Освен това не е предател. Повярвайте ми, и най-патриотично надъханият ни юнкер е кротко гълъбче в отношението си към Англия в сравнение с тази американец от ирландски произход.

— О, нима?

— Ако чуете как говори, ще се уверите. Понякога едва го разбирам. Сякаш е обявил война на цяла Англия. Наистина ли трябва да тръгвате? Може да пристигне всеки момент.

— Съжالياвам, но останах повече, отколкото мога. Ще ви чакаме рано утре сутрин, а когато тази книжка влезе в посолството, можете да сложите победна точка на подвизите си в Англия. Какво е това? Токайско! — той посочи здраво запечатана прашна бутилка между две високи чаши на един поднос.

— Да ви поднеса ли една чаша на тръгване?

— Не, благодаря. Вие май сте подготвили истинско пиршество.

— Алтамон е познавач на вината и високо цени моето токайско. Капризен е и трябва да бъде глезен. Но е жизненоважен за плановете ми и се налага да му угаждам.

Двамата отново излязоха на терасата и се отправиха към огромната кола, която потрепери и са закашля, когато шофьорът на барона се опита да я запали.

— Онова там сигурно са светлините на Харуич — каза секретарят, докато обличаше палтото си. — Колко мирно и кротко изглежда всичко! А до седмица може да се появят други светлини и английското крайбрежие да се превърне в разбунен кошер! Небето също вероятно няма да е толкова мирно, ако обещанията на Цепелин се сбъднат. А коя е тази жена?

Зад тях светеше един-единствен прозорец. Виждаха се маса с лампа на нея и седнала до масата червендалеста старица с боне. Наведена над ръкоделието си, тя спираше от време на време, за да погали голяма черна котка на едно столче до нея.

— Марта, единствената прислужничка, която още не е заминала.

Секретарят се подсмихна:

— Може да се приеме като олицетворение на Британия, така погълната в себе си и излъчваща уютна сънливост. Е, Фон Борк, *au revoir*.

Той махна за последно, скочи в колата и след миг жълтите светлини на фаровете пронизаха мрака. Секретарят се облегна сред удобните възглавници в лимузината, замислен за надвисналата над Европа трагедия, и не обърна никакво внимание на малкия форд, с който колата му се размина на селския път.

Когато и последните отблясъци от фаровете се изгубиха в тъмнината, Фон Борк бавно се върна в кабинета. Пътъом забеляза, че старата икономка е угасила лампата и се е прибрала в кухнята. Непривични му бяха тишината и мракът в просторната къща, обикновено пълна с хора — семейството му и прислугата. В същото време изпита облекчение от мисълта, че всички са в безопасност и че като се изключи старицата, която се тътреше в кухнята, къщата е изцяло на негово разположение. В кабинета го чакаше доста работа и скоро напрегнатото му красиво лице поруменя от топлината на горящите документи. До бюрото му стоеше кожена чанта, в която се зае да подрежда спретнато и методично безценното съдържание на сейфа. Едва се бе захванал, когато острият му слух долови бученето на далечна кола. Мигом възкликна доволен, закопча чантата, затвори касата, побърза да я заключи и излезе на терасата. Точно навреме, за да види как при портата угаснаха фаровете на малка кола. Някой изскочи от нея и забърза към него, а шофьорът, набит възрастен мъж с посивели мустаци, се настани в очакване на дълго бдение.

— Е? — попита нетърпеливо Фон Борк, като тичаше към госта си.

В отговор мъжът тържествуващо размаха кафяво пакетче над главата си.

— Тази вечер можете да ме поздравите, уважаеми — извика той. — Най-сетне ударихме голямата печалба.

— Кодовете?

— Както ви телеграфирах. До последния — флагова сигнализация, светлинна сигнализация, радиосигнали, при това копия. Мухльоето, който ги продаде, тръгна да ми дава оригинала. Твърде опасно. Но стоката е истинска, бъдете сигурен.

Той потупа немеца по рамото с груба фамилиарност, от което домакинът се намръщи.

— Влезте — каза той, — сам съм в къщата. Чаках само това. Разбира се, копие е по-добре. Ако изчезне оригиналът, ще сменят всички кодове. Значи според вас копието е съвсем точно?

Американецът седна на креслото в кабинета и изпружи дългите си крака. Беше висок и слаб мъж на около шейсет години, гладко избръснат, с малка козя брадичка, която го оприличаваше на карикатура на Чичо Сам. В ъгълчето на устата му висеше угаснала,

изпушена до половината пура. Щом седна, той драсна клечка и я запали отново.

— Готвите се за местенето? — отбеляза мъжът, след като се огледа. — Я виж — добави, приковал очи в касата, която вече не бе скрита от завесата, — нали не си държите книгата тук?

— Защо не?

— Леле майко, в тая измислица! Уж сте били шпионин. Че един янки и с отварачка за консерви ще ѝ види сметката. Ако знаех, че писмата ми ще се ваят в нещо такова, изобщо нямаше да ви пиша; само пълен идиот би го сторил.

— Доста има да се потрудят вашите мошеници с тази касичка — отвърна Фон Борк. — Този метал не го реже никакъв инструмент.

— А ключалката?

— Това е двойна ключалка с комбинация. Знаете ли какво представлява?

— Откъде да знам? — сви рамене американецът.

— За да отворите, е нужно да знаете една дума и няколко цифри — той се изправи и показа двойния обръч около ключалката. — Външният кръг е за буквите, а вътрешният — за цифрите.

— Гледай ти, тарикатска работа.

— Изобщо не е толкова лесно, колкото си мислите. Нагласих го преди цели четири години и какъв, мислите, е шифърът?

— Да не съм врачка!

— Думата е „август“, а цифрите „1914“ — и виждате ли какво стана!

На лицето на американеца се изписаха изненада и възхита.

— Леле какъв мозък! Уцелили сте съвсем точно.

— Да, някои хора бяха в състояние още тогава да предвидят датата. Така и стана и утре сутрин се изнасям.

— Е, май трябва да се погрижите и за мен. Няма да остана сам-самичък в тази проклета страна. Най-много след седмица Джон Бул ще рипне като тигър. По-добре да го гледам отдалеч.

— Но нали сте американски гражданин?

— То и Джак Джеймс беше американски гражданин, пък сега гние в Портланд. На английското ченге не му пука, че си американски гражданин. „Тук важи британският закон“ — казва той. Като

отворихме дума за Джак Джеймс, уважаеми, вие май не си пазите много хората.

— Какво искате да кажете? — остро попита Фон Борк.

— Ами нали за вас работят? Ваша работа е да се погрижите да не пропаднат. А ей на, никакъв ви няма да им подадете ръка, като загазят. Този Джеймс...

— Джеймс сам си беше виновен. Знаете го. Беше прекалено своенравен за тази работа.

— Джеймс беше глупак. А Холис?

— Той беше побъркан.

— Е, вярно, накрая малко се побърка. Не е трудно да се палнеш, когато трябва да се преструваш от сутрин до вечер, пък всеки може да насъска ченгетата по теб. Но при Стайнър...

Фон Борк се сепна, руменото му лице посивя.

— Какво Стайнър?

— Окошариха го, какво! Снощи нахлули в дюкяна му и ей го на, вече е зад решетките в Портсмът заедно с всичките му документи. Вие ще се измъкнете, а той, клетият мошеник, трябва да поеме отговорността и ще е цяло чудо, ако отърве кожата. Та затова искам колкото може по-бързо да се кача на кораба.

Фон Борк беше силен човек, който трудно губеше самообладание, но ясно си личеше, че новината го е разтърсила.

— Но как може да са разкрили Стайнър? — промърмори той. — Това е най-тежкият удар досега.

— Е, сигурно има и друг пробив, защото мисля, че са по петите ми.

— Не може да бъде!

Сто процента. Някакви хора разпитвали хазяйката ми и когато разбрах, реших, че е време да се изпарявам. Но искам да знам как ченгетата ги разбират тия неща? Стайнър е петият човек, когото губите, откакто работя за вас, а ако не се размърдам, знам кой ще е шестият. Как ще го обясните, не ви ли е срам да виждате как хората ви загазват?

Фон Борк целият се зачерви.

— Що за дързост!

— Ако не бях дързък, нямаше да работя за вас, господине. Но ще ви кажа без заобикалки какво си мисля. Чувал съм, че когато един

агент си свърши работата, вие, немците, нямате нищо против да се озове някъде, където да не може да си отваря устата.

Фон Борк скочи на крака.

— Нима смеете да намеквате, че сам съм предал агентите си?

— Не бих се заклел, господине, но нейде има някаква примамка или шашма и е ваша работа да я откриете. Но, така или иначе аз повече няма да рискувам. Потеглям към китната Холандия и колкото по-скоро, толкова по-добре.

Фон Борк беше овладял гнева си.

— Съюзници сме от прекалено дълго, за да се караме точно в навечерието на победата — каза той. — Вие свършихте чудесна работа, излагайте се на големи опасности и аз няма да го забравя. Ако искате, идете в Холандия или елате с нас в Берлин, а отплавайте от Ротердам за Ню Йорк. След една седмица, когато Фон Тирпиц се залови за работа, няма да останат безопасни пътища. Но да си уредим сметките, Алтамон. Дайте ми книгата да я опаковам с останалите неща.

Американецът вдигна пакетчето, но не го подаде.

— А парата? — попита той.

— Моля?

— Паричките. Платата. Петте хилядарки. Нашият човек се запъна в последния момент и се наложи да му бутна още сто долара, за да не останем с пръст в устата. „Нищо не става!“ — викаше, пък след последната стотачка взе, че стана. Общо ми струваше двеста лири, а аз не съм човек, който няма да си вземе парите.

Фон Борк се усмихна язвително.

— Май нямате високо мнение за честността ми — каза той. — Искате парите, преди да сте предали книгата.

— Това са си делови отношения.

— Добре. По вашему да бъде.

Той седна зад масата, надраска чек и го откъсна, но не го подаде на госта си.

— В края на краищата, щом условията са такива, господин Алтамон — каза той, — не виждам причина да ви имам повече вяра, отколкото вие на мен. Разбирате ли? — добави той, като се обърна и погледна американеца през рамо. — Чекът е на масата. Настоявам да проверя какво има в пакета, преди да си вземете парите.

Американецът му го подаде безмълвно. Фон Борк развърза канапа и разгърна двойната обвивка. После се втренчи за миг онемял от изумление в книжката пред себе си. На корицата със златни букви беше отпечатано заглавие „Практически наръчник по пчеларство“. Но големият шпионин се взира в надписа не повече от миг. В следващия го сграбчиха за гърлото две стоманени ръце и до сгърченото му лице се притисна гъба, напоена с хлороформ.

— Още една чаша, Уотсън? — попита Шерлок Холмс, повдигайки прашната бутилка с токайско. — Да прием за радостната ни среща.

Настанен до масата, набитият шофьор малко припряно протегна чашата си.

— Добро вино, Холмс — кимна той, потвърждавайки наздравицата.

— Забележително вино, Уотсън. Шумният ни приятел на дивана ме увери, че е от специалната изба на Франц Йосиф в двореца Шонбрун. Би ли отворил прозореца, от хлороформа не можем да усетим докрай вкуса му.

Холмс застана пред отворената каса и започна да вади папка след папка, като ги преглеждаше набързо и ги пъхаше в чантата на Фон Борк. Немецът спеше, похърквайки на дивана, с вързани ръце и крака.

— Не е необходимо да бързаме, Уотсън. Няма кой да ни попречи. Би ли позвънил? В къщата е само Марта, която си изигра безгрешно ролята. Обясних й всичко още щом се захванах... А, Марта, искам да те успокоя, че всичко е наред.

На прага стоеше добродушната старица. Тя се поклони на Холмс с усмивка и хвърли боязлив поглед към дивана.

— Нищо му няма, Марта, жив и здрав е.

— Радвам се да го чуя, господин Холмс. Поне привидно беше добър господар. Вчера ми предложи да замина за Германия с жена му, но това нямаше да улесни плановете ви, нали?

— Така е, Марта. Бях напълно спокоен, като знаех, че си тук. И тази вечер подаде сигнала за действие.

— Заради секретаря, сър, онзи пълен господин от Лондон.

— Знам. Разминахме се с колата му. Но благодарение на отличното ти шофиране, Уотсън, не изпаднахме в положението на

пометената от пруската лавина Европа. Още нещо за отбелязване, Марта?

— Стори ми се, че никога няма да си тръгне. Знаех, че не искате да го сварите тук.

— Точно така. Е, наложи се да почакаме половин час на хълма, докато лампата угасне и разберем, че пътят е чист. Можеш да ми докладваш утре, Марта, в хотел „Кларидж“.

— Да, сър.

— Сигурно си се приготвила за тръгване?

— Да, сър. Днес той изпрати седем писма. Записала съм адресите, както обикновено. Получи девет, имам и тях.

— Отлично, Марта! Ще ги прегледам утре. Лека нощ. Тези книжа — продължи той — не са особено важни, защото, разбира се, информацията в тях, отдавна е изпратена на немското правителство. Това тук са оригиналите, които не можеха безопасно да се изнесат от страната.

— Значи от тях няма никаква полза?

— Не бих се осмелил да заявя такова нещо, Уотсън. Най-малко ще покажат на полицията какво е известно и какво не. Всъщност голяма част от тях той получи от мен и не е нужно да добавям, че са съвсем фалшиви. След като наистина се оттегля, с истинска радост ще проследя как някой немски крайцер плава според картите на минните заграждения, получени от мен. Но всъщност Уотсън... — той спря за миг и сложи ръце на раменете на стария си приятел, — ... още не съм те видял на светло. Как ти се отрази времето? Изглеждаш все същият веселяк.

— Чувствам се с двайсет години по-млад, Холмс. Рядко съм бил толкова щастлив, както в мига, когато получих телеграмата, с която ме молеше да намеря кола и да те чакам в Харуич. Но ти, Холмс, почти не си се променил, ако не смятаме ужасната козя брадичка.

— Какви ли жертви не прави човек за родината — подръпна брадичката си Холмс. — Утре ще бъде само лош спомен. Като се подстрижа и направя още няколко повърхностни промени, утре пак ще се появя в „Кларидж“, където бях отседнал, преди да се захвана с тази американска магария... прощавай, Уотсън, май английският ми е сериозно осквернен... с тази американска работа.

— Но нали се оттегли, Холмс? Говореше се, че си се уединил сред пчелите и книгите си в малка ферма в Саут Даунс.

— Точно така, Уотсън. И ето го плода на почивката ми, този *magnum opus* на последните години! — той вдигна томчето от масата и прочете цялото заглавие: — „Практически наръчник по пчеларство с някои наблюдения върху отлъчването на пчелата майка“. Сам я написах. Ето го плода на нощите, изпълнени с размисъл, и дните на усърдие, през които наблюдавах трудолюбивите насекоми, както някога изучавах престъпния лондонски свят.

— А как отново се захвана за работа?

— О! И аз се чудя. Да беше само външният министър, щях да удържа на натиска, но когато и министър-председателят удостои с присъствието си моята скромна обител... Господинът на дивана беше прекалено ловък, Уотсън, за да го залови полицията. Ненадминат. Нещата вървяха зле, а никой не разбираше защо. Бяха подозирани и дори залавяни разни агенти, но си личеше, че има някакъв мощен таен център. На всяка цена трябваше да бъде разкрит. Подложиха ме на силен натиск, за да се заема с въпроса. Отне ми две години, Уотсън, но не бе лишено от тръпка. Ако ти кажа, че започнах странстванията си в Чикаго, минах през ирландското тайно общество в Бъфало, създадох сериозни неприятности на полицията в Скибърийн, докато привлека вниманието на един от агентите на Фон Борк и той ме препоръча като надежден човек, ще разбереш колко сложни бяха нещата. Тогава господинът ме удостои с доверието си, което не попречи да се объркат повечето му сметки и петима от най-добрите му агенти да попаднат в затвора. Държах ги под око, Уотсън, и ги прибирах, когато узрееха. Е, господине, надявам се, че ви няма нищо.

Последната реплика бе отправена към Фон Борк, който с пъшкане и възклицания слушаше разказа на Холмс. По някое време избухна в яростен поток от ругатни на немски с разкривено от ярост лице. Холмс продължи да прелиства документите, дългите му нервни пръсти разгръщаха папките под проклятията и ругатните на пленника.

— Макар и немелодичен, немският е най-изразителният език — отбеляза той, когато Фон Борк млъкна изтощен. — Я виж ти! — добави, взирайки се в ъгъла на един чертеж, преди да го пхне в чантата. — С това ще пипнем още една птичка. Нямах представа, че

ковчежникът е чак такъв негодник, макар отдавна да го държа под око. Мили Боже, господин Фон Борк, ще има за доста неща да отговаряте.

Пленникът с усилие се привдигна от дивана и се втренчи в своя разобличител със странна смесица от изумление и ненавист.

— Ще си разчистя сметките с теб, Алтамон — каза той бавно и отмерено. — Ще ми платиш, дори да посветя живота си на това.

— Все същата песен — каза Холмс. — Колко пъти съм я чувал в миналото! Любимата песен на покойния професор Мориарти. И полковник Себастиан Моран все това повтаряше. Пък аз ей на, жив и здрав съм си и отглеждам пчели в Саут Даунс.

— Проклет да си, вероломен предател! — извика немецът, като напругаше ръце да се освободи от въжетата, а в яростния му поглед се четеше готовност за убийство.

— О, не, нещата не стоят точно така — каза Холмс с усмивка. — Какъвто и да е говорът ми, господин Алтамон от Чикаго изобщо не съществува. Той беше измислица, мит, едно от многото ми превъплъщения. Свърши ми работа и изчезна.

— Кой сте тогава?

— Всъщност няма значение, кой съм, но след като това май наистина ви интересува, бих казал, че не за пръв път се срещам с човек от вашата фамилия. Навремето доста съм работил в Германия и вероятно името ми ви е известно.

— Искам да го науча — каза мрачно прусакът.

— Аз бях причина за раздялата между Ирене Адлер и покойния крал на Бохемия по времето, когато вашият братовчед Хайнрих беше имперски резидент там. Пак аз предотвратих убийството на граф Фон унд зу Графенщайн, големия брат на майка ви, от нихилиста Клопман. И аз...

Фон Борк се надигна изумен.

— Само един човек... — извика той.

— Точно така — каза Холмс.

Фон Борк простена и се отпусна на дивана.

— А повечето сведения идваха чрез вас! — извика той. — Колко ли струват? Какво направих? Съсипан съм безвъзвратно.

— Настина са малко недостоверни — каза Холмс. — Бих препоръчал да се сверят, но няма да имате време за това. Вашият

адмирал вероятно ще открие, че новите топове са доста по-големи, отколкото е очаквал, а крайцерите са три пъти по-бързи.

Фон Борк отчаяно се хвана за гърлото.

— Има и още някои дреболии, които постепенно ще излязат наяве. Но вие притежавате едно качество, доста рядко срещано у немците, господин Фон Борк: вие сте спортсмен и няма да запазите лоши чувства към мен, когато осъзнаете, че вие, човекът, надхитрил толкова много народ, най-сетне сте срещнали някого, който на свой ред да ви надхитри. В края на краищата вие работихте всеотдайно за родината си, аз — за моята. Какво по-естествено от това? Освен това — добави той безжалостно, като сложи ръка върху рамото на съсипания си противник — по-добре да ви сразя аз, отколкото някой по-недостоеен враг. Уотсън, тези книжа са вече готови. Ако ми помогнеш да се справя с пленника, можем веднага да потеглим за Лондон.

Задачата се оказа нелесна, защото Фон Борк беше силен и нямаше какво да губи. Но накрая, като го притиснаха от двете страни, двамата приятели го завлякоха с усилие до градинската алея, по която само преди няколко часа бе крачил с такава горда увереност, приемайки поздравленията на прочутия дипломат. След кратко боричкане пленникът най-сетне се озова, все още с вързани ръце и крака, на свободната седалка на малката кола. До него наместиха скъпоценната му чанта.

— Надявам се, че се чувствате удобно, доколкото обстоятелствата го позволяват — каза Холмс, след като свършиха с настаняването. — Ще позволите ли да запаля цигара и да я сложа в устата ви?

Но всякакви любезности бяха напразни.

— Вероятно разбирате, господин Холмс — каза той, — че ако вашето правителство стои зад вас в тези действия, това означава обявяване на война?

— А за вашето правителство и ей това какво да кажем? — потупа Холмс чантата.

— Вие сте частно лице. Нямате заповед за задържането ми. Всичките ви действия са напълно незаконни и възмутителни.

— Напълно — съгласи се Холмс.

— Да отвлечете немски поданик!

— И да открадна личните му документи.

— Значи разбирате в какво положение сте изпаднали заедно със съучастника си. Ако извикам за помощ, докато минаваме през селото...

— Драги господине, ако направите такава глупост, вероятно ще прибавите към и бездруго разнообразните имена на селските кръчми още едно — „Обесеният прусак“. Англичанинът е търпелив човек, но точно сега няма да е много разумно търпението му да се подлага на изпитание. Не, господин Фон Борк, мирно и тихо ще дойдете с нас до Скотланд ярд, откъдето ще можете да повикате приятеля си барон Фон Херлинг и да проверите дали и при тези обстоятелства той е в състояние да ви осигури запазеното в свитата на посланика място. Уотсън, както вървят нещата, ти вероятно ще поемеш старата си служба и Лондон е пред теб. Ела за малко на терасата, това може да е последният ни разговор на спокойствие.

Двамата приятели побъбриха малко, спомниха си отминалите дни, а пленникът им се гърчеше в напразни опити да се развърже. Когато се обърнаха към колата, Холмс посочи морето, окъпано от лунната светлина, и поклати замислен глава.

— Задава се източен вятър, Уотсън.

— Според мен грешиш, Холмс. Прекалено е топъл.

— Добрият стар Уотсън! Единственото неизменно нещо в непостоянната ни епоха. И все пак се задава източен вятър, какъвто никога досега не е духал над Англия. Ще бъде леден и остър, Уотсън, и ще повали мнозина. Но това е Божият вятър и когато бурята отmine, слънцето ще огрее една по-чиста, по-добра, по-силна земя. Пали, Уотсън, време е да тръгваме. Разполагам с чек за пет хиляди лири, който трябва да се осребри по-скоро, понеже лицето, което го подписа, гори от желание да го анулира.

[1] Наричателно за англичанин, еквивалент на американския Чичо Сам — Б. пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.